

Israel vs. palestiinalaiset: Konfliktin transformaatio vai pintaretoriikkaa?

- **pääministeri Jitzhak Rabinin puheiden ja haastatteluiden kautta tulkittuna
1992-1995**

Jyväskylän yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Valtio-opin pro gradu
Harri Uskelin
talvi 2003
101 s.

ISRAEL VS. PALESTIINALAISET:
KONFLIKTIN TRANSFORMAATIO VAI PINTARETORIIKKAA?

pro gradu

Jyväskylän yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Valtio-oppi

Harri Uskelin

talvi 2003

101 s.

TIIVISTELMÄ

Olen pyrkinyt tutkielmassa tarkastelemaan Israelin ja palestiinalaisten välistä rauhanprosessia pääministeri Jitzhak Rabinin hallituskaudella 1992-1995. Ensisijaisena tutkimusmateriaalina olen käyttänyt pääministeri Rabin puheita ja haastatteluja tutkimusajankohdaltani. Näiden lisäksi olen tukeutunut tutkimusaiheeni kannalta relevantteihin asiakirjoihin kuten Israelin ja palestiinalaisten välisiin Oslo I- ja Oslo II-sopimuksiin ja YK:n päätöslauselmiin no. 181, 242 ja 338.

Tutkielmani keskeisenä teoreettisena viitekehyksenä olen käyttänyt konfliktin transformaation käsitettä. Konfliktin transformatio on tutkielmassani määritelty yritykseksi/pyrkimykseksi vähentää väkivaltaa keinona omien päämäärien saavuttamiseksi konfliktitilanteessa. Tarkoituksena on siten lisätä rauhanomaisen politiikan mahdollisuutta toimia keinona omien päämäärien saavuttamiseksi. Tarkasteluni on kohdistunut Israelin ja palestiinalaisten välisessä konfliktissa tapahtuneiden erilaisten transformaatioiden paikallistamiseen. Olen tukeutunut transformaatioiden luokittelussa Raimo Väyrysen typologiaan, jonka mukaan transformaatiot on mahdollista jaotella toimijoissa tapahtuvaan, konfliktin säännöissä tapahtuvaan, konfliktin aiheissa tapahtuvaan ja konfliktin rakenteessa tapahtuvaan transformatioon.

Olen myös tarkastellut pääministeri Rabinin toimintaan vaikuttanutta sionistista narratiivia. Olen tulkinnut kyseisen kansallisen narratiivin poliittisia tekoja rajoittavaksi kategoriaksi. Samalla olen pyrkinyt osoittamaan, kuinka pääministeri Rabin käytti sionistiseen narratiivin liittyviä seikkoja puheissaan ja haastatteluissaan oman toimintansa legitimoimiseen.

Olen kiinnittänyt huomiota myös konfliktin historiaan, koska tutkielmani aihe edellyttää riittävää perehtymistä konfliktin taustatekijöihin, jotta tutkittava konteksti tulee ymmärrettäväksi. Olen pyrkinyt arvioimaan pääministeri Rabin kannanottoja myös pyrkimykseksi muuttaa konfliktiin sisäänrakennettua väkivallan ja determinoidun historiankäsityksen kehää.

AVAINSANAT: Jitzhak Rabin, konfliktin transformatio, retoriikka, sionismi, Israel, palestiinalaiset, Lähi-idän rauhanprosessi

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. TEOREETTINEN VIIITEKEHYS	8
3. JITZHAK RABIN	25
4. SIONISTINEN NARRATIIVI	29
4.1 Sionismin kehityksestä	29
4.2 Työväensionismi	35
4.3 Tarinan muodosta	39
5. LÄHI-IDÄN RAUHANPROSESSI	43
5.1 Taustana intifada	43
5.2 Oslon rauhanprosessi	49
5.2.1 Israelin ja PLO:n välinen periaatejulistus	50
5.2.2 Oslo I- ja II-sopimukset	54
6. KIINTOPISTEET	60
6.1 Jerusalemin kysymys	60
6.2 Aluekysymys ja YK:n päätöslauselmat no. 181, 242 ja 338	64
6.3 Juutalaisvaltio ja sen turvallisuus	66
7. JITHZAK RABIN JA KONFLIKTIN TRANSFORMAATIO	73
7.1 Vuodet 1992-1993	73
7.1.1 Jerusalem	73
7.1.2 Aluekysymys ja YK:n päätöslauselamat no. 181, 242 ja 338	77
7.1.3 Juutalaisvaltio ja sen turvallisuus	83
7.2 Vuodet 1994-1995	87
7.2.1 Jerusalem	89
7.2.2 Juutalaisvaltio ja sen turvallisuus	91
8. PÄÄTÄNTÖ	99
LÄHTEET	102

1. JOHDANTO

Olen päättänyt kysymyksenasetteluuni monivaiheisen prosessin kautta. Alkuperäisen tutkimuskohteeni oli tarkoitus olla palestiinalaisten ensimmäinen kansannousu, *intifada*, vuosina 1987-1993, mutta aihe muodostui hankalaksi tarvittavan tutkimusaineiston puutteen vuoksi. Käsittelin intifadaa tutkimuskysymystenseminaarissa ja laudatur I-seminaarissa. Laudatur II-seminaarini aiheena keväällä 2001 oli Israelin pääministeri Jitzhak Rabin ja konfliktin transformaatio. Päädyin intifadasta pääministeri Rabinin siksi, koska intifadasta alkanut Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin muutos huipentui pääministeri Rabinin hallituskaudella 1992-95. Tämä muutos on ollut tutkimukseni ”punainen lanka”. En tutki Israelin kantaa konfliktiin, vaan konfliktin luonteesta tapahtunutta muutosta.

Aihetta jäsentäessäni ja tutkimusaineistoa kerätessäni olin yhteydessä Tel Avivin yliopiston politiikan tutkimuksen laitokseen vuonna 2001, ja sain sieltä apua aineiston keräykseen ja myös kommentteja kysymyksenasettelustani. Erityisesti haluaisin mainita tutkija Amal Jamalin Tel Avivin yliopiston *Jaffee Center for Strategic Studies*’sta, joka oli tutkinut palestiinalaisten ja Israelin välisen konfliktin muutosta. Olin yhteydessä myös Jitzhak Rabin Centeriin Jerusalemissa, koska pyrin löytämään pääministeri Rabinin puheita ja haastatteluja painetuista lähteistä. Yhteydenottojeni perusteella tiedän, että pääministeri Rabinin puheita ja haastatteluja vuosilta 1992-95 on kerätty omaksi kirjakseen, mutta siitä on saatavilla vain hepreankielinen laitos. Internet osoittautui tässä tilanteessa parhaaksi tietolähteeksi ja Israelin ulkoministeriön sivuilta löytyy erittäin kattava arkisto, josta löytyy suuri määrä asiakirjoja ja puheita. Käännyin myös Suomen Lähi-idän instituutin puoleen aineistokysymyksessä, mutta instituutin johtaja Mikko Louhivuori vahvisti saman kielimuurin kuin israelilaiset.

Olen kerännyt Jitzhak Rabinin puheita ja haastatteluita kahdesta eri www-lähteestä : Israelin ulkoministeriön www-sivuilta¹ ja Jitzhak Rabin Centerin www-sivuilta.²

¹ <URL: <http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0>>

Kokonaisuudessaan materiaali koostuu 25:stä haastattelusta ja 61:stä puheesta. Ajallisesti materiaali jakautuu seuraavasti: vuodelta 1992 on kuusi haastattelua ja yhdeksän puhetta, vuodelta 1993 on kahdeksantoista puhetta ja kolmetoista haastattelua, vuodelta 1994 on kaksikymmentä puhetta ja kuusi haastattelua ja vuodelta 1995 neljätoista puhetta. Materiaalia olisi tietysti enemmän saatavilla, mutta olen valinnut mielestäni kysymyksenasettelun ja aiheen kannalta keskeisimmät puheet ja haastattelut.

Olin valtionhallinnonharjoittelijana kesällä 2001 Tampereen Rauhan- ja konfliktitutkimuskeskuksessa (Tapri), ja osallistuin harjoittelijana Taprin Välimeri-projektiin kuuluvaan tutkimusohjelmaan *Transitions to Democracy*. Tutkimusohjelman tarkoituksena on tuottaa demokratia-problematiikkaan liittyvää tutkimusaineistoa palestiinalaisten ja arabimaiden käyttöön. Sain osallistua Taprin kautta Suomen Lähi-idän instituutin ja israelilaisen Van Leer instituutin järjestämään workshopiin Hanasaassa 18.-19.6.2001. Workshopiin osallistui tutkijoita Israelista, Tanskasta, Saksasta, Hollannista ja Suomesta. Workshopin teemana oli *Religion and Political Violence*. Pidin workshopissa alustuksen aiheesta “*Yitzhak Rabin and Conflict Transformation 1992-1995*”, ja näin sain ainutlaatuisen tilaisuuden testata kysymyksenasetteluani alan tutkijoiden keskuudessa. Saamani palaute selkeytti tutkimuskysymystäni, ja auttoi myös epäjohdonmukaisuuksien paikallistamisessa.

Hyvää konfliktin tutkimusta voidaan Pasi Saukkosen mukaan tehdä eräänlaisena etätyönä kirjoja lukien, tilastoja tutkien, dokumentteja analysoiden ja kuvauksia vertaillen.³ Etäisyydestä ei välttämättä ole haittaa. Siitä voi olla etua pyrkimyksessä tilanteen ja tapahtumien mahdollisimman objektiiviseen arviointiin. Konflikteissa on aina vähintään kaksi osapuolta, ja puolen valinta on kysymys, joka nousee helposti esille. Tämä kysymys on vielä vaikeampi paikan päällä tehtävän tutkimuksen ollessa kyseessä, koska tutkija joutuu kohtaamaan konfliktin arjen tasolla. Tällaisessa tilanteessa tutkijalta vaaditaan paljon tietoa ja herkkyyttä, jotta hän onnistuu saavuttamaan ja säilyttämään sen luottamuksen, joka on välttämätöntä tutkimuksen onnistumiselle.⁴ Tämä subjektiivisuutta/objektiivisuutta koskeva ongelma ei ole yhtä

² <URL: <http://www.rabincenter.org.il>>

³ Saukkonen, 2002, 3

⁴ Saukkonen, 2002, 4

suuri tehtäessä ns. etätutkimusta, mutta se on olemassa. Etätutkimuksesta varmasti puuttuu jotakin sellaista, mitä on mahdollista saavuttaa vain tekemällä tutkimus tapahtumapaikalla. Tietoisena subjektiivisuuden/objektiivisuuden problematiikasta olen pyrkinyt noudattamaan akateemisen rauhan- ja konfliktin tutkimuksen perinnettä, jossa on pyritty välttämään kannanottoja konfliktien minkään osapuolten puolesta.⁵ Tähän olen pyrkinyt, ja onnistumiseni/epäonnistumiseni on muiden arvioitava.

Lähi-itää käsittelevää aineistoa on valtavasti, ja konfliktin luonne näkyy myös siitä julkaistussa kirjallisuudessa. Osa kirjallisuudesta on asenteellista ja ”puolensa valinneiden” tutkijoiden kirjoittamaa. Olen pyrkinyt parhaani mukaan valitsemaan konfliktin luonnetta ja historiaa kuvaavasta kirjallisuudesta sellaiset, jotka pyrkivät tutkimaan aihetta ilman selkeää asenteellisuutta. Valintaa helpotti se, että kirjoittajien asenteellisuutta ei useinkaan tarvinnut etsiä ”rivien välistä”, vaan se tuli usein esille jo kysymyksenasettelussa.

Työni käsittelee Israelin ja palestiinalaisten välistä konfliktia Israelin pääministeri Jitzhak Rabinin (1922-1995) vuosina 1992–1995 pitämien puheiden ja haastatteluiden kautta tulkittuna. Arabien ja juutalaisten välisellä konfliktilla on yli sadan vuoden historiaa takanaan, jos sen tulkitaan alkaneen 1800-luvun lopulla juutalaisten ensimmäisen Palestiinaan suuntautuneen maahanmuuttoaallon aikana.

Asetan hypotesiksi konfliktin luonteessa tapahtuneen muutoksen. Pyrin tämän väittämän kautta avaamaan pääministeri Rabinin puheita, tekemään tulkintoja muutoksen suunnasta, merkityksestä ja laajuudesta. Samalla pyrin tulkitsemaan sitä, että miten Rabinin palestiinalaisten mukaan ottaminen keskusteluun vaikuttaa Israelin valtion perustamiseen liittyvään tarinaan.

Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti on syventynyt vaiheittain Israelin valtion synnyn 14.5.1948 jälkeen, ja tässä kehityksessä käydyillä sodilla on oma selkeä roolinsa. Sotien seurauksena konflikti on laajentunut, ja koskettanut yhä suurempaa ihmismäärää. Osapuolten johtajien puheissa toistuu tietyt argumentit, joilla

⁵ Koivunen, 2002, 77

legitimoidaan omat vaatimukset ja toiminta ja samanaikaisesti torjutaan toisen osapuolen toimet ja niiden legitimizeetti. Näissä argumenteissa ei tapahtunut vuosikymmeniin mitään todellista muutosta, mutta 1991 Madridin rauhankonferenssin seurauksena syntyi ensimmäinen suora neuvottelukosketus Israelin ja palestiinalaisten johdon välillä. Madridin rauhankonferenssi oli suurimmaksi osaksi Yhdysvaltojen toimien ansioita, vaikka konferenssin koollekutsujavaltioiksi mainittiin myös Venäjän federaatio/Neuvostoliitto ja Euroopan Yhteisöt. Konferenssiin osallistuivat Israel, Syyria, Libanon, Jordania ja palestiinalaiset yhteisellä delegaatiolla ja lisäksi koollekutsujavaltiot.

Tutkielmani perustana ovat pääministerin Jitzhak Rabinin puheet ja haastattelut vuosilta 1992-1995. Ne ajoittuvat Rabinin toiseen pääministerikauteen, ja samalla vuosiin, jolloin Lähi-idän rauhanprosessi Israelin ja palestiinalaisten välillä alkoi. Lisäksi käytän taustamateriaalina tiettyjä historiallisia dokumentteja kuten, YK:n turvallisuusneuvoston päätöslausemia, YK:n yleiskokouksen päätöslausemia, Palestiinan vapautusjärjestön PLO:n asiakirjoja ja Israelin ja PLO:n välisiä palestiinalaisten itsehallintoa määrittäviä Oslo I- ja Oslo II- sopimuksia.

Neuvottelut jatkuivat bi- ja multilateraalineuvotteluina yksitoista kierrosta ilman tulosta, kunnes Oslossa käydyt salaiset Israelin ja Palestiinan vapautusjärjestön PLO:n väliset neuvottelut johtivat Israelin ja PLO:n välisen periaatejulistuksen allekirjoittamiseen 13.9.1993 Washingtonissa. Periaatejulistuksen allekirjoittivat pääministeri Jitzhak Rabin ja PLO:n puheenjohtaja Jasser Arafat. PLO ei osallistunut Madridin neuvotteluihin suoraan, vaan miehitettyjen alueiden palestiinalaiset olivat edustettuna osana Jordanian delegaatioita. Neuvottelujen jumiutuminen johti Rabinin hallituksen etsimään suoraa neuvottelukosketusta PLO:n kanssa. Pääministeri Rabin oli hyvin tietoinen siitä, että Jordanian ja palestiinalaisten delegaation palestiinalaisjäsenet saivat neuvotteluohjeensa suoraan Tunisiassa päämajaansa pitävältä PLO:n johdolta. Pääministeri Rabin otti poliittisen riskin aloittaessaan neuvottelut järjestön kanssa, joka Israelissa oli määritelty terroristijärjestöksi ja johon yhteydenpito oli määrätty rangaistavaksi. Pääministeri Rabin perusteli päätöstään neuvottelujen aloittamisesta realismilla, että miksi Israel ei neuvottelisi suoraan PLO:n kanssa, jos kerran tekee sen epäsuorasti palestiinalaisdelegaation välityksellä.

Israelin ja palestiinalaisten konfliktissa on monta ratkaisevaa vaihetta, mutta Israelin valtion perustaminen kautta siitä muodostui valtiollinen konflikti. Tämä tulkinta perustele tiettyjen tapahtumien perusteellisemman käsittelyn. Tutkimuskysymykseni kannalta Israelin itsenäistymiseen liittyvät tapahtumat ovat keskeisessä asemassa, mutta palestiinalaisten 1987 alkanut ensimmäinen kansannousu *intifada* on merkittävin konfliktin kehityksen taustoittamisessa ja sen transformaation ymmärtämisen kannalta. Transformaatiota tukevinä ja selittävinä käsittelen Israelin ja Palestiinan vapautusjärjestön PLO:n välillä solmittua periaatejulistusta vuodelta 1993 ja ns. Oslo I- ja Oslo II- sopimuksia vuosilta 1994 ja 1995. Näihin tapahtumiin oleellisena osana liittyy osapuolten keskinäinen tunnustaminen, ja tämä on mielestäni keskeinen elementti ja samalla edellytys konfliktin transformaatioille. Molemminpuolinen tunnustus mahdollisti ensimmäistä kertaa suoran dialogin Israelin ja PLO:n välillä. Tarkastelun pääpaino on puheissa ja asiakirjoissa. Tiettyjä asiakirjoja tulkitaan ja käytetään puheissa jatkuvasti, joten liikahdukset näissä tulkinnoissa tarjoaa mielestäni hedelmällisiä kiintopisteitä puheiden arviointiin.

Pääministeri Rabin muutti käyttämäänsä argumentaatioita, mutta samat teemat kuin aikaisemminkin toistuivat. Pysin tutkimaan näitä liikahduksia tiettyjen kiintopisteiden kautta, jotka ovat puheissa toistuvia. Tarkastelun kohteena olevat kiintopisteet olen valinnut niiden toistuvuuden perusteella, ja olen tietoinen siitä että joitakin tärkeitä asioita jää rajaukseni ulkopuolelle. Pysin käyttämään metodologisena viitekehyksenä konfliktien luonteen muutosta ja muutoksen edellytyksiä hahmottavaa konfliktin transformaatioteoriaa, mutta se toimii vain väljänä työkaluna. Mielenkiintoista on myös se, miten puheiden avulla säilytetään ja representoidaan omaa kansallista narratiivia. Molemmilla osapuolilla on oma kertomus, jota yritetään ylläpitää, mutta muutos konfliktin luonteessa vaikeuttaa myös kertomusten säilymistä muuttumattomana.

Pääministeri Rabiniin ja Israelin valtioon liittyvä kertomus nostaa esiin kysymyksen sionismista ja sen merkityksestä konfliktin muotoutumisessa. Jitzhak Rabin kuului Israelin työväenpuolueeseen, jonka ideologinen linja perustuu yhden sionismin pääsuunnan työväen sionismin perinteeseen. Käsittelen sionismin yhtä osaa, en siis sionismia oppina tai aatesuuntana, jolloin pyrkisin kattavaan esitykseen sionismista

aate- tai oppijärjestelmänä. Pyrkimykseni on työväen sionismia kuvaamalla avata Rabinin kannanottoja, ja tuoda esille hänen kannanottojen taustalla mahdollisesti vaikuttavia aatteellisia seikkoja.

Väitän, että on olemassa erityinen sionistinen narratiivi, joka on otettava huomioon, kun tutkitaan Israelin politiikkaa. Israelilaiset poliitikot ovat tuottaneet ja tuottavat ”kertomustaan” puheaktiensa kautta, mutta esitän hypoteesinani, että pääministeri Rabin pyrki tuottamaan uuden ”kertomuksen” ja hän liitti julkisuudessa sellaisia käsitteitä toisiinsa, joita ei oltu totuttu liittämään keskenään. Esimerkiksi Rabinin mukaan alueluovutukset voivat parantaa Israelin turvallisuutta. Etenkin uskonnollinen oikeisto tulkitse mahdolliset alueluovutukset turvallisuusriskiksi Israelille.

Käsitteenä Lähi-idän konflikti on melko laaja, ja kaikkien siihen liittyvien tekijöiden tavoittaminen on vaikeata. Pasi Pitkänen⁶ on kuvannut konfliktia monimutkaiseksi verkostoksi, joka sisältää itse asiassa kolme eri konfliktia. Ensimmäinen niistä on Israelin ja palestiinalaisten välinen kiista Israelin/Palestiinan alueesta. Toiseksi on kyseessä konfliktista Israelin ja arabimaiden välillä. Kolmannen osan verkostoa muodostaa kysymys konfliktin hallinnoijasta/välittäjästä. Perinteisesti tämä rooli on ollut varattu Yhdysvalloille, mutta myös YK:lla on ollut suhteellisen merkittävä vaikutus alueella. Esimerkkinä voidaan mainita YK:n päätös Israelin valtion perustamisen hyväksymisestä 1947. Pitkänen esittää johtopäätöksensä, että konfliktiverkoston keskiössä on Israelin ja palestiinalaisten kiista Israelin/Palestiinan alueesta. Vaikka kysymykset, jotka koskevat konfliktin hallinnoijaa/välittäjää ja Israelin ja arabimaiden välistä konfliktia, voitaisiinkin ratkaista, niin kyseessä ei olisi kuin väliaikainen ratkaisu. Konfliktin ratkaisulle keskeistä on ratkaista Israelin ja palestiinalaisten välinen kiista.⁷

Konfliktissa on keskeistä myös historian ja siitä tehtyjen tulkintojen käyttö käytettyjen keinojen ja tekojen legitimoijana. Historian tulkinnat ovat keskeinen osa kertomusta, mutta samalla keino jonka avulla keromusta representoidaan. Kysymys

⁶ Pitkänen, Pasi (1994): Lähi-idän pitkä sosiaalinen konflikti ja palestiinalaiset. Teoksessa: Melasuo, Tuomo (toim.): Vieras Välimeri. Kulttuurien ja politiikan kohtaamispaikka. ss. 163–207. Tampereen Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskuksen julkaisu no: 59. Tampere: Jäljennepalvelu.

näiden tulkintojen hyväksyttävyydestä liittyy tunnustuksen teemaan. Israelin ja palestiinalaisten vaatimukset toisen osapuolen tunnustuksen saamisesta omille näkökohdilleen ja oikeuksilleen merkitsee samalla myös toisen historian tunnustamista.

Hypoteesini on , että Lähi-idän rauhanprosessi Israelin ja palestiinalaisten välillä ja pääministeri Rabinin tunnustus PLO:lle sen asemasta palestiinalaisten edustajana muuttivat konfliktin asetelmaa merkittävästi. Tästä seuraa kysymys muutoksen laajuudesta, ja millainen konfliktin transformaatio tapahtui vuosina 1992 – 1995.

⁷ Pitkänen, 1994, 164

2. TOOREETTINEN VIITEKEHYS

Teoreettinen viitekehyseni perustuu Raimo Väyrysen ja Heikki Patomäen esittämiin konfliktin transformaation edellytyksiä ja mahdollisuuksia käsitteleviin teorioihin. Lisäksi tukeudun Quentin Skinnerin käsitteeseen innovatiivinen ideologi ja norjalaisen rauhantutkijan Johan Galtungin ajatuksiin. Raimo Väyrynen on erottanut neljä erilaista tapaa konfliktin transformaatiolle. Tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, että ne olisivat ainoat tavat konfliktin transformaatiolle. Päinvastoin, Väyrysen typologia on joustava kokonaisuus, joka tarkoittaa sitä, että transformaation osat voivat ilmetä itsenäisinä tai samanaikaisesti. Käytän konfliktin transformaation käsitettä positiivisena kategoriana, joten rajaan käsitteen ulkopuolelle tapahtumat ja toimet, jotka pitkittävät tai vaikeuttavat konfliktien rauhanomaista ratkaisua. Pyrin siis jäljittämään Rabinin toiminnasta konfliktin transformaation positiivisen tulkinnan täyttäviä toimia. Pyrin kuitenkin huomioimaan myös piirteitä, jotka eivät kuulu määrittelemäni kategorian sisään.

Ensimmäinen tapa konfliktin transformaatiolle on *actor transformation*, jolla tarkoitetaan sisäisiä muutoksia konfliktin keskeisissä toimijoissa tai uusien toimijoiden ilmestymistä tai heidän tunnustamistaan.⁸ Erityisesti ajatus uuden toimijan ilmestymisestä tai tunnustamisesta on keskeinen tekijä tulkittaessa ja analysoitaessa mahdollista transformaatioita Israelin ja palestiinalaisten konfliktissa. Pääministeri Rabin tunnusti PLO:n ”*as representative of the Palestinian people*”⁹, ja tämän tunnustuksen merkittävyyttä korostaa se tosiasia, että ennen Rabinin lausuntoa PLO oli määritelty Israelissa terroristiorganisaatioksi, ja yhteydenpito siihen oli lain mukaan rangaistava teko. Mielestäni Rabinin lausunto merkitsi samanaikaisesti sekä uuden toimijan ilmestymistä että tunnustamista Israelin näkökulmasta. PLO oli tietysti ollut osapuolena konfliktissa jo 1960-luvulta asti, mutta Israelin sille antama tunnustus muutti sen statusta merkittävästi. Suora neuvotteluyhteys mahdollistui tunnustuksen myötä. Samalla PLO:sta tuli virallisesti Israelin silmissä palestiinalaisten ainoa laillinen edustaja.

⁸ Väyrynen, 1991, 4

Rabinin tunnustuksen merkitys voidaan myös kyseenalaistaa, koska tunnustus ei sisältänyt ajatusta palestiinalaisista kansana, jolla on oikeus muodostaa kansansuvereniteetti käsitteen mukainen kansallisvaltio. Amal Jamal on arvioinut Rabinin tunnustusta käsitteellä *ehdollinen kumppanuus (conditional partnership)*, koska ennakkoehtona tunnustamiselle on ”toisen” tunnustaminen samanarvoiseksi.¹⁰ Tämän pohjalta voidaan esittää väite, ettei Rabin tunnustanut palestiinalaisia samanarvoiseksi toimijaksi kuin Israel. Rabinin retoriikassa juutalaisilla on historiallinen oikeus valtion perustamiseen, mutta samaa oikeutta hän ei ollut valmis tunnustamaan palestiinalaisille. Kyseessä ei kuitenkaan ollut vain retorinen puheakti Rabinin taholta. Tunnustus merkitsi PLO:n kannalta ilmestymistä, ei uutena, vaan vanhana toimijana uudessa kontekstissa. Suora neuvotteluyhteys Israelin kanssa muodosti uuden kontekstin. Tämä voi toimia siltana Väyrysen typologian toiseen tapaan konfliktin transformaatiolle, joka on konfliktin aiheiden/sisällön transformaatio (*issue transformation*).

Aiheiden transformaatio kattaa konfliktin poliittisen agendan: se vähentää erimielisyyttä aiheuttavien aiheiden suhteellista tärkeyttä korostamalla aiheita, joista vallitsee suurempi yhteisymmärrys.¹¹ Rauhanprosessin alussa osapuolet sopivat lykkäävänsä vaikeimpien kysymysten käsittelyn tulevaisuuteen. Tämä voidaan tulkita esimerkiksi konfliktin aiheiden/sisältöjen transformaatiolle. Pääministeri Rabinin tarkoitus oli ensin aikaan saada sopimus palestiinalaisten kanssa asioista, joiden ratkaiseminen näytti mahdolliselta. Konfliktin aiheiden/sisällön transformaatio voidaan ymmärtää myös konfliktin poliittisen agendan manipuloimiseksi, ja tämän manipuloinnin tarkoituksena on agendan pitäminen avoimena. Agendan avoimena pitäminen on yksi keino tukea konfliktin transformaatiota. Kuitenkin konfliktin poliittisen agendan muuttaminen edellyttää merkittävää muutosta ainakin yhdessä konfliktin keskeisessä kiistakysymyksessä.¹² Ideana on yksinkertaisesti pyrkiä vahvistamaan yhteisymmärrystä lisäävien intressien havaittavuutta, ja niiden vahvistamista ristiriitaisten intressien painoarvon kustannuksella.¹³ On olemassa kuitenkin selvät rajat sille kuinka pitkälle agendan manipuloinnissa voidaan mennä.

⁹ Laquer & Rubin, 2001, 425

¹⁰ Jamal, Amal (2000): The Palestinians in the Israeli Peace Discourse: a Conditional Partnership. *Journal of Palestine Studies*, Autumn 2000, Vol. 30 Issue I, s. 36–50.

¹¹ Väyrynen, 1991, 5

¹² Väyrynen, 1991, 5

Tämä on sidoksissa kunkin käsiteltävän konfliktin erityispiirteisiin. Toimijoilla ei ole mahdollisuuksia tehdä liian suuria myönnytyksiä transformaatioprosessin alussa ilman, että he vaarantavat oman yhteisönsä stabiliteetin. Pääministeri Rabin ei olisi voinut tunnustaa palestiinalaisten oikeutta omaan valtioon ilman, että hän olisi samalla vaarantanut ja heikentänyt hallituksensa asemaa. Pääministeri Rabinin politiikan on sanottu perustuneen vahvaan pragmatismiin ja realismiin.

Kolmas tapa konfliktin transformaatiolle on konfliktin sääntöjen transformaatio (*rule transformation*). Konflikti voidaan muotoilla uudelleen muuttamalla ”pelin” sääntöjä.¹⁴ Tällaisen transformaation kautta voidaan pyrkiä uudelleen määrittämään normit, joita toimijoiden odotetaan noudattavan keskinäisissä suhteissaan. Merkittävän muutoksen konfliktin toimijoiden suhteita määrittävissä normeissa voidaan odottaa luovan uudenlaisen perustan konfliktin hallinnalle. Israelin ja PLO:n välinen periaatejulistus väliaikaisen palestiinalaisten itsehallinnon järjestämisestä 13.9.1993 (*the Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements*)¹⁵ sopii esimerkiksi pyrkimyksestä vaikuttaa normeihin, jotka sääntelevät konfliktin osapuolten suhteita. Ennen keskinäistä tunnustamista kaikki yhteydet Israelin kansalaisten ja PLO:n edustajien kanssa oli Israelin lakiin kirjattu rikos. Israelin ja PLO:n keskinäinen tunnustus muutti tilanteen, ja laki kumottiin. Periaatejulistus sisälsi suuntaviivat konfliktin pysyväksi ratkaisemiseksi, joiden mukaisesti osapuolien tuli edetä seuraavien viiden vuoden aikana. Periaatejulistus sisälsi palestiinalaisten itsehallinnon luonteen määrittellen Israelin vetäytymisen, väliaikaisen itsehallinnon, palestiinalaisalueilla suoritettavat vaalit, lain ylläpidon, turvallisuuskysymykset, vallansiirron palestiinalaisviranomaisille ja taloudellisen yhteistyön periaatteet. Pääministeri Rabin lausui periaatejulistuksen allekirjoitustilaisuudessa 13.9.1993 ”*Let me say to you the Palestinians, we are destined to live together on the same soil in the same land.*”¹⁶ Kyseinen lausunto on keskeinen tulkittaessa transformaation luonnetta Israelin ja palestiinalaisten välisessä konfliktissa, johon palaan myöhemmin tarkemmin. Rabin tunnusti virallisesti palestiinalaisten oikeuden asua asuttamallaan alueilla, ja muiden merkitysten ohella sillä oli suuri vaikutus osapuolten suhteita määrittäville normeille. Yksi Israelin

¹³ Väyrynen, 1991, 5

¹⁴ Väyrynen, 1991, 5

¹⁵ Laqueur & Rubin, 2001, 413–422

johdon esittämä ratkaisumalli palestiinalaiskysymyksen oli ollut palestiinalaisten asuttaminen ympäröiviin arabimaihin, mutta Rabin irtisanoutui tästä tunnustuksellaan.

Viimeisenä tapana konfliktin transformaatiolle Väyrynen esittää rakenteellisen transformaation (*structural transformation*). Tämä transformaation muoto kattaa koko osapuolten välisen konfliktin rakenteen. Tällainen transformaatio on syvällisempi kuin rajalliset muutokset toimijoissa, konfliktin sisällössä tai konfliktin säännöissä. Konfliktin ulkoinen rakenteen transformaatio voi tapahtua joko osapuolten välisen valtasuhteen muutoksen tai osapuolten välisen suhteen laadullisen muutoksen kautta. Tällaisella muutoksella voidaan tarkoittaa merkittävää lisäystä tai vähentymistä joko osapuolten välisessä kommunikaatiossa tai osapuolten keskinäisessä riippumattomuudessa tai riippuvuudessa. Edellä mainitut muutokset johtavat joko toimijoiden väliseen integraatioon tai eristymiseen muista toimijoista ja kansainvälisestä ympäristöstä. Jos rakenteellinen transformaatio aktualisoituu, niin usein se myös sisältää kolme muuta konfliktin transformaation tapaa.¹⁷ Erikseen Väyrynen korostaa vielä osapuolten keskinäisen tunnustuksen tai tunnustamattomuuden merkitystä konfliktin ratkaisussa.¹⁸

Pohdittaessa konfliktin transformaation edellytyksiä keskeiseksi kysymykseksi nousee politiikan ja väkivallan välinen suhde. Israelin ja palestiinalaisten välisessä kiistassa väkivalta on hyväksytty legitimiiksi keinoksi ratkoa ongelmia, joskus jopa ainoaksi keinoksi. Premissinä transformaatiolle on politiikan ja väkivallan suhteen tarkka määrittely. On tehtävä selvä käsitteellinen ero politiikan ja väkivallan välillä. Carl von Clausewitzin usein siteerattu määritelmä sodan ja politiikan suhteesta on hylättävä, kun puhutaan konfliktin transformaation edellytyksistä. von Clausewitz määritteli sodan ja politiikan suhteen siten, että ”*sota ei ole vain poliittista toimintaa, vaan todellinen politiikan väline, poliittisten suhteiden hoitamisen jatkamista, sen toteuttamista toisin keinoin.*”¹⁹ Heikki Patomäen mukaan on olemassa tällainen instrumentaalinen diskurssi väkivallan ja politiikan suhteesta, ja on olemassa kollektiivisia toimijoita, joiden sisällä käydään keskustelua keinoista, ei voida

¹⁶ Laqueur & Rubin, 2001, 426

¹⁷ Väyrynen, 1991, 6

¹⁸ Väyrynen, 1991, 4–9

tietenkään väittää, etteivätkö rauhanomainen politiikka ja väkivalta tosiasiaa joskus olisi vaihtoehtoisia keinoja edistää päämääriä.²⁰ Tällainen diskurssi on myös mahdollista haastaa emansipatorisen tutkimusotteen avulla. Pääministeri Rabinin kannanottoja voi tulkita siltä kannalta, että tarjoaako hän niiden kautta palestiinalaisille mahdollisuutta emansipaatioon.

Pääministeri Rabinin puheita ja haastatteluja on mahdollista tutkia myös yrityksenä vähentää väkivaltaa ja pyrkimyksenä vaikuttaa niihin suhteisiin, joista väkivalta nousee. Voidaan myös kysyä mitkä olivat ne olosuhteet ja tarkoitukset, joilla oli vaikutusta Rabinin toimiin. Samalla on myös kysyttävä perustuiko Rabinin toiminta yksipuolisille tarpeille ja motiiveille, ja antoiko Rabin palestiinalaisilla tasavertaisen toimijan aseman kannanotoissaan ja toiminnassaan.

Mahdollisten muutosten tarkastelu pitäisi aloittaa kontekstista, ja kyseisen kontekstin erityispiirteet huomioiden. Determinismi on vältettävissä, jos muutosten luonne perustuu olettamukselle niiden kontingentista luonteesta ja historia nähdään avoimena käsitteenä. Rabinin kannanottoja on mahdollista yrittää analysoida avoimen historian käsitteen kautta. Jos historia nähdään determinoituina tapahtumien ketjuna, niin tämä ketju on mahdollista murtaa kontingentiuden käsitteellä. Jos hyväksytään ajatus siitä, että kaikkeen toimintaan liittyy sattumanvaraisia piirteitä, niin on myös mahdollista nähdä mahdollisuus toimia toisin kuin aiemmin on ehkä toimittu.

Quentin Skinner on esittänyt keinoja, joilla tutkia poliittisessa puheessa ja tekstissä tapahtuvia muutoksia, ja samalla keinoja paikantaa niitä.²¹ Kysymys on siitä, että jäävätkö ilmaistut periaatteet vain pintaretoriikaksi vai onko kyseessä myös toiminnallinen muutos. Kyse on tämän mahdollisen muutoksen paikantamisesta ja sen tulkitsemisesta, että onko kyseessä vain retorinen vai todellinen konfliktin perusteissa tapahtunut muutos. Skinner korostaa sitä, että sosiaalinen toiminta tulee rationaaliseksi, kun sitä pyritään selittämään.²² Sosiaalisen ja poliittisen toiminnan katsotaan perustuvan rationaaliseen, tarkoituksenmukaiseen harkintaan perustuvaksi

¹⁹ von Clausewitz, 1998, 27

²⁰ Patomäki, 1998, 17

²¹ Skinner, 1988, 97–118

toiminnaksi, koska muuten toiminta ei olisi kenenkään ymmärrettävissä. Toiminta, jota kukaan ei ymmärrä, saavuttaa harvoin sille asetettuja tavoitteita. Toisaalta voi esittää kysymyksen, että onko täysin epärationaalisen toiminnan luonteenmukaistakaan asettaa toiminnalle tavoitteita ilman, että se muuttuu ainakin osittain rationaaliseksi. Toiminnan luonteelle asetettava toinen oletus on se, että sosiaalista toimintaa selitettäessä on pystyttävä selittämään myös sellaiset tilanteet, jolloin toimija näyttää toimivan omalta kannaltaan epärationaalisesti. Silloin selityksen kohteena on se, miksi toimija uskoi toimivansa rationaalisesti, vaikka tosiasiallisesti hän ei omalta kannaltaan niin toimisikaan.

Skinner korostaa kirjoitettaessa politiikan teorian historiaa sitä, että sitä tulisi olla valmis kirjoittamaan todellisten tapahtumien historiana, erityisesti ideologioiden historiana.²³ Pääministeri Rabinin kannanottoja tulkittaessa on tärkeätä olla selvillä sionismin pääpiirteistä, koska muuten tulkinta on mahdotonta tai ainakin kontekstin ymmärtäminen vaikeutuu huomattavasti. Kun kiinnostuksen kohteena on ideologian muotoutuminen ja muutos, niin silloin ei voi välttyä tekemästä tarkkaa historiallista tutkimusta, ja etenkin silloin jos aidosti haluamme ymmärtää sen muotoutumista ja muutosta.²⁴

Poliittinen puhunta on aina suhteessa vallitsevaan diskurssiin ja sen konventioihin, mutta puhujalle on mahdollista laajentaa, kumota tai muuttaa laajasti hyväksytyjä konventioita ja asenteita. Ehdoksi muutosten paikallistamiselle Skinner asettaa poliittisen keskustelun vallitsevien konventioiden tutkimisen ja niiden ymmärtämisen, ja ehdon täytyttyä on mahdollista paikantaa tapahtunut muutos.²⁵ Lukutavan suhteen on oltava tarkka, koska puhujan käyttämän sanaston suora kyseenalaistamaton yhdistäminen vallitsevaan perinteeseen saattaa estää huomaamasta sellaisia tapauksia, joissa puhuja näyttää tarkoittavan jotain muuta kuin miltä näyttää.²⁶ Tulee esittää kysymys puhujan tarkoituseristä silloin, kun puhuja vetoaa kielessä vallitseviin tiettyihin perinteisiin.

²² Skinner, 1988, 113

²³ Skinner, 1988, 99

²⁴ Skinner, 1988, 101

²⁵ Skinner, 1988, 106

²⁶ Skinner, 1988, 107

Pääministeri Rabin käyttää puheissaan toistuvasti palestiinalaisalueista nimitystä *territories, Judea, Samaria* tai *Gaza district*, ja nämä termit ovat muodostuneet israelilaisen puhetavan traditioiksi, mutta mikä tarkoitus on niiden käytöllä eri tilanteissa. Alueista käytetyt neutraalit maantieteelliset termit ovat *West Bank* ja *Gaza strip*. Pääministeri Rabin käytti siis joko raamatullisia nimiä tai puhui vain epämääräisesti ”alueista”. Lisäksi pitää esittää kysymys, että millaiset puheaktit ovat mahdollisia puhujan käyttäessä annettuja vallitsevaan traditioon sidoksissa olevia käsitteitä ja termejä.²⁷

Skinner nostaa ehdottamukseen lähestymistavaksi puheaktiteoriaa.²⁸ Ilmaistuilla periaatteilla on Skinnerin mukaan kaksi tapaa saada aikaan muutoksia sosiaalisessa ja poliittisessa toiminnassa: periaatteet toimivat toiminnan motiivina ja jopa silloin, kun toimija ei itse usko julkilausumiinsa periaatteisiin. Periaatteiden toimimista toiminnan motiivina on laajasti kritisoitu, mutta Skinner esittää tapauksen, jossa kritiikistä huolimatta julistettujen periaatteiden mahdollisuutta toimia motiivina ja käytökseen vaikuttavina tekijöinä ei voida heti torjua. Tällainen tilanne syntyy silloin, kun toimija on sidoksissa toimintaan, joka koetaan hankalaksi tai on vastustusta herättävää, ja toimijalla on vahva motiivi legitimoida tällainen toiminta.²⁹ Jos keskitymme tutkimaan toimijan tarkoituksia tällaisessa tilanteessa, jossa hän pyrkii legitimoimaan käyttäytymistään, saatamme kyetä paljastamaan jatkettun kausaliteetin, joka vallitsee toimijan julistamien periaatteiden ja hänen aktuaalisten poliittisten ja sosiaalisten tekojensa välillä.³⁰ Keskeiseksi kysymykseksi nousee *innovatiivisen ideologin* keskeisen tavoitteen – vastustusta aiheuttavan sosiaalisen toiminnan legitimointi – toteuttaminen käytännössä, ja puheaktiteoria auttaa vastatessa esitettyyn kysymykseen.³¹ Skinnerin mukaan kielessä on eroteltavissa toisistaan tosiasialausunnot ja arvioivat lausunnot, ja kielestä on onnistuttu erottamaan asioiden tilaa ja toimintaa arvioivat ja kuvaavat termit, ja Skinnerin mukaan tutkimuksen on keskityttävä arvioimaan niiden vaikutuksia.³²

²⁷ Skinner, 1988, 107

²⁸ Skinner, 1988, 108

²⁹ Skinner, 1988, 110

³⁰ Skinner, 1988, 110

³¹ Skinner, 1988, 111

³² Skinner, 1988, 111

Puheaktiteoriassa erotetaan toisistaan *illokutionääriset* ja *perlokutionääriset* kielellisen vaikuttamisen keinot. Filosofin J.L. Austin on määritellyt illokutionääriseksi teoksi ilmoittamisen, käskemisen/määräämisen, varoittamisen, toimeksi ottamisen jne. eli ilmaiset/lausumat, joilla on tiettyä (perinteistä) voimaa.³³ Illokutionäärisillä vaikutuksilla, joita saadaan aikaan käyttämällä kuvaavia ja arvioivia termejä, tarkoitetaan vakuuttamista, ilmaisemista ja hyväksynnän tai hylkäämisen pyytämistä valitsevan asioiden tilan tai toiminnan suhteen.³⁴ Illokutionääriset teot vaativat kohteeltaan vastauksen tai jatkon/seurauksen³⁵, esim. niiden hyväksynnän tai hylkäämisen ilmaisemisen. Austin on määritellyt perlokutionääriseksi teot seuraavasti: ”kun saavutamme jotain vakuuttamisella, suostuttelulla/taivuttelulla, pelottelulla, yllättämisellä tai harhaanjohtamisella.³⁶ Austin korostaa illokutionääristen ja perlokutionääristen tekojen erottamista toisistaan esimerkin avulla: ”esimerkiksi meidän tulee erottaa toisistaan ”minä varoitin häntä” ja ”minä vakuutin hänet” tai ”yllätin hänet” tai ”sain hänet lopettamaan.”³⁷ Toimija voi pyrkiä saamaan aikaan perlokutionäärisiä vaikutuksia kuulijoihinsa kiihotusta ja vakuuttelua hyväksi käyttäen tavoitteenaan saada heidät omaksumaan tietty näkökanta. Kysymys siitä, että onnistuuko toimija pyrkimyksissään ei ole lingvistinen kysymys, vaan empiirisen tutkimuksen ongelma.

Toimijan onnistumista arvioidaan sen mukaan kuinka hyvin hän käyttää omaksumiaan relevantteja termejä. Kyseessä on kielellinen ongelma. Innovatiivisen ideologi tavoite on legitimoida uusia sosiaalisia tai poliittisia toimia, joita vallitsevan puhunnan moraalisen sanaston piirissä pidetään hankalina tai oikeuttamattomina. Pääministeri Rabin pyrki saamaan israelilaisten hyväksynnän poliittiselle toiminnalleen, jota aiemmin pidettiin tuomittavana ja rangaistavana toimintana. Innovatiivisen ideologin tavoitteena on siten osoittaa, että jotkin olemassa olevat ja hänelle suosiolliset arvioivat ja kuvaavat termit ovat liitettävissä hänen kiistanalaisiin toimiinsa.³⁸ Pääministeri Rabinin yksi perustelu neuvottelujen aloittamiselle PLO:n kanssa oli Israelin turvallisuuden parantuminen ja samalla hän korosti, ettei neuvotteluissa tehdä myönnytyksiä turvallisuuden kustannuksella. Rabin totesi

³³ Austin, 1975, 109

³⁴ Skinner, 1988, 112

³⁵ Austin, 1975, 117

³⁶ Austin, 1975, 109

³⁷ Austin, 1975, 110

*”Thus when it comes to security, we will concede nothing. From our standpoint, security takes preference even over peace.”*³⁹ PLO:n tunnustaminen palestiinalaisten ainoaksi legitimiiksi edustajaksi oli Rabinilta rohkea poliittinen teko, koska vuoteen 1992 asti yhteydenpito PLO:n kanssa oli Israelin lain mukaan rangaistava teko.

Innovatiivisen ideologin tulisi osoittaa hänen ideologisille vastustajilleen, että heidän käsitykseensä hyväksyttävästä asioiden tilasta on mahdollista sisällyttää innovatiivisen ideologin harjoittama toiminta ja arviot.⁴⁰ Pääministeri Rabin pyrki osoittamaan uskonnolliselle oikeistolle, etteivät rauhanneuvottelut palestiinalaisten kanssa vaaranna palestiinalaisalueilla olevien juutalaissiirtokuntien asemaa. Lisäksi Rabin vakuutti vastustajilleen, että Itä-Jerusalemin asemaan ei tule muutoksia eli vuonna 1967 yhdistetty Jerusalem pysyy Israelin ”ikuisena ja jakamattomana pääkaupunkina.” Innovatiivinen ideologi ei pyri ottamaan tietenkään käyttöönsä mitä tahansa argumentteja, jotka ovat hänelle eduksi, vaan tietysti sellaisia, jotka parhaiten sopivat hänen tarkoituksiinsa.

Skinner esittää kysymyksen siitä, että kuinka on käytännössä mahdollista manipuloida olemassa olevaa sanastoa legitimoidakseen uutta ja vastustusta herättävää toimintaa.⁴¹ Tämä manipulointi on mahdollista saada aikaan kahta erilaista strategiaa käyttäen. On olemassa kaksi metodia ensimmäisen strategian toteuttamiseksi, joiden avulla voi pyrkiä manipuloimaan vakiintunutta sanastoa. Ensimmäiseksi on mahdollista pyrkiä manipuloimaan puheakteihin vakiintuneita potentiaalisia kuvailevia termejä.⁴² Toimijan pyrkimys on kuvata omaa toimintaansa tavallisesti erimielisyyttä kuvaavilla termeillä siten, että hänen ideologiset vastustajansa ymmärtävät hänen ilmaisevan hyväksyntänsä tai neutraaliutensa. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on olemassa kaksi taktiikkaa. Ensiksi innovatiivinen ideologi voi muodostaa uusia termejä kuvaamaan esittämiään kiistaa aiheuttavia periaatteita, ja sen jälkeen omaksua ne kuvaamaan mitä tahansa kiistaa aiheuttavaa toimintaa, jota halutaan puolustettavan. Tarkoitus on muodostaa uusia termejä, laajentaa vahojen termien sisältöä ja muuttaa neutraaleja termejä omia

³⁸ Skinner, 1988, 112

³⁹ Address to Knesset by Prime Minister Rabin Presenting his Government, 13th July 1992.

⁴⁰ Skinner, 1988, 112

⁴¹ Skinner, 1988, 113

⁴² Skinner, 1988, 113

tarkoituksena suosiviksi.⁴³ Tässä onnistuessaan innovatiivinen ideologia on käytössään terminologia, joka tukee hänen pyrkimyksiään ja joiden sisällön hän itse määrittelee.

Toinen taktiikka on pyrkiä muuttamaan olemassa olevien puheaktien määrää, jotka on ollut tapana esittää olemassa olevilla epäsuosiollisilla arvioivilla ja kuvaavilla termeillä.⁴⁴ Tämän saavuttamiseksi on kaksi tapaa. Ensinnäkin on mahdollista omaksua tavallisesti erimielisyyttä ilmaiseva termi siten, että uudenlainen omaksuminen neutraloi kyseisen puheaktin sisällön. Toinen tapa on kääntää ympäri olemassa oleva epäsuosiollisuutta ilmaiseva termi. Molemmat tavat ovat käsitteellisesti mahdollista tehdä, mutta empiirisesti ne ovat kuitenkin vaikeammin toteutettavissa. Molemmat ovat kuitenkin mahdollisia. On mahdollista muodostaa uusia ja epäsuosiollisuutta kuvaava ja arvioiva termi, jonka omaksuu kuvaamaan tyypillisiä sosiaalisen toiminnan muotoja, joiden haluaa tulevan tuomituiksi.⁴⁵ On myös mahdollista muuttaa olemassa olevia tavallisesti neutraalisuutta ilmaisevia termejä epäsuosiollisuutta ilmaiseviksi siten, että tarkoituksena on niiden metaforisen käytön laajentaminen.⁴⁶

Toinen strategia on ensimmäistä yksinkertaisempi ja omaa samalla suuremman merkityksen legitimoinnin välineenä. Tarkoituksena on manipuloida kriteerejä, joilla otetaan käyttöön suosiollisuutta ilmaisevia kuvailevia ja arvioivia termejä.⁴⁷ Ideologin tavoitteena on vaatia, että suuri määrä suosiollisuutta tarkoittavia arvioivia ja kuvailevia termejä voidaan sopivassa määrin liittää hänen vastustusta aiheuttavaan toimintaansa. Tämän tavoitteen ideologi pyrkii saavuttamaan keräämällä niin paljon uskottavuutta toiminnalleen, etteivät vastustajien esittämät eriävät mielipiteet pysty kyseenalaistamaan ideologin uskottavuutta. Innovatiivisen ideologin tarkoitus on vakuuttaa vastustajansa siitä, että he ovat tekemässä virheen kykenemättömyydellään nähdä sitä, että vakiintuneet suosiollisuutta ilmaisevat termit ovat liitettävissä heidän mielestään epäoikeutettuna pitämäänsä ideologin toimintaan.⁴⁸ Kyseessä on ideologisesti halveksuttava keino, koska vaikuttavuus riippuu käytössä olevista

⁴³ Skinner, 1988, 114

⁴⁴ Skinner, 1988, 114

⁴⁵ Skinner, 1988, 115

⁴⁶ Skinner, 1988, 115

⁴⁷ Skinner, 1988, 115

termeistä eikä ideologiasta itsestään. Innovatiivinen ideologi pyrkii laajentamaan ja poistamaan kriteereitä, minkä seurauksena hän voi käyttää hyväkseen suosiollisuutta ilmaisevia arvioivia ja kuvailevia termejä legitimoidakseen toimintaansa. Onnistuessaan tässä ideologi voi käyttää termejä yhä laajemmin toimintansa oikeuttamiseen.

Kriteerien laajentaminen ja hylkääminen sisältää myös riskejä, jos termin merkityksen muuttuminen on liian ilmeinen, niin silloin termin uusi sisältö ei vakuuta vastustajia. Sama riski on olemassa myös silloin, jos kriteerejä ei laajenneta riittävästä tai termien käyttöä rajaavia kriteerejä ei poisteta riittävästi. Huolimatta näistä mahdollisista vaikeuksista termien käyttöön vaikuttaminen on luultavasti laajalle levinnein ja samalla tärkein ideologisen argumentin muoto.⁴⁹ Sen avulla on mahdollista osoittaa toisiinsa liittymättömien asioiden yhteys, ja tämän yhteys on mahdollista kyseenalaistaa, jos voidaan osoittaa innovatiivisen ideologin harjoittama manipulointi.

Skinnerin yleinen johtopäätös on se tosiasia, että mitään toimintaa ei esiinny, ellei sitä voida legitimoida.⁵⁰ Siitä seuraa se, että minkä tahansa periaatteen, jolla toimintaa legitimoidaan täytyy kuulua myös toiminnan mahdolliseksi tekeviin ehtoihin. Tarkempi johtopäätös on se, ettei mikään toimija yksin kykene asettamaan toimintansa oikeuttamiseen käytettävien arvioivien käsitteiden luonnetta tai laajuutta.⁵¹ Käsitteiden käytettävyyden riippuu kuitenkin yhteisön vallitsevasta moraalisesta, jossa ideologi toimii ja siitä kuinka laajalti käsitteitä voi uskottavasti yhteisössä muuttaa. Nämä puitteet palvelevat erityisohjeina toimijalle siitä millainen käyttäytyminen tarjoaa hänelle parhaan mahdollisen tavan legitimoida vastustusta aiheuttava toimintansa, kuitenkin hyväksi käyttäen yhteisössä vallitsevia yhteisesti hyväksytyjä käsitteitä, ja samalla saavuttaen sen mitä hän haluaa.⁵²

Norjalainen rauhantutkija Johan Galtung on tutkinut Lähi-idän konfliktia pitkään. Käytän hänen teoretisointejaan ja ajatuksiaan soveltuvilta osin työssäni.

⁴⁸ Skinner, 1988, 115

⁴⁹ Skinner, 1988, 116

⁵⁰ Skinner, 1988, 117

⁵¹ Skinner, 1988, 117

⁵² Skinner, 1988, 117

Mielenkiintoinen on Galtungin ajatus siitä, että on löydettävä *kieli*, jolla konfliktia muotoillaan ja määritellään.⁵³ Galtung määrittelee *kielen* keinoksi, jolla on mahdollista tuoda esiin potentiaalisia, ei-empiirisiä ratkaisuja konfliktiin.⁵⁴ Galtung korostaa kieltä tutkijoiden välineenä, mutta mielestäni hänen ajatuksensa kielestä on sovellettavissa myös konfliktin osapuolten esittämiin kannanottoihin. Kieli on Galtungille väline/keino esittää ratkaisuja, joita konfliktin osapuolet eivät itse eriyistä esitä.

Galtungin mukaan Lähi-idän konfliktille tunnusomaisia argumentteja ovat olleet vetoaminen historiallisiin (*historical*), vainottuna olemisen (*persecution argument*) ja ylemmyyden (*superiority argument*) argumentit.⁵⁵ Historiallisella argumentilla tarkoitetaan vetoamista ikivanhojen oikeuksien palauttamiseksi, kuten Israelin valtion olemassaolon oikeutuksen hakeminen sen raamatullisesta alkuperästä. Samoin ovat palestiinalaiset puolustaneet oikeuksiaan argumentein, jotka viittaavat asioiden tilaan useita satoja vuosia sitten. Pelkistettynä väittelyssä on kyse siitä, että kuka oli ensimmäisenä Israelissa/Palestiinassa. Historiallinen argumentti on vahva, mutta voidaan perustellusti kysyä onko se mielekäs, koska niiden objektiivinen varmentaminen on käytännössä mahdotonta. Vainottuna olemiseen vetoamisella poikkeuksetta viitataan juutalaisten kohtaloon Natsi-Saksassa. Käytännössä sillä on tarkoitettu velvollisuutta pyrkiä hyvittämään tapahtuneet hirmuteot ja varmistaa se, ettei vastaavat tapahtumat enää koskaan toistu. Ylemmyyteen tai kyvykkyyteen perustuvat argumentit ovat myös ongelmallisia, koska ne voidaan tulkita hierarkkisesti, kolonialistisesti tai rassistisesti. Tämän argumentin legitimitetti on perustunut ajatukseen, että kyky hyödyntää ”maata” ja saada se kukoistamaan on oikeutus myös sen hallintaan.

Galtungin määritelmän konfliktin perusasetelmasta on selkeä: juutalaisten läsnäolo Israelin/Palestiinan alueella on pysyvää ja palestiinalaisilla on vaatimus maanomistukseen ja itsemääräämisoikeuteen samalla alueella.⁵⁶ Lisäksi Galtung toteaa konfliktin määrittelyyn kuuluvan osapuolten tavoitteiden määrittämisen ja

⁵³ Galtung, 1980, 77

⁵⁴ Galtung, 1980, 77

⁵⁵ Galtung, 1980, 78

⁵⁶ Galtung, 1980, 81

niiden välisen ristiriitaisuuden osoittamisen.⁵⁷ Israelin ja palestiinalaisten tavoitteiden väliset ristiriidat ovat pelkistettävissä kysymykseksi tietyn maantieteellisen alueen hallinnasta ja sosiaalisesta kontrollista.⁵⁸ Alueen hallinnan lisäksi kysymys on myös siitä kenellä on sosiaalinen kontrolli alueen sisällä. Sosiaalinen kontrolli sisältyy vaatimukseen itsemääräämisoikeudesta, joka on ratkaiseva tekijä määritettäessä valtion suvereniteettia. Lähi-idän rauhanprosessissa Israelin ja palestiinalaisten välillä on ollut kyse palestiinalaisten valtiottoman tilanteen ratkaisusta tavalla, jonka molemmat osapuolet voivat hyväksyä.

Amal Jamal on tutkinut palestiinalaisten asemaa Israelin johtajien kirjoituksissa ja puheissa, ja palestiinalaisista käytetyn retoriikan muutosta. Israelin johtajien käyttämä retoriikka on Jamalin mukaan perustunut Oslon rauhanprosessiin asti entisen pääministerin Golda Meirin toteamukseen ”*there is no such thing as a Palestinian people.*”⁵⁹ Palestiinalaiset eivät olleet läsnä Israelin johdon diskurssissa ennen Oslon rauhanprosessia. Jamalin mukaan Israelin valtion perustamiseen liittyvä tarina perustuu raamatulliseen uskoon siitä, että Jumala on antanut historiallisen Palestiinan juutalaisille.⁶⁰ Tämä on Israelin valtion perustamiseen liittyvän kertomuksen keskeisin osa, jolla perustellaan ja oikeutetaan Israelin valtion toimintaa. Tämän kertomuksen myyttinen luonne on antanut mahdollisuuden tehdä useita erilaisia tulkintoja mm. Israelin valtion rajoista. Sionistisen kertomus on tulkinnut muiden kansallisuuksien asumisen Palestiinan alueella olevan väliaikaista.⁶¹ Tämä tulkinta perustuu oletukseen juutalaisten raamatullisesta oikeudesta Palestiinaan, ja palestiinalaisten oikeuksien ja olemassaolon tunnustaminen aiheuttaa ongelmia sionistiselle kertomukselle.

Konfliktin transformaatioteoria on mielenkiintoinen suhteessa konfliktinratkaisuteorioiden joukossa. Jos oletetaan, että ratkaisutavat konfliktin välittömäksi ratkaisemiseksi ovat vaikeita, monimutkaisia, väkivaltaisia ja pitkällisiä kuten on Israelin ja palestiinalaisten välisessä, niin konfliktin ratkaiseminen on erittäin vaikeata. Konfliktin transformaatioteoria korostaakin konfliktin yleisen

⁵⁷ Galtung, 1980, 82

⁵⁸ Galtung, 1980, 82

⁵⁹ Jamal, 2000, 36

⁶⁰ Jamal, 2000, 36

⁶¹ Jamal, 2000, 36

ympäristön parantamista, joka tarkoittaa muutoksen saamista aikaan asenteessa suhteessa viholliseen, keskinäisen luottamuksen rakentamista erilaisin keinoin ja sellaisen dialogin aikaansaamista, joka edistää pyrkimyksiä konfliktin ratkaisemiseksi. Toisin sanoen konfliktin transformaatio yhdistää ja avaa monimutkaisten konfliktien lähteitä eikä keskity vain konfliktien materiaalsiin ilmentymiin. Yksi näistä lähteistä on identiteetti, ja uhka identiteetille voi aiheuttaa tai laajentaa konfliktia.⁶²

Palestiinalaisten ottaminen mukaan keskusteluun Lähi-idän rauhasta voidaan nähdä uhkana sionistiselle narratiiville ja sitä kautta myös israelilaisten identiteetille, koska se ei anna paikkaa toisen kansallisen yksikön olemassaololle Palestiinassa. Tästä keskusteluun ottamisesta käy esimerkiksi pääministeri Jitzhak Rabinin lausuma puheessaan Israelin ja palestiinalaisten välisen periaatejulistuksen allekirjoitustilaisuudessa 13.9.1993 ”*Let me say to you, the Palestinians: We are destined to live together on the same soil, in the same land.*”⁶³ Toteamuksesta on tulkittavissa tiettyä determinismia, mutta mielestäni se kuvaa enemmänkin Rabinin realistisista asennetta vallitsevaan tilanteeseen. Rabin ei mainitse mitään palestiinalaisten oikeudesta maahan, mutta tämä toteamus aiheuttaa jo ongelmia ns. tyhjän maan myytille. Tässä on havaittavissa konfliktin transformaatiota, koska Rabin pyrkii luomaan toteamuksellaan olosuhteita myös jatkodialogille.

Heikki Patomäki käsittelee klassista republikanismia ja sen 1900-luvun muunnelmia, joissa politiikka viittaa sellaiseen puheeseen ja toimintaan julkisissa tiloissa, joita luonnehtii se, että toimijat hyväksyvät moninaisuuden ja moniarvoisuuden.⁶⁴ Julkisen tilan Patomäki määrittelee Hannah Arendtin kehittämällä käsitteellä ”*public space as the space of appearance.*”⁶⁵ Tällainen julkinen tila muodostuu kun toimijat perustavat yhteisen perustan puheen ja toiminnan kautta, ja samalla yrittävät ottaa aloitteen ja sen kautta sitovat itsensä tapahtumiin, jotka heitä ympäröivät. Patomäki määrittelee latinan termin *res publican*, josta republikanismi on johdettu, asioiksi,

⁶² Jamal, 2000, 37

⁶³ Laqueur & Rubin, 2001, 426

⁶⁴ Patomäki, 1995, 17

⁶⁵ Patomäki, 1995, 28

aiheiksi ja asiakokonaisuuksiksi, jotka ovat julkisia ja yhteisen huomion kohteena.⁶⁶ Pelkistettynä julkisen tilan muodostumisen pitäisi mahdollistaa kiistely ja kamppailu erilaisten poliittisten visioiden välillä, jotka koskevat tarpeiden tyydyttämistä, kysymystä hyvästä ja oikeasta, oikeudenmukaisuutta jne. Kyse on mahdollisuuden ja mahdollisen merkityksen korostamisesta, ja siitä että politiikalla on väliä. Aina on mahdollisuus tehdä toisin, mutta tietysti aina vallitsevien ehtojen puitteissa.

Israelin ja palestiinalaisten konfliktissa moninaisuus ja moniarvoisuus on tärkeää, koska kyseessä on toisen osapuolen legitimitetin lisäksi mielestäni myös osapuolten esittämien kertomusten tunnustaminen riittävässä määrin. Pääministeri Rabinin kannanottojen voidaan katsoa tapahtuneen julkisissa tiloissa, ja näissä julkisissa tiloissa myös luodaan identiteettejä ja pannaan alulle uusia prosesseja. Patomäen mukaan tällainen politiikka on ei-väkivaltaista ja, että väkivalta puolestaan tuhoaa väistämättä politiikan.⁶⁷ Jos edellä mainittua ajatusta ei oteta kategorisesti, niin se on käyttökelpoinen. Kategorinen tulkinta poistaa politiikan, jos väkivaltaa esiintyy omien päämäärien ajamiseksi. Lähestymistavan pitäisi olla joustavampi, koska konfliktin transformaatiota pitäisi voida analysoida myös pyrkimyksenä väkivallan vähentämiseksi.

Pääministeri Rabinin puheita ja haastatteluja voi pyrkiä avaamaan ja tulkitsemaan vaikuttamisyrityksiksi väkivallan edellytysten vähentämiseksi. Toinen kysymys on taas se millä ehdoilla pääministeri Rabin pyrkii vaikuttamaan väkivaltaan vai onko kyseessä yksipuolinen ainoastaan omista tarpeista lähtevä toiminta. Ottaako Rabin palestiinalaiset emansipoituina ja tasavertaiseksi toimijoiksi tunnustettuina mukaan keskusteluun. Republikaanistinen julkinen tila tule todelliseksi kun toimijat ovat yhteydessä puheen ja toiminnan välityksellä. Tällaisessa keskustelussa toimijat tuovat esiin omia kertomuksiaan historiastaan, yhteisöstään, moraalisisista arvoistaan ja intresseistään pyrkiessään oikeuttamaan ja legitimoimaan toimintansa.⁶⁸ Julkisen tilassa tapahtuvan prosessin päämääränä on poliittiset päätökset, ja sisältäen myös ne jotka on tarkoitettu vallitsevien sääntöjen ja sosiaalisen kontekstin muuttamiseen.

⁶⁶ Patomäki, 1995, 58

⁶⁷ Patomäki, 1998, 17

⁶⁸ Patomäki, 1995, 58–59

Muutosten tutkimisen pitäisi lähteä enemmän kontekstista ja sen erityisyydestä käsin, ja perustua ajatukselle muutosten kontingentista luonteesta ja samalla huomiolle avoimesta historiasta.⁶⁹ Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti pyrittiin näkemään ennen Madridin rauhankonferenssia osana laajempaa Israelin ja arabimaiden välistä konfliktia ilman, että palestiinalaisten ja Israelin konfliktin erityinen luonne pääsi esiin. Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin seuraukset ja historia on saanut osapuolten kertomuksissa determinoidun piirteen, ja joita on mahdollista avata muutosten kontingentin luonteen hyväksymisellä. Huomio pitäisi kiinnittää kontingentiuden kautta nouseviin mahdollisuuksiin, ja tutkia näitä mahdollisuuksia.⁷⁰ Pitää korostaa kuitenkin sitä, että kysymys ei ole siitä että kaikki on mahdollista. Aina on ehtoja ja riippuvuussuhteita myös ilmenevien mahdollisuuksien välillä, mutta välttämättömyyksiä ja siitä seuraavaa determinismia on mahdollista avata ”aina on mahdollisuus tehdä toisin” argumentilla.

Keskusteluun voidaan olettaa vaikuttavan monien julkisesti ilmaisemattomien taustaoletusten, joita osapuolilla on toisistaan.⁷¹ Konfliktin transformaation mahdollistamisen kannalta on monesti oleellista, että aloitetaan erimielisyyksistä esim. itsestään selviin oletuksiin upotetut käsitykset identiteetistä, toiminnasta ja historiasta nimittäin voivat olla keskeinen osa poliittisen väkivallan selitystä.⁷² Israelin ja palestiinalaisten välinen konflikti on täynnä ”upotettuja käsityksiä”, joiden avaaminen ja asettaminen julkiseen tilaan on edellytys konfliktin transformaatiolle. Tämä tekee mahdolliseksi ja samalla välttämättömäksi konfliktin historiallisen rakentumisen käsittelyn.

Historia pitäisi nähdä kuitenkin avoimena prosessina eikä sementoituna rakenteena, joka johtaa helposti historian näkemiseen determinoituna kehityksenä. Historian näkeminen avoimena prosessina on edellytys myös tutkimuksen kohteena olevan kontekstin avoimuudelle. Avoin tila luo mahdollisuuden transformaatiolle, ja kyse onkin mahdollisen esiin nostamisesta ja ottamisesta keskusteluun. Republikaanistinen politiikka antaa vaihtoehdon ns. välttämättömyyksiä poliitikalle korostamalla toisin tekemisen mahdollisuutta. Kaikki ulkoiset ja sisäiset kausaaliset kompleksiset

⁶⁹ Patomäki 1995, 33–35

⁷⁰ Patomäki, 1995, 45

⁷¹ Patomäki, 1998, 18

elementit voivat muuttua, ja kun kontekstit eivät determinoi mitään välttämättömällä tavalla, niin historiallinen ja kontekstuaalinen todellisuus tulee ymmärretyksi mahdollisena (*possibilistic*).⁷³ Israelin ja PLO:n välistä neuvotteluprosessin alkua voi tulkita mahdollisuuden ja toisin tekemisen kautta, koska se ei olisi ollut mahdollista ilman että vallitseva konteksti ja todellisuus pyritään näkemään avoimena. Pääministeri Rabinin kannanottoja on mahdollista tulkita myös pyrkimyksinä nähdä tilanne toisin, ja siten pyrkiä murtamaan välttämättömyyteen ja determinismiin perustuva politiikka. Kyse on myös toimijoiden vastaanottavuudesta toisen toimijan esittämiin argumentteihin ja käsityksiin vallitsevasta kontekstista ja sen historiallisesta rakentumisesta.

⁷² Patomäki, 1998, 20

⁷³ Patomäki, 1995, 56

3. JITZHAK RABIN

Käyttämäni biografia on peräisin Jitzhak Rabin Centerin www-sivuilta.⁷⁴ Jitzhak Rabin Center on Israelia koskevaa tutkimusta varten 1997 perustettu tutkimuslaitos.

Jitzhak Rabin syntyi Jerusalemissa 1.3.1922, ja hänen isänsä Nehemiah Rubitzov oli tullut Palestiinaan Ukrainasta 1917 ja hänen äitinsä Rosa Cohen oli tullut Palestiinaan Valko-Venäjältä 1919. Jitzhak Rabinin ensimmäinen koulu oli *the Scool for Workers Children* Tel Avivissa, jonka oli perustanut Histadrut järjestö (*the General Federation of Labour*). Rabin kävi kyseistä koulua kahdeksan vuotta, ja tämän jälkeen hän kävi keskikoulun Givat Hashloshan kibbutzilla. Tämän jälkeen Rabin siirtyi kahdeksi vuodeksi Kaadoorien maatalouskouluun, ja hän valmistui sieltä 1940.

Rabin liittyi 1941 Palmachiin (*Assault Companies*), joka oli juutalaisten perustama aseellinen järjestö. Palmachilla oli yhteys myös Haganah järjestöön, josta muodostui myöhemmin yksi Israelin valtion armeijan osa. Tänä aikana Rabin osallistui ensimmäisiin sotilasoperaatioihin liittoutuneiden puolella Libanonissa ja Syyriassa. Palmach perusti ensimmäiset varsinaiset pataljoonansa 1945, ja Rabin nimitettiin pataljoonan varakomentajaksi. Saman vuoden lopulla Rabin osallistui yritykseen vapauttaa 200 Britannian vangitsemaa laittomasti Palestiinaan pyrkinyttä juutalaista emigranttia. Tämän operaation surauksena Britannian mandaattialueen viranomaiset vangitsivat Rabinin, ja hänet vapautettiin 1946. Tämän jälkeen hänet nimitettiin heti Palmachin toisen pataljoonan komentajaksi.

Israelin ja arabimaiden sodassa 1948-49 Rabin toimi keskeisellä rintamalla Jerusalemin läheisyydessä varakomentajana. Tämä asema takasi hänelle osallistumisen Israelin ja Egyptin välisiin tulitaukoneuvotteluihin 1949. Tämä oli Rabinin ensimmäinen kokemus diplomaatiasta. Sodan jälkeen Rabin päätti jäädä perustetun Israelin armeijan (*the Israeli Defence Forces, IDF*) palvelukseen. Rabin nimitettiin komentajaksi kurssille, joka vastasi pataljoonan komentajien koulutuksesta. Myöhemmin hän toimi komentajan osastolla, joka vastasi armeijan

⁷⁴ <URL: http://www.rabincenter.org.il/english/bio_1.html>

operatiivisista divisioonista. Rabinin nousu kohti armeijan korkeinta johtoa täydellistyi 1959, kun hänet nimitettiin komentajaksi osastolle, joka vastasi kaikista armeijan operatiivisista toimista. Tämä virka oli Israelin armeijan toiseksi korkein.

Rabin nimitettiin esikuntapäälliköksi 1964, jossa tehtävässä hän toimi vuoteen 1968 asti. Rabin saavutti mainetta ns. kuuden päivän sodassa 1967, jossa Israelin armeija voitti Egyptin, Jordanian ja Syyrian armeijat. Samalla Israel valloitti Itä-Jerusalemin, Jordanjoen länsirannan, Golanin kukkulat ja Gazan kaistan. Rabin oli ehdottanut Israelin hallitukselle jo ennen sodan alkua ennaltaehkäisevää hyökkäystä arabimaiden armeijoita vastaan, mutta hallitus epäröi vielä tässä vaiheessa. Sota alkoi kuitenkin 5.6.1967, ja se toteutettiin Rabinin suunnitelman mukaan. Sotaa oli edeltänyt YK-joukkojen vetäytyminen Siinain niemimaalta Egyptin pyynnöstä, ja sekä Israelin ja arabimaiden joukkojen keskitykset rajoilleen. Israel oli kolminkertaistanut pinta-alansa sodan seurauksena. Rabin ajatteli miehitettyjen alueiden toimivan painostuskeinona arabimaihin päin lopullisen rauhan saavuttamiseksi.

Rabin päätti jättää IDF:n 27 palvelusvuoden jälkeen 1968, ja siirtyi Israelin suurlähettilääksi Yhdysvaltoihin. Suurlähettiläänä hän pyrki vahvistamaan Yhdysvaltojen tukea Israelille vastapainona Neuvostoliiton tuelle arabimaille. Rabin palasi Washingtonista 1973, ja liittyi hallitsevaan Työväenpuolueeseen (*the Labour Party*). Jom Kippur sodan jälkeen pidetyissä vaaleissa 1973 Rabin valittiin Knessettiin, ja nimitettiin työministeriksi Golda Merin hallitukseen. Pääministeri Golda Meir joutui kuitenkin eroamaan, koska sodan jälkeen asetettu komissio totesi Israelin olleen valmistautumaton arabimaiden hyökkäykseen lokakuussa 1973. Rabin valittiin Työväenpuolueen johtajaksi Meirin jälkeen, ja samalla hänet nimitettiin pääministeriksi 1974. Rabin yritti neuvotella Egypti ja Syyrian kanssa sodan jälkeen väliaikaisesta sopimuksesta, joka olisi enemmän kuin vain tulitaukosopimus. Egyptin kanssa Rabinin hallitus sai aikaan sopimuksen, joka oli esiaste Israelin ja Egyptin Camp Davidin rauhansopimukselle 1978. Rabin noudatti aikaisempien hallitusten politiikkaa suhteessa Palestiinan vapautusjärjestöön, ja PLO luokiteltiin terroristijärjestöksi. Rabinin ensimmäinen pääministeri kausi päättyi hänen eroonsa 1977 sen jälkeen, kun lehdet julkaisivat hänen vaimonsa Lea Rabinin pitäneen

ulkomaista pankkitiliä suurlähettiläs kaudella Yhdysvalloissa. Ulkomaisen pankkitilin pito oli tuolloin vastoin Israelin lakia.

Eronsa jälkeen Rabin toimi kansanedustajana aina vuoteen 1984 asti, jonka ajan Työväenpuolue oli oppositiossa. Työväenpuolue ja oikeistolainen Likud puolue muodostivat kansallisen yhtenäisyyden hallituksen 1984, ja Rabin nimitettiin puolustusministeriksi. Rabin oli keskeinen vaikuttaja päätökseen, joka johti Israelin joukkojen vetämiseen Libanonista, jonne Israel oli hyökännyt ”Rauha Galileaan” operaation seurauksena. Rabinin ministerikauteen ajoittui myös palestiinalaisten kansannousun intifadan alku 1987. Rabin teki virhearvion luullessaan kyseessä olevan vain väliaikaisen mielenilmauksen. Rabin sai kyseenalaista mainetta kehittäessään ns. rautanyrkkipolitiikan suhteessa palestiinalaisiin, jonka tarkoituksena oli kuolemantapausten ehkäiseminen ja järjestyksen palauttaminen fyysisiä rangaistustoimenpiteitä käyttäen. Israelin saama kyseenalainen kansainvälinen julkisuus rautanyrkkipolitiikan seurauksena oli yksi tekijä, joka sai Rabinin tekemään uuden arvion suhteessa palestiinalaisiin.

Vuoden 1988 vaalien jälkeen muodostettiin toinen kansallisen yhtenäisyyden hallitus, jossa Rabin jatkoi puolustusministerinä. Rabin ehdotti 1989 neuvotteluja palestiinalaisten kanssa, ja hänen tarkoituksensa oli neuvotella miehitytyillä alueilla asuvien palestiinalaisten kanssa. Tämän neuvotteluasetelman tarkoituksena oli heikentää Tunisiassa päämajaansa pitävän PLO:n otetta miehitysaluiden väestöön. Neuvotteluissa oli tarkoitus keskustella vaaleista palestiinalaisalueilla ja samalla rajoitetusta itsehallinnosta. Hallitus oli erimielinen Rabinin aloitteesta, ja Työväenpuolue yritti kaataa hallituksen 1990 päästäkseen itse muodostamaan hallituksen, mutta yritys epäonnistui. Työväenpuolue päättyi oppositioon.

Uudet vaalit järjestettiin 1992 ja ne johtivat Työväenpuolueen johtaman hallituksen syntymiseen. Rabinista tuli toistamiseen pääministeri, ja hän sanoi tavoitteekseen rahan saavuttamisen Lähi-itään kuitenkin Israelin turvallisuutta vaarantamatta. Rabin otti itselleen myös puolustusministerin tehtävät. Rabinin hallitus saavuttikin merkittäviä tuloksia rauhan aikaansaamiseksi Lähi-itään. Merkittävimmät saavutukset olivat Israelin ja PLO:n välinen periaatejulistus syyskuussa 1993 ja Israelin ja Jordanian välinen rauhansopimus lokakuussa 1994. Toukokuussa 1994

allekirjoitettiin ns. Oslo I-sopimus, ja se antoi palestiinalaisille itsehallinnon Gazan kaistalla ja Jerikon kaupungissa. Lisäksi sovittiin vaalien järjestämisestä palestiinalaisalueilla, ja viiden vuoden siirtymäajasta lopullisen rauhansopimuksen saavuttamiseksi. Rabin, Israelin ulkoministeri Shimon Peres (s.1924-) ja PLO:n puheenjohtaja Jasser Arafat (s. 1929-) palkittiin Nobelin rauhanpalkinnolla 1994. Rabin sai aikaan myös toisen sopimuksen palestiinalaisten kanssa syyskuussa 1995, ja sopimus on nimetty Oslo II-sopimukseksi. Tämä sopimus laajensi palestiinalaisten itsehallintoaluetta Jordanjoen länsirannalla.

Rabinin rauhanpolitiikka herätti myös laajaa arvostelua Israelissa. Etenkin palestiinalaisten Jihad ja Hamas järjestöjen jatkaessa pommi-iskujaan Israelissa. Arvostelijoina olivat etenkin Likud ja uskonnollinen oikeisto. Likudin periaate rauhanneuvotteluille oli ”*peace for peace*” ja Rabin taas noudatti linjaa ”*peace for territory*”. Jitzhak Rabin joutui salamurhan uhriksi osallistuessaan rauhanjuhlaan Tel Avivissa 4.11.1995.

4. SIONISTINEN NARRATIIVI

4.1 Sionismin kehityksestä

Sionismi eli moderni juutalainen nationalismi ei ole mikään yhtenäinen oppi tai ajatussuunta, mutta se on karkeasti jaettavissa kolmeen pääsuuntaan (ks. s. 31). Sionismi on nimetty Jerusalemin lähellä sijaitsevan Siion (*Zion*) vuoren mukaan. Termi Siion on tarkasti maantieteellisesti määriteltävä paikka, mutta se määrittyy käsitteenä juutalaisten historian kautta ja siitä tuli symboli sionisteille. Symbolina Siion ilmaisee ideaalista historiallista visiota, jonka tarkkaa fysionomiaa ei määritelty kartalla.⁷⁵ Sen olemus määriteltiin pikemminkin toisen idean, maanpaon *diasporan*, sisällön kautta.⁷⁶ Siion oli enemmänkin ideaali, kun taas diaspora historiallinen realiteetti, johon Siion liitettiin ja minkä kautta se määriteltiin. Siionilla tarkoitettiin Pyhää maata ja samalla juutalaiskysymyksen ratkaisua, mutta sionismin eri suunnat käsitteellistivät sen eri tavoin. Juutalaiskysymyksellä tässä yhteydessä tarkoitetaan juutalaisten asemaa syrjittynä vähemmistönä eri Euroopan valtioissa ja osaksi juutalaista identiteettiä muodostunutta maanpakolaisuuden kokemusta. Tarkoituksena oli maanpaon päättäminen, mutta kysymys siitä, miten se päättyisi vaihteli sionismin sisällä. Juutalaisten asema Euroopassa oli parantunut 1800-luvulla, mutta kysymys juutalaisten identiteetistä yksilöinä ja kansana nousivat esiin. Sionismi määriteltiin tiukasti sekulaariksi ideologiaksi ja sionisti Max Nordaut lainaten ”*Zionism rejects all mysticism, does not believe in a Return to Zion through miracles and wonderful happenings, but sets out to create it through its own efforts.*”⁷⁷

Juutalaiseen traditioon vahvasti uskoneet näkivät ratkaisun tulevan messiaan ja juutalaisten syntien anteeksiantamisen kautta. Tätä näkemystä on nimitetty *traditionalistiseksi* ja valtio oli ratkaisuna toissijainen ja toteutuisi messiaan saapumisen myötä. *Modernisteiksi* kutsuttu ryhmä näki juutalaiskysymyksen rationaalisen ja pragmaattisena ongelmana, joka vaatisi myös rationaalisen ratkaisun. Modernille juutalaisuudelle ratkaisu oli oman valtion perustaminen

⁷⁵ Halpern, 1961, 95

⁷⁶ Halpern, 1961, 95

⁷⁷ Avineri, 1981, 107

Palestiinaan ja sen saavuttaminen vaati neuvottelua suurvaltojen mm. Ottomaanien imperiumin ja Ison-Britannian kanssa. Modernisteille ratkaisu ei löytynyt uskonnosta, vaan kyse oli sekulaarista kysymyksestä. Kaikille oli kuitenkin yhteistä Siionin määrittely diasporan kautta.⁷⁸

Sionismi on syntyvaiheessaan jaettu itäiseen – ja läntiseen sionismiin. Itäisellä sionismilla tarkoitetaan Itä-Euroopassa syntynyttä suuntaa ja läntisellä Länsi-Euroopassa syntynyttä. Pelkistäen suunnat erotti toisistaan kanta emansipaatioon juutalaiskysymyksen ratkaisuna. Sionismi kehittyi aluksi Itä-Euroopassa asuneen juutalaisten älymystön keskuudessa 1800-luvun lopulla ja sen kehittymistä vauhditti Venäjällä 1880-luvulla tapahtuneet juutalaisvainot, nk. pogromit.⁷⁹ Osa juutalaisälymystöä oli uskonut valistuksen ja liberalismien ajatusten tuovan ratkaisun myös juutalaiskysymykseen ja mahdollistavan juutalaisten emansipaation tasa-arvoisiksi kansalaisiksi. He joutuivat kuitenkin pettymään ja alkoivat kehittää vaihtoehtoisia ratkaisua juutalaiskysymykseen⁸⁰, joka perustui ajatukseen juutalaisista kansakuntana. Emansipaatio nähtiin ratkaisuna yksilöille, mutta kollektiiviseksi ratkaisuksi juutalaisten aseman parantamiseksi siitä ei ollut.⁸¹ Assimilaation kritiikki oli merkki myös juutalaisten yhteisöllisyyden perusteiden uudelleen määrittelyn tarpeesta.

Perinteisesti juutalaiset olivat määritelleet erityisyytensä uskontonsa kautta, mutta 1800-luvun jälkipuoliskolla juutalaisen älymystön moderniin nationalismiin perustuvat ajatukset juutalaisista omana erityisenä poliittisena yksikkönään haastoivat perinteisen uskontoon perustuneen yhteisöllisyyden. Juutalainen älymystö, etenkin Leo Pinsker (1821-91), korosti juutalaisten oman aktiivisuuden merkitystä juutalaiskysymyksen ratkaisun suhteen.⁸² Samalla he esittivät kritiikkiä perinteistä uskontoon perustuvaa yhteisöllisyyttä kohtaan, jonka he näkivät yhtenä juutalaisia passivoivana tekijänä. Älymystölle kysymys oli poliittisesta kysymyksestä, joka vaati ratkaisukseen poliittista toimintaa. Uskontoon perustuva messiaaninen odotus taas tulkittiin siten, että silloin juutalaiskysymyksen ratkaisut annetaan muiden

⁷⁸ Halpern, 1961, 96

⁷⁹ Halpern, 1961, 62

⁸⁰ Halpern, 1961, 63

⁸¹ Avineri, 1961, 74–75

⁸² Avineri, 1981, 74

tehtäviksi. Itäinen sionismi ei pitänyt emansipaatioita pogromien jälkeen enää ratkaisuna, vaan juutalaiskysymystä tarkasteltiin kansallisena kysymyksenä.

Läntinen sionismi tuki emansipaatiota ratkaisuna juutalaiskysymykseen ja tämä kanta oli hallitseva ennen Theodor Herzlin (1860-1904) ajatuksia.⁸³ Max Nordau (1849-1923) kritisoi uskoa emansipaatioon, koska hän sanoi sen perustuvan valistuksen abstrakteille ideoille ja ne eivät riittäneet käytännössä takaamaan juutalaisille parempaa asemaa.⁸⁴ Nordaun mukaan assimiloitu juutalainen jäi ikään kuin välitilaan kohdatessaan enemmistön taholta antisemitismien ja anomalian suhteessa omaan yhteisöönsä.⁸⁵ Tällaisessa tilanteessa yksilö saattoi kadottaa identiteettinsä.

Shlomo Avineri on tulkinut sionismin syntyneen juutalaisten 1800-luvulla alkaneen emansipaation seurauksena.⁸⁶ Avinerin mukaan moderni juutalainen nationalismi, sionismi, on Ranskan suuren vallankumouksen jälkeen kehittyneiden sekularismin ja modernismin yksi tulos.⁸⁷ Ennen 1800-lukua juutalaiset oli eristetty muusta yhteiskunnasta omiksi yhteisöikseen eri puolilla Eurooppaa ja juutalaisuus määrittyi suurelta osin yhteisen uskonnon kautta. Uskonto oli vahvin yhteisöllisyyttä ylläpitävä tekijä ennen 1800-lukua. Avinerin mukaan antisemitismien osuutta sionismin kehityksessä on ehkä liioiteltu, koska hän asettaa merkittävämmiksi tekijöiksi eurooppalaisen liberalismien ja nationalismien perinteiselle juutalaiselle yhteisöllisyydelle asettaman muutospaineen.⁸⁸ Juutalaisten osallistumismahdollisuudet yhteiskunnassa lisääntyivät sitä mukaa kuin Euroopan valtiot ryhtyivät antamaan juutalaisille kansalaisuuden. Valtion kansalaisina juutalaiset joutuivat kohtaamaan vahvemmin kysymyksen kansallisesta identiteetistä ja perinteinen uskonnollisuuteen perustuva juutalaisuus ei kyennyt tarjoamaan vastausta.

Sionismin suhteellinen ideologinen konsensus ilmeni kolmessa toisistaan erottuvassa suunnassa: työväensionismi (*labour Zionism*) , kulttuurinen sionismi (*cultural*

⁸³ Halpern, 1961, 64

⁸⁴ Avineri, 1981, 106

⁸⁵ Avineri, 1981, 106

⁸⁶ Avineri, 1981, 13

⁸⁷ Avineri, 1981, 13

Sionism) ja poliittinen sionismi (*political Sionism*).⁸⁹ Kaikkia suuntia yhdisti se, että ne pyrkivät ratkaisemaan juutalaiskysymyksen perustamalla juutalaisille oman valtion Palestiinaan. Sionismi on luokiteltu sekulaariseksi opiksi, mutta siinä on mukana kuitenkin mukana ajatus juutalaisten raamatullisesta oikeudesta Palestiinaan. Toinen yhdistävä tekijä oli se, että valtion perustaminen edellytti juutalaisen väestöllisen enemmistöaseman luomista Palestiinaan maahanmuuton avulla.⁹⁰ Sionistisen liikkeen revisionistisen suunnan johtohahmon Vladimir Jabotinskyn sanoin ”*Jewish state ...means jewish majority.*”⁹¹

Merkittävimpana erona sionismin suuntien välillä oli se, että minkä sisällön ne antoivat perustettavalle valtiolle. Pelkistettynä poliittisen sionismin ajatuksena oli vallitsevien demografisten tekijöiden muuttaminen ja sitä kautta saatava oikeus valtioon Palestiinassa. Työväensionismille valtion perustamisen lisäksi oli keskeistä juutalaisten keskinäinen luokkajako ja sen muuttaminen. Pelkistäen työväensionismi pyrki juutalaisvaltion perustamiseen työväenluokan eduista lähtien. Tämä olisi turvattu sosialismin oppien mukaisesti perustetulla valtiolla. Työväensionismille kyse oli sekä valtiosta että luokkakysymyksestä. Poliittinen sionismi taas korosti diasporan päättymisen merkitystä ja valtion uudelleenperustamista. Kulttuurinen sionismi ei pyrkinyt ensisijaisesti ratkaisemaan juutalaisten ongelmaa vaan juutalaisuuden ongelman, jolle se näki sekulaarin sivilisaation uhaksi. Juutalaiset olivat asettuneet eri puolille maailmaa ja kulttuurinen sionismi näki hallitsevien valtakulttuurien uhkaavan juutalaisten vähemmistöjen kulttuurisen erityisyyden säilymistä. Kulttuurinen sionismi pyrki tekemään perustettavasta valtiosta juutalaisten ”henkisen keskuksen”, johon kaikki juutalaiset voisivat samaistua asuinpaikasta riippumatta. Valtion tulisi keskittää ja yhdistää juutalaisten energia ja palvella juutalaisten keskusvoimana.⁹²

Theodor Herzl julkaisi teoksensa *die Judenstaat* (the Jewish State)1896, jossa hän ehdotti juutalaiskysymyksen ratkaisemiseksi juutalaisvaltion perustamista. Herzlin ansio ei ole niinkään hänen ajatustensa omaperäisyydessä, vaan siinä, että vasta

⁸⁸ Avineri, 1981, 13

⁸⁹ Finkelstein, 1997, 7

⁹⁰ Finkelstein, 1997, 7–8

⁹¹ Finkelstein, 1997, 8

⁹² Finkelstein, 1997, 8–12

hänen toimintansa kautta sionismi tuli juutalaisten keskuudessa ja kansainvälisesti tunnetuksi.⁹³

Herzlin perustelee juutalaisvaltion oikeutuksen juutalaisten vainolla ja sillä, että juutalaiset muodostavat oman erityisen muista eroavan kansan.⁹⁴ Sionistisen liikkeen sisällä oli esitetty emansipaatioita ratkaisuksi juutalaiskysymykseen ja emansipaation toteutuminen juutalaisten asuttamissa valtioissa olisi ratkaisut juutalaiskysymyksen.⁹⁵ Tämä ei ollut ratkaisu juutalaiskysymykseen, koska juutalaiset muodostivat oman erityisen kansansa ja emansipaatiokehitys ei olisi riittävä ratkaisu valtiottomuuden ongelmaan. Ainoastaan kansallisvaltion perustaminen oli riittävä ratkaisu. Herzl esittää useassa kohdassa juutalaisten vastakkaisuuden muihin kansoihin ja tämä on syy myös antisemitismille. Antisemitismiä esiintyy siellä missä juutalaisia asuu suurehko määrä.⁹⁶ Herzlin mukaan kyseessä on monimutkainen ongelma, joka on ensisijassa kansallinen ongelma. Herzl määrittää juutalaisten kansakuntaisuuden toteamalla ”*We are a people, one people.*”⁹⁷ Mielenkiintoinen on Herzl määritelmä siitä, että enemmistö päättää aina siitä ketkä ovat muukalaisia.⁹⁸ Sionismi tähtäsi demografisen enemmistön luomiseen Palestiinaan ja tämän enemmistön saavuttaminen olisi asettanut muut tapahtuneen tosiasian eteen. Sionismin näkökulmasta saavutettu demografinen enemmistö olisi tehnyt ”kiusalliset” argumentit tyhjiksi.

Mielenkiintoisia ovat Herzlin pohdinnat tulevan valtion sijainnista.⁹⁹ Herzl ehdottaa vaihtoehtoiksi Argentiinaa ja Palestiinaa. Palestiinasta hän puhuu luvattuna maana, mutta ei aseta sitä kategoriseksi ehdoksi. Herzl toteaa Argentiinan ja Palestiinan tavoiteltavuudesta seuraavaa: ”*the Society will take whatever it is given and whatever is favored by the public opinion of the Jewish people.*” Palestiina ei ollut siis ainoa vaihtoehto perustettavalle valtiolle, mutta se oli ensisijainen kuitenkin. Sionistinen narratiivi on kuitenkin esittänyt Palestiinan ainoaksi mahdolliseksi paikaksi juutalaisvaltiolle, mutta vaihtoehtoja on ollut muitakin. Myöhemmin v.

⁹³ Avineri, 1997, 89

⁹⁴ Herzl, 1970, 27, 33

⁹⁵ Halpern, 1961, 65

⁹⁶ Herzl, 1970, 33

⁹⁷ Herzl, 1970, 33

⁹⁸ Herzl, 1970, 34

⁹⁹ Herzl, 1970, 51–52

1902 kirjoittamassaan utopiassa *Altneuland* (Old–New Land) Herzl kuitenkin sijoittaa tulevaisuuden juutalaisvaltion Palestiinaan ja muista vaihtoehdoista ei ole enää mainintoja.¹⁰⁰

Herzl määrittää uskonnon ainoaksi tekijäksi, joka on toiminut juutalaisia yhdistävänä tekijänä.¹⁰¹ Yhdistävä side on mahdollista tulkita ohueksi tai sen on ainakin mahdollista kyseenalaistaa. Riittääkö yhteinen uskonto valtion perusteeksi, koska Herzl myöntää esimerkiksi yhteisen kielen puuttuneen juutalaisilta.¹⁰² Hepreantaito oli tuolloin vain harvoilla. Uskonto on ainoa yhdistävä tekijä, mutta sille ei ole kuitenkaan Herzlin mukaan anneta ensisijaista asemaa perustettavassa valtiossa. Herzl toteaa uskonnon asemasta valtiossa ”*Shall we end up by having a theocracy ? No! Faith unite us, knowledge makes us free. Therefore we shall permit no theocratic velleities on the part of our clergy to arise. We shall know how to restrict them to their temples, just as we shall restrict our professional soldiers to their barracks.*”¹⁰³ Uskonnolla perustellaan ja se on perusteluna käyttökelpoinen vain tiettyyn rajaan asti.

Sionismi on pelkistettynä juutalaista nationalismia, jonka tavoitteena oli juutalaisen kansallisvaltion luominen. Kuten edellä olen esittänyt, niin kyseessä ei ole ollut mikään yhtenäinen aate- ja oppisuunta, vaan sionismi on sisältänyt erilaisia suuntia. Sholomo Avineri on tiivistänyt sionismin pysyväksi vallankumoukseksi juutalaista traditioita vastaan.¹⁰⁴ Avinerin mukaan juutalaisiin traditioihin pitäytyminen teki juutalaisista poliittisesti voimattomia, maanpaon hyväksyviä ja syrjintää sietäviä.¹⁰⁵ Tässä tiivistyy sionismin ja juutalaisen uskon välinen ristiriita. Pääministeri Rabinin kannanottojen ymmärrettävyyden kannalta työväen sionismi on keskeisessä asemassa, koska Israelin työväenpuolueen aatteellinen perusta on työväen sionismissa.

¹⁰⁰ Avineri, 1981, 94

¹⁰¹ Herzl, 1970, 58

¹⁰² Herzl, 1970, 99

¹⁰³ Herzl, 1970, 100

¹⁰⁴ Avineri, 1981, 226

4.2 Työväensionismi

Työväensionismin kehitys liittyy sosialismin historiaan, ja yksi ensimmäisistä työväensionismin ideologian kehittäjistä oli saksanjuutalainen Moses Hess (1812-75). Karl Marxin kanssa työskennellyt Hess esitti 1862 juutalaisten sosialistisen valtion perustamista Palestiinaan.¹⁰⁶ Hessin ajatukset eivät kuitenkaan saavuttaneet suurta kannatusta, vaan ajan kuluessa työväensionistisista ryhmistä vahvimaksi nousivat sionistiset sosialistit (*the Zionist Socialists*).¹⁰⁷ He kannattivat juutalaisen valtion perustamista mihin tahansa soveliaaseen paikkaan, ja samalla he tuomitsivat Palestiinaan ainoana vaihtoehtona pitävät ryhmät romanttisiksi nationalisteiksi.¹⁰⁸ Tämä joustavampi suhtautuminen aluekysymykseen on säilynyt työväensionismissa. Myös työväensionistiset liikkeet alkoivat nähdä Palestiinan ainoaksi vaihtoehdoksi juutalaisvaltiolle I maailmansodan jälkeen. Suhtautuminen valtion sijaintiin työväensionismin sisällä on yksi osoitus liikkeen heterogeenisyydestä.

Työväensionismin tavoite ei ollut luokkataistelu, vaan juutalaisen työväenluokan luominen. Israelin ensimmäinen pääministeri David Ben-Gurion (1886-1973) totesi keskeiseksi tavoitteeksi juutalaisen työvoiman/luokan perustamisen Palestiinaan maahanmuuton ja juutalaisten siirtokuntien perustamisen avulla.¹⁰⁹ Työväensionismin mukaan keskeinen ongelma oli juutalaisen työväestön puuttuminen, koska eri maissa oli juutalaisten toimimista ammateissa rajoitettu, ja työväestön osuus oli jäänyt pieneksi. Käytännössä oli tarkoitus korvata siirtokuntien käyttämä ei-juutalainen työvoima, koska Ben-Gurion määritteli juutalaisen työvoiman olemassaolon perusedellytykseksi valtion perustamiselle.¹¹⁰

Työväensionismissa vallankumouksella tarkoitettiin juuri työväenluokan luomista, jonka syntyminen merkitsi suurta muutosta juutalaisyhteisön sisällä. Tästä perinteestä on jäänyt elämään työväensionismin, ja sionismin yleisesti korostama juutalaisten Israeliin suuntautuvan maahanmuuton merkitys.

¹⁰⁵ Avineri, 1981, 226

¹⁰⁶ Dowty, 1998, 39

¹⁰⁷ Dowty, 1998, 39

¹⁰⁸ Dowty, 1998, 39

¹⁰⁹ Avineri, 1981, 202

Israelin valtion perustamisen jälkeen Ben-Gurionin johtama Israelin Työväenpuolue, ja sen edustama työväensionismiin perustuva linja oli hallitsevana aina vuoden 1977 parlamenttivaaleihin asti. Vuoden 1977 vaalien jälkeen Työväenpuolue joutui ensimmäistä kertaa oppositioon Israelin valtion perustamisen jälkeen.

Työväensionismin kilpailijaksi Israelin valtion perustamisen jälkeen nousi ns. revisionistinen sionismi. Puoluekartalla tätä linjaa on edustanut oikeistolainen Likud puolue, joka nousi ensimmäistä kertaa hallitukseen 1977, kun Menachem Begin muodosti hallituksen. Pyrittäessä arvioimaan pääministeri Rabinin politiikkaa vertailu työväensionismin ja revisionistien välillä on perusteltua, koska se kuvaa hyvin Israelin suurimpien poliittisten ryhmien eroja suhteessa konfliktiin palestiinalaisten kanssa.

Vladimis Jabotinskyn (1880-1940) johtamat revisionistit näkivät juutalaisten eksklusiiviseksi oikeudeksi perustaa juutalaisvaltio koko historiallisen Palestiinan alueelle.¹¹¹ He viittasivat termillä *Eretz Yisrael*¹¹² koko Palestiinan mandaattialueeseen. Revisionistit kieltäytyivät kaikista alueellisista kompromisseista, ja korostivat kurin, järjestyksen, yksilönoikeuksia ja demokratian merkitystä.¹¹³ Heidän tavoitteenaan oli myös etnisesti homogeenin valtion perustaminen, joka käytännössä tarkoitti puhdasta juutalaisvaltiota.¹¹⁴ Tämä kanta heijastui myös työväensionisteja jyrkempinä asenteina palestiinalaisia kohtaan. Revisionistit katsoivat valtion perustamisen olevan mahdollista vain yhdistämällä poliittinen ja sotilaallinen strategia. Käytännössä tämä näkyi revisionististen aseellisten ryhmien Sternin ja Haganahin Britannian mandaattiviranomaisia vastaan käymässä aseellisessa taistelussa 1940-luvulla. Jabotinsky arvosteli Ben-Gurionin johtamia työväensionisteja siitä, että heidän työväenluokalle antama erityisasema oli uhka kansalliselle yhtenäisyydelle.¹¹⁵ Revisionistien ideologinen linja voidaan määritellä puhtaammaksi tai jyrkemmäksi kuin työväensionismin.

¹¹⁰ Avineri, 1981, 201

¹¹¹ Dowty, 1998, 37

¹¹² Heparankielisellä termillä tarkoitetaan koko Palestiinan mandaattialuetta.

¹¹³ Dowty, 1998, 37

¹¹⁴ Avineri, 1981, 167

¹¹⁵ Avineri, 1981, 175

Työväensioismien ja revisionistien välinen ero tuli selkeästi esille suhtautumisessa YK:n päätöslauselmaan no. 181¹¹⁶, jolla päätettiin Palestiinan mandaattialueen jakamisesta arabi- ja juutalaisvaltioiksi. Revisionistit vastustivat jakosuunnitelman lisäksi Jordanian valtion perustamista, mutta Ben-Gurion suhtautui jakosuunnitelmaan pragmaattisemmin suunnitelmaan.¹¹⁷ Ben-Gurion piti suunnitelmaa epätäydellisenä, mutta siitä kieltäytyminen olisi vaarantanut juutalaisvaltion perustamisen. Ben-Gurionin johdolla työväensioistit hyväksyivät jakoehdotuksen, vaikka ehdotuksessa Jerusalem olisi jäänyt kansainvälisen hallinnon alaiseksi. Näkemuseroja oli lisäksi siitä, miten olisi tullut suhtautua Israelin arabivähemmistöön. Revisionistit korostivat juutalaisen enemmistön luomista Israeliin, jonka jälkeen demokratiassa enemmistö määrittäisi valtion luonteen. Työväensioistit korostivat myös juutalaisten enemmistöaseman merkitystä, mutta olivat samalla valmiit antamaan vähemmistölle kansalaisoikeudet. Tämä työväensioistien kanta on kirjoitettuna myös Israelin valtion itsenäisyysjulistuksessa¹¹⁸, jossa kansalaisoikeudet taataan uskonnosta tai etnisestä taustasta riippumatta. Nämä ryhmien väliset näkemuserot ovat tulleet esiin myöhemmin suhtautumisessa Israelin ja palestiinalaisten väliseen konfliktiin ja sen mahdolliseen ratkaisemiseen.

Kuuden päivän sota 1967 muutti tilanteen ratkaisevasti Israelin ja Palestiinalaisten välisessä konfliktissa, kun Israel valtasi Jordanjoen länsirannan, Itä-Jerusalemin ja Gazan kaistan. Alueiden palestiinalaisväestö tuli aluevaltausten myötä Israelin suoran hallinnon alaiseksi. Tämän jälkeen Israelissa on käyty keskustelua alueiden asemasta ja niiden väestön asemasta. Kysymys alueiden tulevaisuudesta paljasti jälleen revisionistien ja työväensioistien väliset näkemuserot. Kysymys Jerusalemin asemasta yhdisti kuitenkin Työväenpuoluetta ja Likudia, ja molemmat puolueet katsoivat Jerusalemin ”Israelin ikuiseksi ja jakamattomaksi pääkaupungiksi”.

Vallattujen alueiden väestö nosti esille kysymyksen Israelin valtion tulevasta luonteesta, koska jos palestiinalaisalueet olisi virallisesti liitetty osaksi Israelia, niin juutalaisvaltion luonne olisi ratkaisevasti muuttunut.¹¹⁹ Tämä oli yksi syy, miksi työväenpuolue oli valmis alueluovutuksiin arabimaille rauhansopimusten vastineeksi.

¹¹⁶ Laqueur & Rubin, 2001, 69–77

¹¹⁷ Dowty, 1998, 57

¹¹⁸ Laqueur & Rubin, 2001, 81–83

Työväenpuolue kehitti kuitenkin ideologiansa mukaisen ajatuksen juutalaisista siirtokunnista palestiinalaisalueilla. Siirtokunnat sijaitsivat enimmäkseen rajavyöhykkeillä, ja nämä siirtokunnat oli tarkoitus pitää Israelin hallinnassa mahdollisista alueluovutuksista huolimatta. Siirtokuntien perustamista perusteltiin valtion turvallisuudella. Myös Likud kannatti siirtokuntapolitiikkaa, mutta sen kanta mahdollisiin alueluovutuksiin oli kielteinen. Likud piti vallattuja alueita Eretz Yisraeliin kuuluviksi.

Likud on korostanut Israelin oikeutta pitää hallussaan palestiinalaisalueita, laajentaa juutalaisia siirtokuntia. Samalla se on vastustanut palestiinalaisten suvereniteettia, mutta Likud on ollut valmis antamaan palestiinalaisille autonomian yksilöinä, mutta ei kansalaisuutta tai omaa aluetta.¹²⁰ Likud pyrki siihen, ettei sen tarvinnut ottaa kantaa palestiinalaisten asemaan. Kannanotto olisi voitu tulkita siten, että palestiinalaiset muodostavat oman muista arabeista erottuvan kansallisen ryhmän. Työväenpuolue ei myöskään tunnustanut palestiinalaisten muodostavan muista arabeista erottuvaa ryhmää, vaan se oli valmis luovuttamaan suurimman osan palestiinalaisalueista arabivaltioille.

Kuten aikaisemmin mainitsin, niin vuoden 1977 parlamenttivaalit olivat käänne Israelin poliittisissa voimasuhteissa. Sen jälkeen molemmat pääpuolueet ovat olleet vuorollaan hallitusvastuussa, ja kahteen otteeseen 1980-luvulla ne muodostivat yhdessä ns. kansallisen yhtenäisyyden hallituksen. Mielestäni näiden puolueiden politiikkaa muovaavat sionistiset narratiivit on nähtävissä etenkin puolueiden suhtautumisessa konfliktiin palestiinalaisten kanssa. Pääministeri Rabin joutui ottamaan huomioon molemmat narratiivit pyrkiessään ratkaisemaan Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin.

¹¹⁹ Dowty, 1998, 109

¹²⁰ Dowty, 1998, 116

4.3 Tarinan muodosta

Edward W. Said on määritellyt kertomuksen keskeiseksi osaksi tutkijoiden tapaa puhua vieraista alueista, ja lisäksi kertomuksista on tullut alistettujen ryhmien keino säilyttää indentiteettinsä ja heidän oman historiansa olemassaolo.¹²¹ Konfliktissa on usein kyse maasta ja monella eri tavalla: kuka omistaa maan, kenellä on oikeus asua ja työskennellä siellä, kuka on pitänyt siitä huolta, kuka voitti sen takaisin ja kuka suunnittelee sen tulevaisuuden. Saidin mukaan näistä asioista kertomuksissa kamppaillaan, väitellään ja ajan kuluessa ne asiat päätetään myös kertomuksissa.¹²² Kansojen on sanottu olevan kertomuksia. Israelin valtion perustamiseen liittyvä kertomus ei ennen pääministeri Rabinin kananottoja antanut selvää tunnustusta sille, että Palestiinassa asui muitakin ryhmiä ennen juutalaisten saapumista. Aasukkaiden läsnäolo saatettiin tunnustaa, mutta kuitenkin ei heidän mahdollista oikeuttaan asua Palestiinassa.

Timothy Brennan puhuu kansoista myyttinä.¹²³ Tämä ilmaisu on monimerkityksinen, ja sisältää myytin valheena tai vääristymänä, myytin mytologiana tai legendana tai oraalisena perinteenä. Brennanin mukaan kaikki tämä on läsnä modernia poliittista kulttuuria kirjoitettaessa.¹²⁴ Tyypillistä Brennanin mukaan nationalismille on oman valtion asettaminen ”ikivanhaan menneeseen”, jossa sen arbitraarisuutta ei voi asettaa kyseenalaiseksi.¹²⁵ Sionismissa puhutaan luvatussa maasta, joka on myytin hyvin suojaama ja sen kyseenalaistaminen asiaperustein on vaikeaa. Samuel Almog on todennut juutalaisten olleen aina tietoisia raamatullisista esi-isistään, mutta sionismi muunsi ne suoraksi menneisyydestä nykyisyyteen jatkuvaksi sukupolvien linjaksi, ja esittäen modernin ajan juutalaisyhteisön muinaisten juudealaisten perillisiksi.¹²⁶ Konkreettisempien perinteiseen nationalismiin liitettävien ominaisuuksien (kuten yhteisesti asutettu alue tai yhteinen ja muut pois sulkeva kulttuuri) puutteessa, historiasta tuli keskeinen osa sionistista ajattelua.¹²⁷ Kansakunnan muodostusta tukevissa tarinoissa toistuvat usein

¹²¹ Said, 1994, xiii

¹²² Said, 1994, xiii

¹²³ Brennan, 1990, 44

¹²⁴ Brennan, 1990, 44

¹²⁵ Brennan, 1990, 45

¹²⁶ Almog, 1987, 11

¹²⁷ Almog, 1987, 12

samat menneisyyteen, oikeutukseen ja erityisyyteen viittaavat termit ”alku”, ”ensimmäinen”, ”perustaja”, ”esi-isä”, ”se mitä oli aikaisemmin” jne., ja ne toimivat arvotettuina ajallisina kategorioina.¹²⁸ Lisäksi Brennan nimeää kolme Vanhan testamentin mytologiasta lainattua nationalistista perustelua: ajatus valitusta kansasta, yhteisen kansallisen muistin ja menneisyyden merkityksen korostaminen ja kansallinen messianismi.¹²⁹ Theodor Herzlin mukaan ainoa juutalaisia yhdistävä asia oli uskonto.¹³⁰ Herzlin mukaan yhteisten nimittäjien vähyys johtui juutalaisten pitkällisesti maanpaosta, ja siitä seuranneesta pirstaloitumisesta eri puolille maailmaa.

Sionismin perustelemisessa ja legitimoinnissa on tukeuduttu myös modernisaatioteoriaan. Sionismille annetaan modernisaation agentin asema ja kehityksen Palestiinassa katsotaan olevan juutalaisten maahanmuuton seuraus, joka on mahdollistanut myös palestiinalaisten siirtymisen takapajuisuudesta moderniin aikaan.¹³¹ Tällä modernisaatioteorian käytöllä on vaikutus siihen miten palestiinalaiset on määritelty sionistisessa diskurssissa. Tämä diskurssi on koskenut ainoastaan Israelissa ja sen miehittämällä alueilla asuvia palestiinalaisia, mutta jättänyt muualla asuvat ulkopuolelle. Sionismi on näin korostanut Israelin hallinnon alla olevien palestiinalaisten parempaa asemaa verrattuna muualla asuviin.

Sionistinen maailmanjärjestö hyväksyi 1942 Biltmore suunnitelman, joka muodosti suunnitelman, jonka ohjeiden mukaan tuli neuvotella Britannian kanssa valtion perustamisesta Palestiinaan.¹³² Modernisaatio teoria oli osana suunnitelman perusteluita, koska sen mukaan kyse oli ”alueen maanviljelyn ja teollisuuden mahdollisuuksien ja resurssien kehittämistä maksimiinsa, hyödyntää ja asuttaa käyttämätön ja asumaton maa ja nämä toimet koituisivat kaikkien hyödyksi.¹³³ Tässä tulee selvästi esiin sionismin hierarkkinen piirre, koska juutalaisten emigraation ja heidän kykyjensä yhdistelmän väitettiin hyödyttävän myös palestiinalaisia. Lisäksi puhe hyödyntämättömistä mahdollisuuksista ja resursseista kuvaa hierarkiaa, ja sionismia modernisaation tuojana ja ylläpitäjänä. Modernisaatioon on yhdistetty ns.

¹²⁸ Brennan, 1990, 50

¹²⁹ Brennan, 1990, 59

¹³⁰ Herzl, 1970, 59

¹³¹ Sa'di, 1997, 25

¹³² Halpern, 1961, 40–41

tyhjän ja kultivoimattoman maan myyttiin ja osaksi sen avulla sionismin asetettiin modernisaation agentiksi. Kyse oli ehkä enemmän mielikuvan luomisesta kuin tosiasioihin vetoamisesta. Tosiasia kuitenkin on se, että Palestiina oli 1940-luvulla melko kehittymätön ja köyhä alue. Kyse on kuitenkin aina siitä kuka arvion tekee.

Modernisaation diskurssia käytettiin myös Israelin itsenäistymisen 14.5.1948, arabimaiden ja Israelin välisen sodan 1948 - 49 jälkeen, kun oli ilmeistä, että Israelin alueelle jää palestiinalaisvähemmistö.¹³⁴ Suurin osa Israelin valtion alueella asuneista palestiinalaisista pakeni ympäröiviin arabimaihin. Sionismin tuli kyetä integroimaan ja asettamaan Israeliin jääneet palestiinalaiset diskurssiinsa. Nyt diskurssiin otettiin Israelin palestiinalaisvähemmistö, jonka sanottiin hyötyvän alhaisen kehitystasonsa vuoksi asumisestaan Israelissa.¹³⁵ Israelin valtion kyky tuottaa taloudellista vaurautta katsottiin myös palestiinalaisia hyödyttäväksi.

Modernisaation diskurssi on synnyttänyt kaksi tulkintaa Israelin ja palestiinalaisten konfliktin keskeisimmästä syystä. Ensinnäkin Israeliin jääneillä palestiinalaisilla ei ollut kansalaisyhteisyyksiä, ja toiseksi palestiinalaisten alhaisella taloudellisella tuottavuudella perusteltiin heidän maidensa takavarikointia. Molempien voidaan tulkita olevan osittain seurausta sionismin asettamisesta modernisaation agentin asemaan ja siitä seuranneesta diskurssista.¹³⁶

Sionismi on ristiriitainen ja osittain myyttinen kertomus, jonka kiistäminen ja kyseenalaistaminen asia-argumentein on vaikeaa. Sionismi on määritelty sekulaariseksi opiksi, mutta se lainaa perustelunsa osittain kuitenkin uskonnosta. Poikkeamat tästä narratiivista aiheuttavat sionismille ongelmia ja sen antamat perustelut joutuvat kyseenalaistetuksi.

Sionismi erottelu juutalaisten ja palestiinalaisten välillä perustuu kahdelle keskeiselle argumentille. Ensinnäkin sionistinen itseymmärrys näki juutalaiset korkeamman kulttuurin ja länsimaisten arvojen kantajina ja toiseksi modernisaatio ajatuksena

¹³³ Halpern, 1961, 40

¹³⁴ Sa'di, 1997, 32

¹³⁵ Sa'di, 1997, 32

¹³⁶ Sa'di, 1997, 32–33

perustuu hierarkioihin ja rinnastuksiin.¹³⁷ Theodor Herzl totesi *die Juudenstaatissa* juutalaisten emigranttien merkityksestä länsimaisten arvojen puolustajina ”*We should there form a part of a wall of defence for Europe in Asia, an outpost of civilization against barbarism.*”¹³⁸ Herzl korosti sionistisen projektin onnistumisen merkitystä myös palestiinalaisille, koska juutalaisten emigranttien kyky kehittää taloutta johtaisi myös palestiinalaisten elintason nousuun.¹³⁹

Modernisaatioteorian käytöllä oli keskeinen osa sionismin perusteluissa valtion muodostamiseksi Palestiinaan, mutta 1930-luvulta lähtien tämä perustelun käyttäminen vaikeutui. Sionismi määritteli palestiinalaiset kansallista yhtenäisyyttä vailla olevaksi ryhmäksi. Palestiinalaisten vuosien 1936–37 kapina oli kansallinen liike palestiinalaisten oikeuksien puolesta, juutalaisten kasvavaa maahanmuuttoa ja Britannian mandaattihallinnon juutalaisten maahanmuuttoa suosivia käytäntöjä vastaan.¹⁴⁰ Sionismille kapina oli ongelmallinen, koska se oli mahdollista tulkita kansalliseksi teoksi. Sionistinen kongressi pidettiin Zurichissä 1937 ja siellä esitettiin ehdotus palestiinalaisten siirtämiseksi pois Palestiinasta.¹⁴¹ Tämä olisi ratkaissut palestiinalaisongelman. Tämän voi tulkita sionismin tunnustukseksi palestiinalaisten kansakuntaisuudelle, ja entinen hierarkiaan perustuva selitysmalli juutalaisten oikeudesta omaan valtioon tuli ongelmalliseksi palestiinalaisten kapinan seurauksena. Palestiinalaisten kykyä organisoitua toimintaa omien oikeuksiensa puolustamiseksi voitiin pitää oman kansallisen erityispiirteen ilmentymisenä ja sionistinen modernisaatio diskurssi edellytti palestiinalaisilta puuttuvan kyvyn tällaiseen toimintaan.

¹³⁷ Sa`di, 1997, 27

¹³⁸ Sa`di, 1997, 30

¹³⁹ Sa`di, 1997, 26

¹⁴⁰ Smith, 1996, 87

¹⁴¹ Sa`di, 1997, 31

5. LÄHI-IDÄN RAUHANPROSESSI

5.1 Taustana intifada

Palestiinalaisten kansannousu alkoi joulukuussa 1987, kun Israelin armeijan säiliöauto ajoi palestiinalaisjoukon päälle Gazan kaistan ja Israelin välisellä rajalla.¹⁴² Tämä välikohtaus sai aikaan suuria mellakoita, jotka levisivät Gazasta nopeasti Länsirannalle. Palestiinalaiset nimesivät kansannousun intifadaksi. Intifada tarkoittaa eroon pääsyä jostakin (*shaking off*), ja palestiinalaisten oli tullut aika päästä eroon Israelin miehityksestä.¹⁴³ Levottomuuksien jatkuessa kansannousua ryhdyttiin vertaamaan vuosien 1936-39 arabien kansannousuun Britannian mandaattiajan viranomaisia vastaan.¹⁴⁴ Palestiinalaisten edellinen kansannousu oli saanut myyttisen merkityksen palestiinalaisten historiassa, ja sen käyttäminen vertailukohtana kuvaa hyvin intifadan saamaa merkitystä palestiinalaisten uudessa kansallisessa heräämisessä. Helena Lindholm-Schulzin mukaan kansannousu ei syntynyt tyhjiössä, vaan se perustui sosiaalisille, taloudellisille ja poliittisille prosesseille, jotka muovasivat palestiinalaisten yhteiskuntaa vuoden 1967 jälkeen.¹⁴⁵ Nämä prosessit vahvistivat myös palestiinalaista nationalismia. Lisäksi on tulkittu Arabiliiton kokouksen marraskuussa 1987 olleen suuri pettymys palestiinalaisille, koska yrityksistä huolimatta kokous ei käsitellyt palestiinalaisten tilannetta, vaan keskittyi Iranin ja Irakin sotaan.¹⁴⁶ Tämä vahvisti entisestään palestiinalaisten käsitystä siitä, että heidän tuli omalla toiminnallaan päättää Israelin miehitys. Edellä mainitut tekijät esiintyivät sekä erikseen että toisiinsa kytkeytyneinä, ja lisäksi erot Länsirannan ja Gazan välillä olivat suuret. Länsirannan asukastiheys on huomattavasti pienempi verrattuna Gazaan, ja Länsirannan bruttokansantuote on selvästi Gazaa suurempi. Intifadan alku yllätti Israelin, ja hallitus oletti mellakoiden laantuvan ajan kuluessa.

Israel pyrki alussa murtamaan intifadan suorilla sotilaallisilla keinoilla, ja politiikalle annettiin kuvaava nimi eli ns. rautanyrkkipolitiikka (*ironfist policy*). Termin kehitti puolustusministerinä tuolloin toiminut Jitzhak Rabin, jonka mukaan arabit

¹⁴² Smith, 1996, 261

¹⁴³ Galtung, 1989, 61; Schulz, 1996, 102

¹⁴⁴ Kimmerling & Migdal, 1993, 26

¹⁴⁵ Schulz, 1996, 103

¹⁴⁶ Kimmerling & Migdal, 1993, 266; Schulz, 1996, 103

ymmärtävät vain voimaa.¹⁴⁷ Israel pyrki lopettamaan kansannousun ulkonaliikkumiskieltojen, pidätysten, asuntojen tuhoamisen ja aseiden käytön avulla. Tyypillisiä olivat kollektiiviset rangaistukset. Israel pehmensi otteitaan kansainvälisen painostuksen takia, ja myös Israelin kansainvälisessä mediassa saaman kielteisen julkisuuden vuoksi. Israelin hallitus piti kansannousua PLO:n organisoimana ja siksi se hyväksyi päätöksen PLO:n johtoon kuuluvan Khalil al-Wazirin salamurhasta.¹⁴⁸ Hänen luultiin olevan vastuussa Intifadasta, ja etenkin sen pysymisestä suhteellisen väkivallattomana aina 1990-luvun alkuun asti.

UNL (*the Unified National Leadership of the Uprising of the Occupied Territories*) perustettiin intifadan järjestelmällistä johtamista varten. UNL julkaisi ensimmäisen toimintaohjeensa tammikuussa 1988, jossa se antoi palestiinalaisille ohjeet lakkoihin ja kieltäytymiselle yhteistoiminnasta Israelin viranomaisten kanssa.¹⁴⁹ UNL oli maanalaisorganisaatio, ja se teki olemassaolonsa tiettäväksi kymmenen päivän välein julkaistavilla toimintaohjeillaan. Sen oli tarkoitus toimia keskitettynä johtona, joka toimisi samalla yhdistävänä tekijänä eri palestiinalaisjärjestöjen välillä. UNL on nähty myös nuoremman miehityksellä alueilla syntyneen sukupolven vastaukseksi Israelin miehitykselle, ja tämä oli haaste PLO:lle. Intifada merkitsi myös pitkään miehityksellä alueilla johdossa olleiden perheiden aseman uudelleen arviointia, koska palestiinalaiset samastuivat voimakkaasti käytännön toimintaan osallistuviin aktivisteihin. Muu kuin suora toiminta ei muuttuneessa kontekstissa saanut arvostusta. UNL:n rinnalla toimivat kansankomiteat (*popular committees*), jotka toimivat paikallistasolla. Komiteoiden toiminnan tarkoitus oli auttaa ihmisiä heidän jokapäiväisten asioidensa hoidossa. UNL ja kansankomiteat järjestivät lakkoja yhteistoiminnassa. UNL julkaisi säännöllisesti lentolehtisiä, joissa jaettiin toimintaohjeita. Lentolehtisten välittömänä tavoitteena oli koordinoitu toiminta paikallistasolla, mutta niiden toistuvana sisältönä oli pyrkimys vähentää riippuvuutta Israelista matkalla kohti Palestiinan valtioita.¹⁵⁰

Kansalaistottelemattomuus oli toinen toimintamalli, jota käytettiin. Israel oli asettanut palestiinalaisalueille oman siviilihallintonsa, ja UNL kehotti palestiinalaisia

¹⁴⁷ Smith, 1996, 298

¹⁴⁸ Smith, 1996, 298

¹⁴⁹ Hunter, 1993, 65

kieltäytymään kaikesta yhteistoiminnasta sen kanssa. Lisäksi hallinnon palveluksessa olleita palestiinalaisia kehoitettiin eroamaan. Tehokkaasti käytettiin myös suuria mielenosoituksia, lakkoja, veronmaksuboikotteja, ostoboikotteja.¹⁵¹ UNL kehitti käsitteen ”kotitalous” (home economy), jonka avulla oli tarkoitus tuottaa korvaavia tuotteita.¹⁵² Palestiinalaisalueet olivat suuressa määrin riippuvaisia Israelin taloudesta, siksi että suurin osa päivittäistavaroista tuotiin sieltä ja kymmenettuhannet palestiinalaiset työskentelivät Israelin puolella. Ihmiset turvautuivat keskinäiseen apuun ja asioiden organisoimisen tavoitteena oli luoda toimiva varjohallinto miehitykselle alueille. Sen päämääränä oli hoitaa Israelin järjestämän siviilihallinnon tehtävät. Tarkoituksena oli myös saada kokemusta asioiden organisoimisesta, jota palestiinalaisilta puuttui Israelin vastatessa miehityksien alueiden hallinnosta. Intifada osoitti palestiinalaisille itselleen ja kansainväliselle yhteisölle sen, etteivät palestiinalaiset vain passiivisesti alistuneet miehitykseen, vaan he kykenivät ottamaan aloitteen käsiinsä tilanteen muuttamiseksi.¹⁵³

Palestiinalaiset olivat saavuttaneet ensimmäisen tavoitteensa saadessaan julkisuutta intifadalle. Kansannoususta tuli kansainvälinen kysymys. USA:n huomion herättäminen oli edellytys kansainvälisen huomion saamiselle. Toinen tärkeä palestiinalaisyhteisön sisältä noussut tavoite oli vahvistaa uskoa omiin kykyihin taistelussa Israelia vastaan. Käytännössä uskoa kasvatti kyky mielenosoitusten järjestämiseen Israelin kykenemättä niitä estämään. Palestiinalaisten oli tarkoitus saada julkisuutta asialleen, ja tehokkain keino oli pyrkiä välttämään väkivallan käyttöä intifadan toiminnassa. Tarkoituksena oli estää Israelin argumentti mielenosoittajista terroristeina. Kansannousu perustui suuren joukkojen mobilisointiin ja ”rajoitetun” väkivallan käyttöön kuten kivien ja polttopullojen heittäminen.¹⁵⁴ Mielenosoitukset oli suunnattu median kautta kansainväliselle yhteisölle. Tarkoituksena oli saada aikaan mielikuva, jossa Israelin armeijan käyttää tuliaseita aseistamattomia siviilejä vastaan.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Kimmerling & Migdal, 1993, 264

¹⁵¹ Schulz, 1996, 102

¹⁵² Schiff, 1991, 246

¹⁵³ Schulz, 1996, 107

¹⁵⁴ Schulz, 1996, 102

UNL:n johdosta ei ole saatavissa tarkkoja tietoja, mutta sen ydinryhmä todennäköisesti muodostui neljästä henkilöstä, joista kukin edusti yhtä PLO:n suurimmista ryhmistä. Johdon henkilöllisyys pyrittiin salamaan siten, että mitään virallista päätöstä UNL:n johdosta ei tehty.¹⁵⁶ Nämä ryhmät olivat Fatah, PDFLP (Popular Democratic Front for Liberation of Palestine), PFLP (Popular Front for Liberation of Palestine) ja Palestiinan kommunistinen puolue (the Palestine Communist Party).¹⁵⁷ Hierarkia oli järjestetty siten, että jonkun estyessä hoitamasta tehtäväänsä, niin korvaava henkilö nostettiin tilalle. Tämä oli turvatoimi Israelin tehokkaan tiedustelutoiminnan varalle.

Palestiinalaisjohdon keskinäiset suhteet eivät olleet ongelmattomat, koska PLO:n päämaja sijaitsi Tunisiassa. Palestiinalaisjohto oli jakautunut ”sisällä” eli miehityillä alueilla oleviin ja ”ulkopuolella” eli Tunisiassa oleviin. Tunisissa olleella PLO:n päämajalla oli omat kanavansa Länsirannalle ja Gazaan, mutta ongelmia aiheutti kanavien useus.¹⁵⁸ PLO:n eri järjestöt saivat tietoja omien kanaviensa kautta, ja nämä tiedot eivät olleet ristiriidattomia. Lisäksi järjestöjen välillä oli perinteisesti suuria erimielisyyksiä suhtautumisesta Israeliin. Libanonista vetäytymisen jälkeen PLO pyrki puheenjohtaja Jasser Arafatin johdolla vahvistamaan otettaan miehittyjen alueiden palestiinalaisista, koska ne olivat ainoat jäljellä olevat alueet mistä Israelin vastaista taistelua voitiin jatkaa.¹⁵⁹ Intifada ei ollut kuitenkaan minkään PLO:n tietoisien strategian ansiota, vaan kansannousun alku oli yllätys myös PLO:n johdolle.¹⁶⁰

Kuitenkin suhteellisen pian kansannousun puhkeamisen jälkeen UNL ja PLO alkoivat koordinoida toimintaa yhdessä. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että UNL lähetti toimintaohjeensa PLO:lle tarkistettavaksi ja hyväksyttäväksi Tunisiin, ja sieltä ne lähetettiin Bagdadin radiolle toimitettavaksi Länsirannalle ja Gazaan.¹⁶¹ Tämä yhteistyö näkyi myös toimintaohjeissa:

Your glorious uprising, has, through its achievements, surpassed the limits of time and place in order to knock at the gates of freedom and independence. It opens the horizon of a bright future with

¹⁵⁵ Hunter, 1993, 82

¹⁵⁶ Kimmerling & Migdal, 1993, 264

¹⁵⁷ Kimmerling & Migdal, 1993, 262

¹⁵⁸ Hunter, 1993, 41

¹⁵⁹ Schulz, 1996, 103

¹⁶⁰ Schulz, 1996, 103; Kimmerling & Migdal, 1993, 264

¹⁶¹ Kimmerling & Migdal, 1993, 264

inflexible determination, uniting the efforts of our people with those of the Arab and international nationalist and progressive forces (...) Yes to return, self-determination and an independent state on the Palestinian national soil under the leadership of the PLO, our sole legitimate representative. (UNL 7, February 14, 1988, in *No Voice is Louder than the Voice of the Uprising*, 1989, s. 34).¹⁶²

PLO nimettiin palestiinalaisten legitiimiksi edustajaksi, mutta PLO:n johdossa oli myös epäilyksiä, koska kansannousun johtamiseen ulkomailta käsin ei täysin uskottu. Tämän lisäksi myös Gazassa ja Länsirannalla oli havaittavissa toiminnan intensiteetin laskua. Taloudellisesti palestiinalaiset olivat intifadan suurimmat häviäjät yleislakkojen, kauppojen sulkemisten ja muiden toimien vaikutusten seurauksena. Israelin vastatoimet olivat ankaria, ja palestiinalaisten toimien vaikutus Israelin talouteen oli rajallinen. Intifadan vaikutukseksi Israelin talouteen vuositason arvioitu olleen 1-2 % bruttokansantuotteesta.¹⁶³ PLO:n sisällä oli myös erimielisyyttä siitä, miten kansannousua tuli jatkaa. Miehitetyillä alueilla paheneva taloudellinen kurjuus johti kansannousuun laantumiseen ja muuttumiseen entistä väkivaltaisemmaksi.

PLO julkaisi Palestiinan valtion itsenäisyysjulistuksen¹⁶⁴ 15.11.1988, jossa se hyväksyi virallisesti YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman no. 181. Tämä tarkoitti käytännössä Israelin valtion olemassaolon hyväksymistä, koska kyseessä oli YK:n päätös, jolla Palestiinan mandaattialue oli tarkoitus jakaa juutalais- ja arabivaltioon. PLO irtisanoutui irti myös terrorismista keinona päämääriensä saavuttamiseksi. Nämä olivat merkittäviä kannanottoja, mutta palestiinalaisjärjestöt eivät olleet niistä yksimielisiä. Intifadan merkitys palestiinalaisten valtiollisille pyrkimyksille tunnustettiin, mutta samalla itsenäisyysjulistusta voidaan tulkita PLO:n kannanotoksi siihen, että kansannousu on tehnyt tehtävänsä ja nyt on aika uusille toimille. Kuitenkin ehkä merkittävin päätös Israelin tunnustamisen lisäksi oli PLO:n ilmoittava tavoite perustaa Palestiinan valtio Länsirannan ja Gazan alueelle Itä-Jerusalem pääkaupunkina. Nämä strategiset päätökset merkitsivät myös PLO:n suhtautumisen muuttumista intifadan jatkokon.

Itsenäisyysjulistus oli tarkoitettu avaukseksi Israelin ja etenkin Yhdysvaltojen suuntaan, koska se täytti ehtoja, joita PLO:lle oli asetettu dialogin avaamiseksi.

¹⁶² Schulz, 1996, 106

¹⁶³ Kimmerling & Migdal, 1993, 265

¹⁶⁴ Laqueur & Rubin, 2001, 354-357

Aloite johtikin siihen, että USA tunnusti PLO:n joulukuussa 1988.¹⁶⁵ PLO ei kuitenkaan pystynyt säilyttämään parantunutta kansainvälistä asemaansa. PLO:n kieltäytyttyä tuomitsemasta PFLP:n toukokuussa 1990 suorittamaa Israelin vastaista terroristi-iskua USA:n vaatimusten mukaisesti, niin USA katkaisi suhteensa PLO:hon.¹⁶⁶ Palestiinalaisten nopeasti parantunut kansainvälinen asema heikkeni myös nopeasti. PLO:n Israelin suuntaan tekemien myönnytysten yksi tarkoitus oli saada Israelin tekemään myönnytyksiä, mutta USA:n suhteiden katkeaminen ja Intifadan hiipuminen tekivät Israelin kieltäytymisen helpommaksi. Palestiinalaisten asema näytti heikolta, ja se tämä oli yksi syy siihen, että PLO erehtyi tukemaan Irakia Persianlahdensodassa 1990. Irakin puolelle asettuminen katkaisi PLO:n suhteet Persianlahden arabimaihin, ja tämä heijastui suoraan myös miehitettyjen alueiden tilanteeseen. Persianlahden valtioissa, etenkin Kuwaitissa, oli työskennellyt satojatuhansia palestiinalaisia, jotka olivat lähettäneet varoja myös miehitettyille alueilla. Palestiinalaiset työntekijät karkotettiin suurelta osin alueelta, ja tärkeä osa miehitettyille alueille tulevista varoista jäi saamatta. Persianlahden öljyvaltiot katkaisivat myös PLO:n rahoituksen.

Palestiinalaisten tunne siitä, että he olivat sekä paitsiossa sekä arabimaailmassa että kansainvälisesti lisätyn miehitettyjen alueiden surkeaan taloudelliseen tilanteeseen muuttivat myös intifadan luonnetta. Väkivalta kasvoi vuosina 1990-91, ja voidaan sanoa että intifada militarisoitui.¹⁶⁷ Lisäksi PLO:n Israelille tekemät myönnytykset ja niiden osoittautuminen palestiinalaisten kannalta hyödyttömiksi lisäsivät katkeruutta. Miehitettyillä alueilla olevien ja PLO:n Tunisissa olevan johdon välit myös kärsivät, koska PLO oli ottanut intifadan johtaakseen ja tulokset eivät olleet vakuuttavia. PLO:n voidaan tulkita käyttäneen intifadaa keinona oman vaikutusvallan kasvattamiseen Israelin suuntaan antamalla vaikutelaman, että intifada on PLO:n johtama. Israelin torjuttua kaikki PLO:n aloitteet, ja vastattua niihin pääministeri Jitzhak Shamirin ehdotuksella¹⁶⁸ neuvotteluista miehitettyjen alueiden edustajien kanssa, merkitsi PLO:lle nöyryytystä. PLO:n valitseman linjan epäonnistuminen vahvisti entisestään islamilaisten ryhmien kuten Hamasin ja Jihadin kannatusta

¹⁶⁵ Rubin, 1994, 110

¹⁶⁶ Rubin, 1994, 121

¹⁶⁷ Schulz, 1996, 116

¹⁶⁸ Rubin, 1994, 114

miehitetyillä alueilla. PLO:n asema oli heikentynyt niin kansainvälisesti kuin oman kansansa piirissä.

Tilanteen vaikeutuminen johti myös palestiinalaisten keskinäisen väkivallan kasvuun, joka ilmeni lisääntyneinä Israelin kanssa yhteistyöstä epäiltyjen palestiinalaisten surmina.¹⁶⁹ Kuten edellä on kuvattu, niin Intifada joutui myös vastaamaan ulkopuolelta tulleisiin haasteisiin. Israelissa vaihtui hallitus, kun Likud puolueen ja Työväenpuolueen hallitus hajosi, ja tilalle tuli Likudin johtama hallitus. Se oli edellistä hallitusta taipumattomampi palestiinalaisten vaatimuksiin. Yhdysvaltojen katkaistua dialoginsa PLO:n kanssa, ja lisäksi Itä-Euroopan sosialistivaltioiden ja Neuvostoliiton romahdettua palestiinalaiset menettivät merkittävän tukijan. Kun näihin tapahtumiin lisätään Persianlahden valtioiden taloudellisen tuen loppuminen, niin palestiinalaisten asema näyttäytyi lohduttomana. Tämä asetelma pakotti palestiinalaiset strategisiin uudelleenvalintoihin. Tämä uusi linja ja palestiinalaisten muuttunut asema, johtivat osaltaan Madridin rauhankonferenssista 1991 alkaneeseen Lähi-idän rauhanprosessiin. Intifadan katsotaan päättyneen Israelin ja PLO:n keskinäiseen tunnustukseen 1993.

5.2 Oslon rauhanprosessi

Israelin ja palestiinalaisten väliset neuvottelut eivät edenneet Madridin rauhankonferenssin neuvottelukierrosten aikana vuosina 1991-1992. Tämä vaikutti siihen, että Israelin hallitus päätti pääministeri Rabinin johdolla käynnistää suorat salaiset neuvottelut PLO:n kanssa vuonna 1992. Neuvottelut käytiin enimmäkseen Oslon, ja Norjan hallituksella oli tärkeä välittäjän rooli osapuolten välillä. Neuvottelujen tuloksena elokuussa 1993 Israel ja PLO ilmoittivat päässeensä sopimukseen periaatteista, joilla yli sata vuotta kestänyt konflikti pyrittiin lopettamaan.¹⁷⁰ Periaatteet kirjattiin Israelin ja PLO:n väliseen periaatejulistukseen, jonka pääministeri Rabin ja PLO:n puheenjohtaja Jasser Arafat allekirjoittivat

¹⁶⁹ Schulz, 1996, 116

¹⁷⁰ Farsoun, 1997, 233

Washingtonissa 13.9.1993. Periaatejulistusta seurasivat ns. Oslo I- ja II-sopimukset vuosina 1994 ja 1995.

Periaatejulistusta ja saavutettuja sopimuksia on kiitelty, mutta samanaikaisesti kritisoitu voimakkaasti. Periaatejulistus ja Oslon sopimukset olivat tietysti vahvasti kompromissien sävyttäviä asiakirjoja, ja niissä sovittiin monien vaikeimpien kysymysten ratkaisun siirtämisestä tulevaisuuteen. Asiakirjoissa keskityttiin asioihin, joiden ratkaisu oli helpointa. Tämä seikka voidaan tulkita pyrkimykseksi konfliktin aiheiden/sisällön transformaatioon eli pyrkimykseksi vähentää erimielisyyttä aiheuttavien aiheiden suhteellista tärkeyttä korostamalla aiheita, joista vallitsee suurempi yksimielisyys (ks. s.9-10). Seuraavaksi käsittelemme kutakin asiakirjaa erikseen, ja pyrin jäsentämään niiden merkitystä konfliktin transformaation ehtojen näkökulmasta.

5.2.1. Israelin ja PLO:n välinen periaatejulistus

Periaatejulistus¹⁷¹ merkitsi palestiinalaisille Harvardin yliopiston professorin Walid Khalidin mukaan seuraavaa: Israel ja Yhdysvallat tunnustivat PLO:n, sovittiin Israelin vetäytymisestä palestiinalaisalueilta, vaalien järjestämisestä palestiinalaisalueilla, palestiinalaisten itsehallinnon perustamisesta (*the Palestinian National Authority*) ja lakiasäättävän elimen perustamisesta (*the Palestinian Council*), itsehallinnon poliisivoimien perustamisesta, periaatteista vallansiirrolle Israelilta palestiinalaisten itsehallinnolle, ulkomaiden taloudellisesta tuesta palestiinalaisille ja lisäksi sovittiin aikataulusta kaiken edellä mainitun toteuttamiselle.¹⁷² Periaatejulistuksessa sovittiin myös niistä ehdoista, joilla sovitut asiat tuli toteutettiin.

Periaatejulistuksessa todetaan selvästi, että pysyvän rauhan tulee perustua YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin no. 242 ja 338. Päätöslausemissa vaaditaan Israelin vetäytymistä vuosien 1967 ja 1973 sodissa valtaamiltaan alueilta, ja samalla Israelille taataan oikeus turvallisuuteen, turvallisiin ja tunnustettuihin rajoihin.

¹⁷¹ Laqueur & Rubin, 2001, 413–422

¹⁷² Farsoun, 1997, 256–257

Julistuksessa listataan myös ne kiistakysymykset, jotka siirretään neuvotteluihin kiistan lopullisesta ratkaisusta.

Siirrettäviä asioita ovat kysymykset Jerusalemin asemasta, pakolaisista, siirtokunnista, turvallisuusjärjestelyistä, rajoista, suhteista ja yhteistyöstä naapurimaiden kanssa ja muut asiat, joissa osapuolilla on yhteinen intressi.¹⁷³ Tulevaisuuteen siirrettyjen asioiden listaa voi tulkita myös siten, että ne ovat neuvoteltavat asiat ja muusta ei neuvotella. Periaatejulistusta kritisoitiinkin siksi, että siinä sitouduttiin periaatteisiin ilman, että kukaan tiesi mikä olisi neuvottelujen lopputulos. Julistuksessa osapuolet tunnustivat toistensa legitiimit ja poliittiset oikeudet¹⁷⁴, mutta jälleen määrittelemättä niiden sisältöä edes yleisellä tasolla. Julistuksessa todetaan Israelin olevan vastuussa ulkoisesta turvallisuudesta ja myös kaikkien israelilaisten turvallisuudesta. Israelin armeijalle ja siviileille taattiin edelleen vapaa käyttö- ja liikkumisoikeus teillä, jotka kulkivat palestiinalaisten itsehallintoalueiden kautta. Mielenkiintoinen kohta julistuksessa on äänestys- ja vaalioikeuden omaavien palestiinalaisten määrittely. Jerusalemissa asuneet palestiinalaiset saivat oikeuden osallistua vaaleihin, mutta osallistumista ei sallittu vuoden 1967 sodan surauksena poismuuttaneille palestiinalaisille.¹⁷⁵ Vuoden 1948 sodan pakolaiset rajattiin tällä määritelmällä kokonaisuudessaan neuvottelujen ulkopuolelle.

Esimerkiksi Noam Chomsky on kritisoinut periaatejulistusta sen epämääräisyyden vuoksi, ja hän nostaa esiin kysymyksen Israelin vetäytymisestä ja etenkin sen laajuudesta.¹⁷⁶ Israel velvoitettiin vetäytymään, mutta sen lopullinen laajuus jäi määrittelemättä. Toisaalta voidaan perustellusti kysyä, että olisi muunlainen asiakirja ollut edes käytännössä mahdollinen. Konfliktin ratkaisun periaatteet tarkasti määritellyt asiakirja ei olisi jättänyt lopullisiin neuvotteluihin kuin yksityiskohdista sopimisen. Israelissa oli myös vahva oppositio PLO:n kanssa tapahtuville neuvotteluille, joten pääministeri Rabinin liikkumavara oli tavallistakin rajatumpi.

¹⁷³ Laqueur & Rubin, 2001, 414

¹⁷⁴ Laqueur & Rubin, 2001, 413

¹⁷⁵ Laqueur & Rubin, 2001, 418

¹⁷⁶ Chomsky, 1999, 538

Samih Farsoun kritisoi periaatejulistusta sen rakenteen vuoksi, joka hänen tulkintansa mukaan on Israelia suosiva.¹⁷⁷ Hänen mukaansa asiakirjassa tunnustetaan PLO palestiinalaisten ainoaksi lailliseksi edustajaksi, mutta palestiinalaisten kansalliset oikeudet jäävät tunnustamatta. Farsounin mukaan periaatejulistus on kansainvälisen oikeuden vastainen, koska se ottaa valikoivasti huomioon säännökset pakolaisista ja YK:n konfliktia koskevat päätökset.¹⁷⁸ Kriitikissä on totta ainakin se, että periaatejulistuksessa ei mainita YK:n yleiskokouksen päätöslauselmaa no. 194, jolla vuoden 1948 sodan pakolaisille taataan oikeus palata tai korvaus menetystä omaisuudesta. Palestiinalaiset kritisoivat ja puolustivat periaatejulistusta samalla perusteella eli linkillä lopullista ratkaisua koskevien ja väliaikaista järjestelyä koskevien neuvottelujen välillä.¹⁷⁹ Puolustajat näkivät neuvottelujen välisen linkin tärkeäksi, koska se merkitsi sitä, että väliaikainen itsehallinto ei ollut lopullinen ratkaisu. Arvostelijat katsoivat periaatejulistuksen heikkoudeksi sen, että rauhanprosessin tavoitetta ei määritelty tarkemmin. Arvostelijat totesivat PLO:n tehneen suuria myönnytyksiä ilman mitään takeita tavoitteidensa saavuttamisesta.

Periaatejulistuksen arvoa voidaan arvioida vertaamalla asioiden tilaa osapuolten kannalta ennen ja jälkeen asiakirjan. Julistuksen mahdollisista puutteista huolimatta palestiinalaiset saivat kuitenkin oikeuden, vaikkakin rajoitetun, päättää omista asioistaan. Harvoin konfliktin osapuolten välisissä neuvotteluissa kummankaan osapuolen kaikki tavoitteet toteutuvat.

Pääministeri Rabin piti Knessetille puheen 21.9.1993¹⁸⁰, jossa hän selvitti periaatejulistusta ja sen merkitystä. Pääministeri Rabinin puheen keskeinen teema oli, että Israelin turvallisuus ei vaarannu periaatejulistuksen vuoksi, vaan vaikutus on turvallisuutta parantava. Rabin käyttää turvallisuutta ja sen turvaamista vakuuttamisen keinona, koska periaatejulistuksen vastustajat arvostelivat sitä nimenomaan Israelia turvallisuutta vaarantavaksi. Tulkitsen Rabinin käyttäneen turvallisuutta illokutionäärisessä merkityksessä, koska hän pyrki vakuuttamaan vastustajansa ajamastaan politiikasta. Turvallisuudella terminä ja sen turvaamisella

¹⁷⁷ Farsoun, 1997, 256–257

¹⁷⁸ Farsoun, 1997, 259

¹⁷⁹ Farsoun, 1997, 262

¹⁸⁰ Laqueur & Rubin, 2001, 428–432

oli tarkoitus vakuuttaa vastustajakin Rabinin politiikan oikeellisuudesta. Periaatejulistuksen sisällön lisäksi Rabinin hallituksen suorat neuvottelut PLO:n kanssa herättivät vastustusta. Torjuakseen tämän arvostelun ja saadakseen vastustajansa vakuuttuneeksi, hän käytti moraalisuuteen ja turvallisuuteen liittyviä argumentteja.

Rabin totesi PLO:sta ”*Morally, we are entitled not to sit at the negotiating table with the PLO... We took this step only after the PLO undertook, in its letters to prime minister the following: recognition of Israel's right to live in peace and security.*” Rabin pyrkii käyttämään innovatiiviseen ideologiaan liitettyjä keinoja vakuuttaakseen muut toimintansa legitimitetistä. Rabin vetoaa myös rehellisyyteen neuvotteluissa palestiinalaisten kanssa ”*During the negotiations, and in fact from their beginning, it transpired that the only address for negotiations with the Palestinians was PLO-Tunis.*”

Periaatejulistuksessa palestiinalaisalueista käytetään maantieteellisiä termejä Länsiranta (West Bank) ja Gaza, mutta puheessaan Rabin käyttää raamatullisia termejä Juudea ja Samaria. Pääministeri Rabin turvautui knessetin edessä myös israelilaisen poliittisen puhunnan konventioihin vakuuttaakseen muut toiminnastaan. Kaikilla näillä vakuuttamisen keinoilla pääministeri Rabin pyrki osoittamaan vastustajilleen, että heidän käsitykseensä hyväksyttävästä asioiden tilasta on mahdollista sisällyttää pääministerin harjoittama politiikka ja toiminta.

Pääministeri Rabin pyrki vakuuttamaan vastustajansa myös siitä, että Jerusalemin asema ei muutu, Israelin valtio vastaa kansalaisistaan heidän asuinpaikastaan riippumatta ja Israelin armeijalla on kokonaisvastuu turvallisuudesta. Lisäksi Rabin ilmoitti Israelin varanneen itselleen oikeuden määrittellä kantansa konfliktin lopullisen ratkaisun luonteeseen, ja hän totesi periaatejulistuksen jättävän vielä kaikki vaihtoehdot lopulliseksi ratkaisuksi auki. Israelin asemaa vahvempana neuvotteluosapuolena Rabin korosti toteamalla, että palestiinalaisten rajoitetun itsehallinnon ensimmäinen vaihe on testi palestiinalaisille ja heidän kyvyilleen täyttää sitoumuksensa. Mielenkiintoinen on Rabinin puheen lopetus ”*I want to tell you that this is a victory for Zionism, which is now recognized by its most adamant and bitter enemies.*” Rabin käytti sionismia samanaikaisesti illokutionäärinen vaikutusten tuottamiseen kuin myös positiivisesti varautuneen termin liittämistä vastustusta

aiheuttaneeseen toimintaansa. Mielestäni pääministeri Rabin manipuloi käyttämiään termejä tai ainakin käyttöyhteyttä legitimoidakseen toimintaansa, ja hänen käytti innovatiiviselle ideologille tyypillisiä vaikuttamiskeinoja. Pääsääntöisesti Rabin käytti israelilaisessa poliittisessa puhunnassa vakiintuneita positiivisesti varautuneita termejä legitimoidakseen toimintansa, jota oikeistossa vastustettiin voimakkaasti. Aiemmin laissa rangaistavaksi määritelty toiminta tarvitsi tietysti vahvat perusteet tullakseen legitimoiduksi.

Rabin esitti politiikkansa myös mahdollisuudeksi vähentää väkivaltaa ja saada aikaan uusia prosesseja. Tämä on myös pyrkimys konfliktin transformaatioon, koska väkivallan vähentäminen on yksi transformaation tavoitteista. Pääministeri Rabin ei tässä vaiheessa kuitenkaan tunnustanut palestiinalaisille emansipoitua asemaa, vaan korosti Israelilla olevan oikeus viime kädessä määrittellä konfliktin lopullisen ratkaisun ehdot. Rabin politiikan voi tulkita tuottaneen uudenlaista julkista tilaa, johon Heikki Patomäki on viitannut (ks. s.23-24). Rauhanprosessi mahdollisti julkisen tilan, jossa toimijoilla oli mahdollisuus olla yhteydessä puheen ja toiminnan kautta.

5.2.2 Oslo I- ja II-sopimukset

Israelin ja PLO:n välillä 4.3.1994 ja 28.9.1995 solmitut nk. Oslo I¹⁸¹- ja II¹⁸²-sopimukset perustuivat osapuolten väliseen periaatejulistukseen. Oslo I-sopimusta on kutsuttu myös Gaza-Jeriko sopimukseksi, koska sopimuksen keskeinen sisältö oli Gazan kaistan ja Jerikon kaupungin saattaminen palestiinalaisten itsehallinnon alaisuuteen. Sopimusten keskeinen rakenne oli asteittainen eteneminen palestiinalaisten itsehallinnon laajentamisessa. Aiemmat asteet ja niiden käytännön onnistumisesta riippui aina seuraavien toimien voimaan astuminen. Oslo II-sopimuksella laajennettiin palestiinalaisten itsehallintoaluetta Länsirannan palestiinalaiskyliin ja kaupunkeihin. Oslo II-sopimuksessa Länsiranta jaettiin myös nk. A-, B- ja C-alueisiin, jotka oli jaettu palestiinalaisviranomaisten alueilla omaamien toimintavaltuuksien mukaan. Pääsääntönä oli siviiliasioiden kuuluminen

¹⁸¹ Lagueur & Rubin, 2001, 442–455

¹⁸² Laqueur & Rubin, 2001, 502–521

itsehallintoviranomaisille, mutta turvallisuudesta vastaamisessa vastuu ja valtuudet vaihtelivat alueittain. Israelin siirtokunnat ja muuta palestiinalaisalueilla asuvat israelilaiset kuuluivat Israelin vastuulle.

Oslo I-sopimuksessa täytäntöön pantiin periaatejulistuksessa kirjatut asiakokonaisuudet. Sopimuksessa sovittiin palestiinalaisten itsehallinto instituutioiden perustaminen, palestiinalaisten poliisivoimien perustaminen, taloudellisista kysymyksistä, Israelin armeijan vetäytymiseen liittyvistä kysymyksistä, palestiinalaisten itsehallinnon toimi- ja lainsäädäntövallasta, vallansiirtokysymyksistä ja mekanismeista kiistojen ratkaisemiseksi. Sopimuksessa todetaan konfliktin lopullisen ratkaisun perustuvan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauseelmiin no. 242 ja 338, ja että nyt solmittu sopimus ei millään tavoin rajoita lopullisen sopimuksen sisältöä ”*Nothing in this Agreement shall prejudice or preempt the outcome of the negotiations ... on the Permanent status.*”¹⁸³ Sopimuksessa todettiin Länsirannan ja Gazan muodostavan yhtenäisen alueellisen yksikön (a single territorial unit), jonka yhtenäisyys säilytetään. Mielenkiintoinen on sopimuksessa mainittava Israelille taattu oikeus, jolla se pystyi puuttumaan itsehallinnon säätämien lakien sisältöön. Sopimuksessa todetaan, että itsehallinnon säätämät lait eivät astu voimaan, jos ne puuttuvat Israelin vastuulle kuuluviin turvallisuuskysymyksiin, uhkaavat sopimuksella suojattuja keskeisiä Israelin intressejä tai lait aiheuttava korjaamatonta vahinkoa tai harmia.¹⁸⁴

Kuten edellä mainittiin, niin Oslo II-sopimus laajensi palestiinalaisten itsehallintoaluetta Länsirannalla. Lisäksi sopimuksessa sovittiin täsmällisestä aikataulusta konfliktin pysyvään ratkaisemiseen tähtäävien neuvottelujen aloittamisesta. Neuvottelut oli tarkoitus aloittaa viimeistään toukokuussa 1996. Sopimuksessa kirjattiin tarkka aikataulu myös vaalien järjestämiseksi itsehallintoviranomaisten valintaa varten. Palestiinalaisten lakiasäättävän neuvoston tuli säätää myös perustuslaki itsehallinnosta. Muutoksena periaatejulistukseen Jerusalemissa asuville palestiinalaisille myönnettiin ääni- ja vaalioikeus. Lakiasäättävästä neuvostosta erotettiin myös toimeenpaneva neuvosto, joka muodosti itsehallinnon hallituksen. Itsehallinnon toimivallan piiriin eivät kuuluneet ulkoinen

¹⁸³ Laqueur & Rubin, 2001, 454

¹⁸⁴ Laqueur & Rubin, 2001, 448; Farsoun, 1997, 266

turvallisuus, Israelin kansalaiset, Israelin siirtokunnat, ulkosuhteet ja rajavalvonta. Israelin armeijan vetäytymisaikataulusta sovittiin, ja vetäytyminen oli vaiheittainen prosessi. Vetäytyminen tapahtui asutuskeskuksista ja muilta asutetuilta alueilta.

Sopimuksessa on lukuisia turvallisuutta käsitteleviä pykäläitä ja säännöksiä. Merkittävin turvallisuuteen liittynyt päätös oli palestiinalaisalueiden jako kolmeen vyöhykkeeseen. A-alueille tarkoitettiin palestiinalaiskaupunkeja, joissa itsehallinto vastasi sekä turvallisuudesta että siviiliasioista. B-alueilla tarkoitettiin asutuskeskuksia ja muita asuttuja alueita, joissa itsehallinto vastasi siviiliasioista, mutta turvallisuusvastuu oli jaettu Israelin armeijan ja palestiinalaisten poliisivoimien kanssa. C-alueilla tarkoitettiin alueita, joiden asemasta päätettäisiin vasta lopullisissa neuvotteluissa. C-alueilla Israel vastasi yksin alueiden turvallisuudesta, ja näille alueille jäivät Israelin siirtokunnat. A-alueet muodostivat 3% Länsirannan pinta-alasta, B-alueet n. 30% ja C-alueet kattoivat loppuosan.¹⁸⁵

Oslo I- ja II-sopimuksilla vahvistettiin ne periaatteet ja käytännön toimet, joiden pohjalta palestiinalaisten väliaikaisen itsehallinnon tuli toimia. Neuvotteluihin lopullisesta ratkaisusta jätettiin kysymykset Jerusalemin asemasta, pakolaisten asemasta, turvallisuusjärjestelyistä, rajoista, suhteista ja yhteistyöstä naapurimaiden kanssa ja muut asiat, joissa osapuolilla yhteinen intressi.

Israelin uskonnollinen oikeisto vastusti voimakkaasti periaatejulistusta ja tehtyjä sopimuksia. Se näki palestiinalaisten autonomian ja poliisivoimat viitteenä sille, että Rabinin hallitus antoi virallisen tunnustuksen terrorismille.¹⁸⁶ Uskonnollinen oikeisto syytti Rabinia myös petoksesta Eretz Israel-aatetta kohtaan ja kyvyttömyydestä taistelussa palestiinalaista terrorismia vastaan.¹⁸⁷ Oikeistossa laajemmin pelättiin sopimusten johtavan juutalaisten siirtokuntien evakuoimiseen Länsirannalta ja Gazasta. Oikeiston vastustus oli osa sitä kontekstia, jossa pääministeri Rabin joutui toimimaan.

¹⁸⁵ Chomsky, 1999, 540

¹⁸⁶ Peri, 2000, 98

¹⁸⁷ Peri, 2000, 99

Sopimuksien merkityksestä on ollut erilaisia tulkintoja. Sopimusten seurauksena aiemmin Israelissa torjuttu ajatus itsenäisestä palestiinalaisvaltiosta nousi yhdeksi konfliktin ratkaisuvaihtoehdoksi.¹⁸⁸ Alueluovutukset ja niiden toteuttaminen kohtasi käytännön ongelmien lisäksi myös periaatteellisen ongelman. Vastakkain olivat ”peace for land”- ja ”peace for security”-periaatteet, mutta Rabinin hallitus pyrki yhdistämään periaatteet sopimuksissa. Tämän seurauksena alueluovutukset sidottiin turvatakuisiin, jotka PLO antoi Israelille. Alueluovutusten jaksottainen eteneminen oli sidottu turvatakuiden toimimiseen. Sopimuksilla oli myös vaikutusta periaatteisiin, joilla konfliktin ratkaisua lähestyttiin. Sopimukset kiihdyttivät keskustelua siirtokuntien tulevaisuudesta, ja Rabinin hallitus jakoi siirtokunnat turvallisuus- ja poliittisiin siirtokuntiin (security and political settlements).¹⁸⁹ Turvallisuussiirtokunnat oli tarkoitus liittää Israeliin, kun taas muista voitaisiin luopua. Turvallisuussiirtokuntia olisivat olleet esim. Jordanian ja Egyptin rajalla sijainneet siirtokunnat. Sopimuksilla oli merkitystä myös visioille konfliktin lopulliseksi ratkaisemiseksi. Israelissa ajatus osapuolten erottamisesta (separation) nousi ensisijaiseksi ratkaisuksi¹⁹⁰, mutta sen toteuttamiseksi esitettiin erilaisia vaihtoehtoja.

Sopimuksia kritisoitiin myös palestiinalaisten keskuudessa. Arvostelijoiden mukaan oli enemmän kysymys palestiinalaisten riippuvuudesta kuin autonomiasta suhteessa Israeliin. Tätä perusteltiin israelilaisten suositummalla asemalla palestiinalaisalueella ja heidän koskemattomuudellaan, koska Israelin hallitus oli taannut kansalaistensa aseman. Itsehallinnon toimivalta oli rajattu, ja kaikki sen toimivallan ulkopuoliset asiat kuuluivat edelleen Israelin sotilasviranomaisille (Israeli military government). Lisäksi itsehallinnon oikeudellinen-, lainsäädäntö- ja toimeenpanovalta oli alisteinen suhteessa Israelin turvallisuusmääräyksiin ja turvallisuusviranomaisiin. Länsirannan jakoa kolmeen vyöhykkeeseen vastustettiin myös, koska se herätti pelkoja palestiinalaisalueiden alueellista pirstoutumisesta. Sopimusten vastustajat tulkitsivat Israelin saaneen sopimusten avulla palestiinalaisalueille toimivan siviilihallinnon

¹⁸⁸ Dowty, 1998, 243

¹⁸⁹ Dowty, 1998, 247

¹⁹⁰ Dowty, 1998, 247–248

ilman, että Israel olisi menettänyt otettaan alueista, luonnonresursseista tai turvallisuudesta.¹⁹¹

Pääministeri Rabin piti puheen knessetissä 18.4.1994, jossa selvitti parlamentille Oslo I-sopimuksen taustoja ja merkitystä.¹⁹² Puhe oli tyyliltään erilainen kuin puhe, jonka pääministeri Rabin piti periaatejulistuksen allekirjoittamisen jälkeen knessetissä. Rabinilla oli selkeä sanoma rauhasta kompromissina ”*Both we and the Palestinians knew that we would not receive everything we wanted. The Palestinians will not get everything they want. This is the nature of negotiations. This is the nature of compromise. That is the nature of peace.*” Rabinin sanoma kautta puheen on rauhan Israelin turvallisuutta lisäävä vaikutus.

Rabinin rauhan merkitystä korostavaa sanomaa on mahdollista tulkita Quentin Skinnerin ajatuksella, että periaatteet toimivat toiminnan motiivina (ks. s. 14). Pääministeri Rabinin periaatteena oli saada aikaan rauha ja siten taata Israelille parempi turvallisuus. Skinnerin mukaan periaatteet toimivat motiivina etenkin toiminnassa, joka koetaan hankalaksi tai herättää vastustusta. Tällöin toimijalla on vahva motiivi legitimoida toimintansa.¹⁹³ Kysymykseksi nousee ne keinot, joita Rabin toimintansa legitimoimiseksi puheessaan käytti. Rabin käyttämät keinot olivat illokutionäärisiä vakuuttamisen keinoja, koska illokutionääriset teot vaativat kohteiltaan vastauksen.¹⁹⁴ Pääministeri Rabin tarvitsi knessetin tuen sopimukselle, ja tuki olisi ollut vastaus hänen illokutionäärisille teoilleen.

Pääministeri Rabin esitti useita tekijöitä rauhanpolitiikkansa tueksi. Hän totesi sopimuksen lisäävän armeijan sotilaiden turvallisuutta, koska armeijan operaatiot palestiinalaisalueilla vähenevät. Hän kertasi myös intifadan Israelille aiheuttamat ongelmat, ja esitti kansannousun esimerkkinä tilanteesta, johon ei ole sotilaallista ratkaisua. Rabin totesi palestiinalaisten muodostavan oman kansallisuutensa, joka ei halua olla Israelin hallitsema. Tämä asetelma ei Rabinin mukaan johda kuin poliittiseen pattitilanteeseen ”*To try and eternalize the rule of another people, to continue on a course of never-ending violence and terrorism, which will bring about*

¹⁹¹ Farsoun, 1997, 263, 268, 270

¹⁹² Laqueur & Rubin, 2001, 459–465

¹⁹³ Skinner, 1988, 110

political impasse.¹⁹⁵ Vaihtoehdoksi Rabin ehdottaa poliittista ratkaisua ainoana vaihtoehtona. Puheensa lopuksi Rabin turvallisuutta lisääväksi tekijäksi israelilaisten ja palestiinalaisten erottamista toisistaan, ja tämän hän esittää myös rauhanpolitiikkansa yhdeksi päämääräksi. Termiin erottaminen (separation) liitettiin positiivisia konnotaatioita Israelissa, joten Rabin pyrki jälleen liittämään vastustusta aiheuttavaan toimintaan positiivisesti varautuneen termin.

Oslon sopimusten merkitys ei kuitenkaan ollut niiden eksaktissa sisällössä, vaan siinä että niillä pyrittiin luomaan historiallisen kompromissin perusta kahden kansan välisessä konfliktissa. Sopimuksissa Israel ja PLO tunnustivat toisensa neuvotteluosapuolina, joilla on legitiimit vaatimukset samasta maasta, joka on molempien kotimaa. Osapuolet sopivat myös pyrkivänsä konfliktin pysyvään ratkaisuun ilman väkivaltaa.¹⁹⁶

¹⁹⁴ Austin, 1975, 117

¹⁹⁵ Laquer & Rubin, 2001, 462

¹⁹⁶ Peri, 2000, 322

6. KIINTOPISTEET

6.1 Jerusalemin kysymys

Tiivistettynä Jerusalemin kohdalla on kysymys kaupungin hallinnasta tai sen jakamisesta. Jerusalemiin liittyy paljon symbolista ja käytännöllistä merkitystä, jotka ovat tehneet asian ratkaisusta erittäin vaikean. YK: yleiskokouksen päätöslauselma no. 181, joka tunnetaan Palestiinan jakosuunnitelmana, ehdotti Jerusalemin asettamista YK:n tukeman kansainvälisen hallinnon alaiseksi.¹⁹⁷ Tarkoituksena oli kaupungin pitäminen avoimena, koska sen symbolinen merkitys juutalaisille, kristityille ja muslimeille on suuri. Kuitenkin vuosien 1948-49 sota muutti tilanteen, ja sodan seurauksena kaupungin länsiosa jäi Israelin hallintaan ja itäosan miehitti Jordania.

Kuuden päivän sodan seurauksena 1967 myös kaupungin itäosa tuli Israelin hallintaan. Israel on siitä lähtien pitänyt Jerusalemiä jakamattomana pääkaupunkinaan, ja palestiinalaiset taas ovat vaatineet kaupungin itäosaa itsenäisen valtionsa pääkaupungiksi. Osapuolten argumentit Jerusalemin omistuksen suhteen viittaavat kaukaiseen historiaan. Palestiinalaiset legitimoivat vaatimuksensa sillä, että he ovat ”aina” olleet Jerusalemissa, kun taas Israel viittaa juutalaisten raamatullisiin oikeuksiin Jerusalemin hallinnasta.¹⁹⁸ Jerusalemin uskonnollisen merkityksen lisäksi kaupunki on muodostunut myös osapuolten nationalismin symboliksi. Israelilaisille Jerusalem symboloi kansallista heräämistä, ja sen on merkinnyt suoraa linkkiä sionismiin ja raamatullisen kansainyhteisön välillä¹⁹⁹, jossa Jerusalem muodostaa keskuksen. Palestiinalaisille Jerusalem symboloi uskonnollisen merkityksensä lisäksi heidän kansallista uudelleen heräämistään.²⁰⁰ Pyrin lyhyesti käsittelemään Jerusalemiin liittyvää problematiikkaa osana Israelin ja palestiinalaisten välistä neuvotteluprosessia.

¹⁹⁷ Klein, 2001, 43

¹⁹⁸ Karmi, 1997, 47

¹⁹⁹ Breger, 1996, 1

²⁰⁰ Breger, 1996, 1

Israelin kanta Jerusalemiin on ollut erilainen verrattuna Länsirantaan ja Gazaan. Heti kuuden päivän sodan päätyttyä Israel liitti Itä-Jerusalemin osaksi Israelin valtiota²⁰¹, mutta Länsirantaa ja Gazaa ei ole milloinkaan virallisesti liitetty osaksi Israelia. Yhdistetyn Jerusalemin asema Israelin pääkaupunkina kirjattiin perustuslakiin 1980: ”*Jerusalem, complete and united, is the capital of Israel...the seat of the President of the State, the Knesset, the Government and the Supreme Court.*”²⁰² Israel piti Jordaniaa neuvotteluosapuolena Jerusalemin kysymyksessä aina 1980-luvun lopulle asti, ja palestiinalaisia se ei hyväksynyt neuvotteluosapuoleksi. Israel oli julistanut Länsi-Jerusalemin pääkaupungikseen jo 23.1.1950.²⁰³ Jerusalemin asukasluku vuonna 1992 oli n. 560 000, joista n. 400 000 oli juutalaisia ja n. 160 000 palestiinalaisia.²⁰⁴

Israelin pyrkimyksenä oli ylläpitää palestiinalaisväestön yhteyksiä Jordaniaan, koska Israel halusi Jordanian toimivan vastavoimana PLO:lle palestiinalaisalueilla. Käytännössä tämä näkyi siten, että islamin pyhät paikat olivat Jordanian välillisessä hallinnassa, koska Jordania nimitti Jerusalemin muftin ja kontrolloi Waqf’ia.²⁰⁵ Lisäksi Jordania huolehti palestiinalaisten opettajien, lääkärien, virkamiesten ja muiden virkailijoiden palkoista.²⁰⁶ Jordanian taloudellinen tuki palestiinalaisalueille oli merkittävä aina 1980-luvun lopulle asti. Jordanian kuningas Hussein ilmoitti 1988, että Jordanialla ei vaadi Länsirantaa itselleen, vaan PLO on palestiinalaisten ainoa laillinen edustaja. Tämä ilmoitus merkitsi virallisestikin ns. Jordanian vaihtoehdon (*Jordanian option*) olemassaolon päättymistä. Israel oli tähännyt palestiinalaiskysymyksen ratkaisemiseen Jordanian kanssa.

Jerusalemin kysymys nousi yhdeksi vaikeimmista kysymyksistä Israelin ja palestiinalaisten välisissä neuvotteluissa. PLO:n alkuperäinen vaatimus Jerusalemistä tulevan Palestiinan valtion pääkaupunkina oli tarkoittanut sekä Länsi- että Itä-Jerusalemia. PLO:n kannassa tapahtui merkittävä muutos vuosien 1988-1993 välillä, jolloin järjestö hyväksyi YK:n yleiskokouksen päätöslauselman no. 181, tunnusti Israelin valtion, hyväksyi YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman no. 242 ja

²⁰¹ Cheshin, 1999, 8

²⁰² Klein, 2001, 65

²⁰³ Karmi, 1997, xi

²⁰⁴ Karmi, 1997, 88

²⁰⁵ Waqf on islamilainen säätiö, jonka vastuulla on islaminuskon pyhistä paikoista huolehtiminen Jerusalemissa.

periaatteen *peace for territories*.²⁰⁷ Israelin kanta Jerusalemin kysymykseen pysyi muuttumattomana aina 1990-luvun alkuun eli Jerusalemin hallinnasta ja suvereniteetista ei neuvotella.²⁰⁸ Israelin ja PLO:n keskinäinen tunnustaminen 1993 mahdollisti myös Jerusalemin kysymyksen nostamisen neuvoteltavien asioiden joukkoon.

Jerusalemin kysymyksen nostaminen neuvoteltavien kysymysten joukkoon ei ollut helppoa, koska ennen Madridin rauhankonferenssia 1991 Israelin pääministeri Jitzhak Shamir vaati Jerusalemin poistamista konferenssin asialistalta.²⁰⁹ Israelin tiukka kanta näkyi myös keskustelussa konferenssiin osallistuvan palestiinalaisdelegaation kokoonpanosta. Israelin hallitus asetti ehdoksi, että Jerusalemissa asuvia palestiinalaisia ei voi nimittää delegaation jäseniksi.²¹⁰ Syynä tiukkaan kantaan oli se, että Israelin hallitus katsoi Jerusalemin palestiinalaisten edustuksen konferenssissa kyseenalaistavan Israelin suvereniteetin Jerusalemin suhteen. Jerusalemin kysymys nousi kuitenkin neuvotteluissa esille 1992, jolloin palestiinalaiset esittivät neuvotteluissa, että Jerusalemin palestiinalaiset saisivat vaalioikeuden tulevissa palestiinalaisvaaleissa. Israelissa oli hallitus vaihtunut keväällä 1992, kun Jitzhak Rabinin johtama työväenpuolue voitti vaalit. Samalla Israelin kanta Jerusalemin kysymyksen suhteen muuttui.

Rabinin hallituksen kanta oli, että Washingtonin neuvotteluihin osallistuvassa palestiinalaisdelegaatiossa sai olla yksi jäsen Jerusalemista. Lisäksi Rabinin hallitus oli valmis antamaan Jerusalemin palestiinalaisille äänioikeuden tulevissa palestiinalaisvaaleissa mutta ei vaalioikeutta.²¹¹ Israelin ja palestiinalaisten välillä oli myös tulkintaerimielisyys termin ”the Occupied Territories” sisällöstä eli kuuluiko Jerusalem myös määritelmän piiriin. Esimerkkinä voi mainita pääministeri Rabinin kommentin ”242 provides withdrawal from occupied territories and not the occupied territories” puheenjohtaja Jasser Arafatin kantaan, että Jerusalem on osa miehitettyjä

²⁰⁶ Klein, 2001, 55

²⁰⁷ Klein, 2001, 106

²⁰⁸ Klein, 2001, 107

²⁰⁹ Klein, 2001, 124

²¹⁰ Klein, 2001, 126

²¹¹ Klein, 2001, 134

alueita.²¹² Palestiinalaisille Jerusalem oli osa miehitettyjä alueita ja Israelin mukaan Jerusalem muodosti oman erilliskysymyksensä.

Oslossa 1992 aloitetut salaiset neuvottelut käytiin rinnan Washingtonin neuvottelujen kanssa. Rabinin kanta Jerusalemin kysymykseen vuosina 1992-93 oli, että kysymyksen käsittely tuli siirtää osaksi tulevia neuvotteluja, jotka tähtäsivät konfliktin lopulliseen ratkaisuun.²¹³ Rabin asetti PLO:lle ennakkoehtoja periaatejulistuksen solmimiseksi, ja osa näistä koski Jerusalemia. Rabinin hallitus vastusti sekä PLO:n toimimista Jerusalemissa sekä palestiinalaisten itsehallinnon toimivallan ulottamista Jerusalemin palestiinalaisiin.²¹⁴ Palestiinalaiset luopuivat monista vaatimuksistaan, jotka koskivat Jerusalemia siksi, että Israelin ja PLO väliseen periaatejulistukseen tuli maininta Jerusalemistä. Periaatejulistuksessa todettiin, että Jerusalemin kysymyksen käsittely lykätään tuleviin neuvotteluihin. Kysymyksen käsittelyn lykkäämistä tulevaisuuteen myös kritisoitiin, koska päätöksen epämääräisyys tulisi aiheuttamaan ongelmia osapuolten välillä.²¹⁵ Kuitenkin muutos suhteessa Madridin rauhankonferenssia edeltävään tilanteeseen oli selkeä, jolloin Israelin hallitus kieltäytyi neuvottelemasta Jerusalemin asemasta. Rabinin hallitus hyväksyi PLO:n vaatimuksen Jerusalemin palestiinalaisten osallistumisen tulevissa palestiinalaisvaaleissa, mutta osallistumisen astetta ei määritelty tarkasti.

Kysymys Jerusalemin lopullisesta asemasta siirrettiin Oslo I- ja II-sopimuksissa käsiteltäväksi neuvotteluihin konfliktin pysyvästä ratkaisusta. Sopimuksilla taattiin Jerusalemin palestiinalaiselle ääni- ja vaalioikeus palestiinalaisten itsehallintoelinten vaaleissa.

²¹² Karmi, 1997, 62

²¹³ Kein, 2001, 137

²¹⁴ Klein, 2001, 142-143

6.2 Aluekysymys ja YK:n päätöslauselmat nro: 181, 242 ja 338

Päätöslauselma nro: 181²¹⁶ tunnetaan Palestiinan jakosuunnitelmana, mutta se ei koskaan toteutunut käytännössä. Päätös syntyi Ison-Britannian ilmoitettua luopuvansa Palestiinan mandaattialueestaan, ja jättävänsä päätöksen alueen tulevaisuudesta YK:lle. Juutalaiset hyväksyivät jakosuunnitelman, koska se lupasi sionistien tavoitteen juutalaisvaltioista toteutuvan. Palestiinalaiset kuitenkin hylkäsivät jakoehdotuksen, koska se ei ollut heidän mielestään oikeudenmukainen. Palestiinalaiset perustelivat kielteistä kantaansa demografisilla tosiasioilla, koska juutalaiset edustivat 30 – 40 %:a väestöstä ja he olivat saamassa 56 %:a Palestiinan alueesta.²¹⁷

Ratkaisu ei tyydyttänyt kaikilta osin myöskään juutalaisia, koska jakoehdotus ei luvannut heille kaikkia niitä alueita, joita he perustetavalle valtiolleen vaativat. Jakoehdotus sisälsi myös ajatuksen taloudellisesta unionista perustettavien valtioiden välillä. Jakoehdotus piti sisällään monia yksityiskohtia, jotka antoivat mahdollisuuden tilanteen kärjistymiselle Palestiinassa. Mielenkiintoinen yksityiskohta ehdotuksessa oli Jerusalemin asema, koska päätöksen mukaan Jerusalemistä olisi muodostettu kymmeneksi vuodeksi YK:n hallinnoima kaupunki. Tilanne Palestiinassa muuttui Iso-Britannian ilmoitettua huhtikuussa 1947 yksipuolisesti luopuvansa Palestiinan mandaattialueesta, ja samalla Britannian pyysi YK:ta päättämään alueen tulevasta statuksesta.²¹⁸ YK:n yleiskokous hyväksyi Palestiinan jakopäätöksen 29.11.1947, ja päätös tarkoitti erillisten juutalaisvaltion ja arabivaltion perustamista Palestiinan mandaattialueelle.

Turvallisuusneuvoston päätöslauselma no. 242²¹⁹ on lyhyt asiakirja, joka syntyi 22.11.1967 kuuden päivän sodan seurauksena. Asiakirjassa vaaditaan oikeudenmukaisen ja kestävän rauhan aikaan saamista Lähi-itään, Israelin joukkojen vetäytymistä valtaamiltaan alueilta ja alueen valtioiden pidättymistä kaikista toimista, jotka saattavat lisätä väkivaltaa. Lisäksi asiakirjassa on vaatimus, että

²¹⁵ Karmi, 1997, 56

²¹⁶ Laqueur & Rubin, 2001, 69–77

²¹⁷ Quigley, 1990, 36; Smith, 1996, 136

²¹⁸ Quigley, 1990, 32

²¹⁹ Laqueur & Rubin, 2001, 116

valtioiden tulee tunnustaa toistensa suvereenius, alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys. Asiakirjassa on myös maininta pakolaiskysymyksen oikeudenmukaisesta ratkaisusta.

Israel ja palestiinalaiset tulkitsivat asiakirjaa eri tavalla vuoteen 1993 asti. Palestiinalaiset katsoivat päätöslauselman tarkoittavan Israelin ehdotonta vetäytymistä miehittämiltään alueilta, pakolaisten oikeutta palata Israeliin ja palestiinalaisalueille. Israel katsoi, ettei sen tarvitse vetäytyä miehittämiltään alueilta, ellei asiakirjan kaikkia ehtoja ensin täytetä. Israelin vaatimuksena oli arabivaltioiden tunnustus Israelin valtion olemassaololle ja kattavan rauhansopimuksen aikaansaaminen arabivaltioiden kanssa. Pääministeri Rabin noudatti tätä linjaa, ja se on nähtävissä Israelin ja PLO:n keskinäisen tunnustuksen virallistavissa kirjeissä.²²⁰ PLO:n puheenjohtaja Jasser Arafat hyväksyi kirjeessään pääministeri Rabinille päätöslauselman ja tunnusti Israelin valtion oikeuden olemassaoloon. Omassa vastauksessaan Rabin tunnustaa PLO:n palestiinalaisten edustajaksi. Päätöslauselmaan sisältyvä vaatimus valtioiden olemassaolon oikeuden tunnustamisesta, ja Israelin tiukka suhtautuminen siihen on mielenkiintoinen. Sionismin mukaan Israelin oikeus olemassaoloon on kiistaton, ja mielestäni tunnustuksen saaminen arabivaltioilta on tärkeämpää sionistiselle narratiiville kuin alueella vallitsevien valtioiden voimasuhteiden vuoksi. Tunnustus merkitsee Israelin valtion tunnustamisen lisäksi ainakin osittain sionistisen narratiivin tunnustamista.

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma no. 338²²¹ syntyi Jom Kippur sodan jälkeen 22.10.1973. Syyrian ja Egyptin joukot hyökkäsivät Israeliin syksyllä 1973. Alun menestyksen jälkeen Israelin armeija löi Syyrian ja Egyptin joukot takaisin vuoden 1967 aselepolinjoille. Turvallisuusneuvoston päätöslauselma määritteli toimenpiteet, jotka osapuolten tuli suorittaa vihollisuuksien lopettamiseksi. Asiakirja on lyhyt, mutta sen tulkinnasta on ollut kiistaa. Käytännössä päätöslauselma vahvistaa turvallisuusneuvoston aiemmassa päätöslauselmassa no. 242 esittämät toimenpiteet ja periaatteet. Päätöslauselman 2. kohdan teksti kuuluu seuraavasti ”Calls upon the parties concerned to start immediately after the cease-fire the implementation of Security Council Resolution 242 (1967), in all of its parts.”

²²⁰ Laqueur & Rubin, 2001, 424-425

²²¹ Laqueur & Rubin, 2001, 152

Kohdassa 3. todetaan päätöslauselmien toimeenpanon johtavan neuvotteluihin osapuolten välillä tavoitteena oikeudenmukainen ja kestävä rauha Lähi-itään. Päätöslauselmat 242 ja 338 muodostavat näin kokonaisuuden, joissa on yleisellä tasolla määritelty kansainvälisoikeudelliset periaatteet, joiden mukaan rauhansopimukset Lähi-idässä tulisi solmia. Päätöslauselmat ovat teksteiltään yleisiä, mikä on tehnyt ristiriitaiset tulkinnat mahdollisiksi. Tämä on tietysti vaikeuttanut ja viivästyttänyt niiden täytäntöönpanoa.

Edellä mainitut päätöslauselmat ovat olleet pohjana myös aluekysymyksiä ratkottaessa. Egyptin ja Israelin välinen Camp Davidin rauhansopimus vuodelta 1979 perustui pitkälti päätöslauselmissa lausutuille periaatteille eli Israel vetäytyi Siinain niemimaalta ja Egypti takasi omalta osaltaan Israelin turvallisuuden. Israelin ja palestiinalaisten välisessä konfliktissa osapuolten näkökannat Israelin vetäytymisen laajuudesta ovat olleet erilaiset. Palestiinalaiset ovat vaatineet Israelin täydellistä vetäytymistä Itä-Jerusalemista, Gazasta, Länsirannalta ja kaikkien juutalaisiirtokuntien purkamista palestiinalaisalueilta. Israel on taas ilmoittanut vaatimukseksi turvalliset ja puolustettavat rajat, mikä on tulkittu lupaukseksi vain osittaisesta vetäytymisestä. Pääministeri Rabin joutui ottamaan kantaa myös aluekysymykseen ja samalla mahdollisen vetäytymisen laajuuteen.

6.3 Juutalaisvaltio ja sen turvallisuus

Käsittelen Israelin valtion juutalaista luonnetta suhteessa Israelin ja palestiinalaisten väliseen rauhanprosessiin. Israel on määritelty itsenäisyysjulistuksessa²²² juutalaisvaltioksi ”*We hereby proclaim the establishment of the Jewish State in Palestine, to be called Medinath Yisrael (The State of Israel).*” Asiakirjassa taataa kansalaisoikeudet kaikille kansalaisille etniseen taustaan tai uskontoon katsomatta. Israelin itsenäisyysjulistus on merkittävä sionistisen kertomuksen osana, koska siinä yhdistyy kaikki kertomuksen olennaiset elementit. Asiakirjassa todetaan Israelin olevan juutalaisten synnyinpaikka. Keskeiset käsitteet, jotka toistuvat useissa kohdissa asiakirjaa ovat maanpako ja paluu. Ne ovat narratiivin kannalta olennaiset, koska niiden kautta representoidaan narratiivi/myytti myös nykyisyyteen sopivaksi.

²²² Laqueur & Rubin, 2001, 81–83

Theodor Herzl mainitaan erikseen valtiottoman tilan ratkaisijana. Asiakirjassa todetaan juutalaisten joukkotuhon II maailmansodassa osoittaneen, että ainoa ratkaisu juutalaiskysymykseen on juutalaisvaltion perustaminen. Asiakirjassa tulee esiin sionismin pyrkimys yhdistää juutalaisten kansanmurha ja Israelin oikeus olemassaoloon.²²³ Tämä yhdistäminen on mahdollistanut tulkinnan, että Israelin valtion olemassaolon oikeuden kyseenalaistaminen on merkinnyt samalla juutalaisten joukkotuhon kieltämistä.²²⁴ Tämä on vain esimerkkinä siitä, että kansallinen narratiivi voi toimia myös keskustelua ja politiikkaa rajaavana tekijänä. Edellä mainittu tulkinta on vaikeuttanut osaltaan Israelin ja palestiinalaisten välistä dialogia. Tilannetta on vaikeutti myös PLO:n peruskirjassa²²⁵ ollut maininta koko Palestiinan vapauttamisesta aseellisen taistelun avulla. Sionismi on pyrkinyt kirjoittamaan historiaa tavallaan uudelleen, koska ajatus juutalaisten valtiosta on vanhempi kuin II maailmansodan joukkotuho. Kyseessä on kaksi eri asiaa, mutta sionistisessa kertomuksessa ne ovat yhdistyneet.

Itsenäisyysjulistuksessa siis liitetään keskenään Israelin valtio, sen juutalainen olemus ja sionismi ideologiana, joka johti Israelin valtion perustamiseen. Asiakirjaan liittyy myös tunnustamisen teema, koska itsenäisyysjulistuksessa vedotaan vuonna 1917 annettuun Balfourin julistukseen. Israelin kannan mukaan Balfourin julistuksessa juutalaisten oikeus omaan valtioon sai kansainvälisen tunnustuksen. Mielenkiintoinen kohta asiakirjassa on vetoaminen Balfourin julistukseen²²⁶ 2.11.1917, jonka antoi Ison-Britannian ulkoministeri lordi Arthur Balfour . Balfourin julistus oli vastaus lordi Rothschildin kysymykseen juutalaisten oikeudesta perustaa valtio Palestiinan alueelle. Julistuksen sanamuoto ”*His Majesty’s Governement view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people*” on johtanut erilaisiin tulkintoihin siitä mitä *national home* ilmaisu todellisuudessa tarkoitti. Julistus toteaa kuitenkin, että juutalaisten kansallisen yksikön perustaminen Palestiinaan ei saa kuitenkaan johtaa jo siellä asuvien muiden kansallisuuksien oikeuksien loukkaamiseen. Lisäksi Balfourin julistuksessa ei mainittu kattaako juutalaisten kansallinen yksikkö koko Palestiinan

²²³ Massad, 2000, 52

²²⁴ Massad, 2000, 52

²²⁵ Laquer & Rubin, 2001, 117

²²⁶ Ingrams, 1973, 18

mandaattialueen.²²⁷ Itsenäisyysjulistuksessa Balfourin julistus rinnastetaan Kansainliitolta saatuun tunnustukseen juutalaisten oikeudesta valtion muodostamiseen Palestiinan alueelle. Balfourin oma tulkinta julistuksen motiivista liittyi I maailmansodan tilanteeseen, jossa Britannia katsoi juutalaisten hallinnoiman Palestiinan olevan luotettavampi liittolainen kuin arabien hallinnoimana.²²⁸

Yksi konfliktin vaikeimpia kysymyksiä on ollut asuinpaikkansa jättäneiden palestiinalaisten kohtalo, ja kysymys siitä onko kyse pakolaisuudesta vai maastamuutosta. Palestiinalaispakolaisten mahdollinen paluu Israelin alueelle olisi aiheuttanut demografisen uhan juutalaisvaltiolle. Kysymys pakolaisten paluuoikeudesta liittyi olennaisesti myös kysymykseen valtion turvallisuudesta. Benny Morris²²⁹ on tiivistänyt kysymyksen pakolaisuuden syistä seuraavasti:

Apart from the birth of the State of Israel, the major political outcome of the 1948 war was the creation of the Palestinian refugee problem. How the problem came about has been the subject of heated controversy between Israeli and Arab propagandists for the past four decades. The controversy has often been heated because it has been perceived as being as much about the nature of Zionism as about what exactly happened in 1948. If the Arab contention is true – that the Yishuv²³⁰ had always intended forcible “transfer” and that in 1948 it had systematically and forcibly expelled the Arab population from the areas that became the Jewish state – then Zionism is a robber ideology and Israel a robber state. If on the other hand, one accepts that the refugee exodus was essentially a result of the war, that the war was the handiwork of the Arabs, that the Palestinian masses fled by and large “voluntarily” or at the behest of their leaders, then Israel emerges free of the taint of what some have called original sin.

Morris²³¹ päättelee totuuden olevan jossain tuolla välillä, mutta hän on kuitenkin varovainen johtopäätöksissään. Morris tuntuu kuitenkin pitävän pakolaisongelmaa enemmänkin sotien valitettavan seurauksena kuin tietoisena ja suunniteltuna toimenpiteenä. Hän poistaa vastuuta molempien osapuolilta. Israel ei syyllistynyt laajoihin karkotuksiin eikä arabivaltiot ja palestiinalaisjohto antaneet palestiinalaissiviileille käskyä paeta.

²²⁷ Quigley, 1990, 10

²²⁸ Quigley, 1990, 11

²²⁹ Morris, 1990, 16

²³⁰ Yishuv on heprean kielinen nimitys juutalaisten Palestiinaan suuntautuneille muuttoaloille.

²³¹ Morris, 1990, 17-18

Kysymys kotinsa menettäneiden ihmisten kohtalosta liittyy erottamattomasti siihen, että kumpi osapuoli on syyllinen sotaan. Puhe pakolaisleireillä asuvien ihmisten oikeuksista liittyy laajempaan kysymykseen syyllisyydestä. Israelin mukaan arabimaat aloittivat vuoden 1948 sodan, ja juutalaiset ottivat haltuunsa vain sen minkä YK:n jakopäätös heille lupasi. Arabimaiden ja palestiinalaisten kuvaus sodasta on täysin päinvastainen. He esittävät tunkeutumisensa Palestiinaan johtuneen tarpeesta suojella turvattomia siviilejä. Palestiinalaiset menettivät kotejaan ja omistamiaan maita myös Kuuden päivän sodan 1967 surauksena, mutta tämä kysymys on helpommin ratkaistavissa, koska suuri osa näistä ihmisistä jäi Israelin valloittamilla alueilla oleviin pakolaisleireihin. Heidän paluunsa palestiinalaisalueille ei aiheuta painetta ottaa kantaa syyllisyyskysymykseen. Tilanne on toinen vuoden 1948 pakolaisten kohdalla, koska heidän paluunsa salliminen tulkittaisiin Israelin hyvitykseksi vuoden 1948 vääryyksille.

Akira Orr edustaa taas kriittistä näkemystä suhteessa Israelin kantaan pakolaisuuden aiheuttajista. Hänen mukaansa pakolaisilla on oikeus palata koteihinsa riippumatta siitä mikä on ollut syy.²³³ Israelin hallitus loi myytin maastamuuttajista ”*The flight of the Palestinians from the country both before and after the establishment of the state of Israel came in response to a call by the Arab leadership to leave temporarily in order to return with the victorious Arab army. They fled despite the efforts of the Jewish leadership to persuade them to stay.*”²³⁴ Orrin oma tulkinta on selvä, eli Israel on vastuussa pakolaisongelman synnystä harjoittamansa karkotuspolitiikan takia. Tulkinnat pakolaisuuden syistä ovat siis täysin vastakkaiset, ja tämä kysymys siirrettiinkin Israelin ja palestiinalaisten neuvotteluissa vasta osaksi lopullista rauhansopimusta.

Itsenäisyysjulistuksen lopussa mainitaan perustettavan Israelin valtion olevan avoin kaikille juutalaisille. Asiakirjassa puhutaan eri puolilla maailmaa maanpaossa olevista juutalaisista. Itsenäisyysjulistuksessa tulee esiin Israelin valtioon liittyvän kertomuksen olennaiset elementit maanpako, paluu ja ikuinen side Palestiinaan. Itsenäisyysjulistus ei mainitse Palestiinassa jo asuneita kansallisuuksia muutoin kuin lupaamalla tasavertaiset oikeudet rotuun, uskontoon ja sukupuoleen katsomatta.

²³³ Orr, 1994, 68

²³⁴ Orr, 1994, 69

Teksti käyttää ilmaisua ” *to all its inhabitants* ” ilman mainintaa kansallisuuksista tai vähemmistöistä. Israelin entisen pääministerin Golda Meirin lausunto kuvaa Israelin valtion perustamiseen liittyvän tarinan poissulkevaa luonnetta ” *there is no such thing as Palestinians... it was not as though there was a Palestinian people in Palestine considering itself as a Palestinian people and we came and threw them out and took their country away from them. They... did not exist.*²³⁵” Israelin valtio on kiistänyt aluevaatimukset argumentilla ” *a land without people for a people without land.*” Argumentti perustuu Theodor Herzlin kirjoituksiin, ja Israelin valtion perustamiseen liittyvän tarinan eksklusiivinen luonne tulee selvästi esiin.

Itsenäisyysjulistuksessa Israel määritellään juutalaiseksi valtioksi ja palestiinalaispakolaisten paluu muuttaisi valitsevia väestöosuuksia juutalaisten ja palestiinalaisten välillä. Neuvotteluissa oli tarkoitus määritellä se, mitä pakolaisten paluuoikeudella tarkoitettiin. Palestiinalaisten näkökantana oli pakolaisten oikeus palata entisille asuinalueilleen ja Israel olisi voinut suostua pakolaisten palaamiseen palestiinalaisten itsehallintoalueelle eli Gazaan ja Länsirannalle. Ongelmaksi muodostui demografisten tekijöiden lisäksi se, että suurin osa palestiinalaispakolaisista on alun perin lähtöisin nykyisen Israelin alueelta. Lisäksi pakolaisten määrä on kasvanut huomattavasti pakolaisleireillä vuosikymmenten kuluessa eli palaavien pakolaisten määrä olisi huomattavasti suurempi verrattuna 1948 ja 1967 lähteneiden määrään.

Pääministeri Jitzhak Rabinille oli keskeistä parantaa Israelin turvallisuutta rauhanprosessin avulla. Tämä seikka tulee selvästi esiin Rabinin puheissa ja haastatteluissa. Israelin turvallisuus on pääministeri Rabinin kannanotoissa läsnä sekä ennakkoehtona neuvotteluille että perusteluna rauhanprosessiin osallistumiselle.

Sionistiseen narratiivin sisältyvä perusoletus on ajatus Israelista alituisen uhan alla olevana valtiona, jolle löytyy tietysti perustelut myös vakiintuneesta historian tulkinnasta. Arabimaat eivät hyväksyneet Palestiinan mandaattialueen jakosuunnitelmaa (YK:n yleiskokouksen päätöslauselma no. 181) ja se oli yksi keskeisimmistä tekijöistä vuosien 1948-49 sotaan. Lisäksi PLO ei hyväksynyt

²³⁵ Quigley, 1990, 37

ajatusta Israelin valtion olemassaolosta ennen vuotta 1988. Lisäksi juutalaisten kohtalo toisessa maailmansodassa on keskeisesti vaikuttanut siihen, että turvallisuudesta ja siihen mahdollisesti kohdistuvista uhista tuli keskeinen vaikuttaja ja perustelu Israelin politiikassa. Neuvotteluissa palestiinalaisten kanssa turvallisuudesta ja sen takaamisesta muodostui yksi keskeisimmistä kysymyksistä. Toisaalta voi esittää kysymyksen, että oliko kaikissa kohdissa kysymys turvallisuudesta vai käytettiinkö turvallisuuskysymystä myös muiden tavoitteiden saavuttamiseen.

Turvallisuuskysymykset olivat keskeisiä neuvoteltaessa mistä tahansa kysymyksestä esim. palestiinalaispoliisien aseistuksesta, palestiinalaisviranomaisten valtuuksista, itsehallintoalueen rajoista ja palestiinalaispakolaisista. Turvallisuudesta muodostui neuvottelujen sekä neuvottelujen tavoite että perustelu. Tämä tuli hyvin esiin pääministeri Rabin puheessa knesetille 13.7.1992²³⁶. Pääministeri Rabin ilmoitti hallituksensa tavoitteen ja perustelunsa rauhanneuvotteluissa seuraavasti ”... *Government is determined to expend all the energy required ... and more, for the sake of national and personal security ...*.” Israelin turvallisuuden turvaaminen oli Rabinin tärkein perustelu neuvottelujen aloittamiselle palestiinalaisten kanssa. Turvallisuuskysymykset olivat samalla Rabinin keskeisin retorinen keino toimintansa legitimoimiseksi.

Turvallisuus/turvattomuus asetelman ymmärtäminen ja tiedostaminen on keskeistä, jotta on mahdollista ymmärtää konteksti, jossa pääministeri Rabin toimi. Quentin Skinnerin²³⁷ mukaan innovatiivisen ideologin tavoitteena on liittää suuri määrä suosiollisuutta osoittavia ja kuvaavia termejä toimintaansa. Nämä termit ovat sitten liitettävissä hänen vastustusta aiheuttamaan toimintaansa. Tällöin innovatiivisen ideologin on mahdollista kerätä niin paljon uskottavuutta toiminnalleen, etteivät vastustajien esittämät eriävät mielipiteet pysty kyseenalaistamaan ideologin uskottavuutta. Tähän Rabin pyrki yhdistämällä rauhan ja turvallisuuden käsitteet toisiinsa. Rauha olisi lisännyt turvallisuutta.

²³⁶ Laqueur & Rubin, 2001, 403

²³⁷ Skinner, 1988, 115

Israelin turvallisuudesta puhuttaessa Johan Galtungin²³⁸ Lähi-idän konfliktia koskevien argumenttien jaottelu historiallisiin ja vainottuna olemiseen nousee esiin puhuttaessa Israelin turvallisuudesta. Nämä yhdistyvät tutkittaessa Israelin ja palestiinalaisten/arabimaiden välistä konfliktia. Sionistisessa narratiivissa juutalaisten asema vainottuna kansana on historiallinen tosiasia, joka ulottuu tuhansien vuosien taakse. Tämä juutalaisiin kohdistuva vaino oli tosiasia myös 1990-luvulla. Juutalaisten historiallinen kokemus perusteli turvallisuuskysymysten ensisijaisuuden. Konflikteissa on kuitenkin useampi osapuoli ja turvallisuuden käsitteen tulisi pystyä kattamaan kaikkien osapuolten turvallisuuden. Käsitellessäni pääministeri Rabinin puheita ja haastatteluja tulee esiin se, kuinka Rabin kytki Israelin juutalaisen luonteen, turvallisuuden ja rauhanprosessin toisiinsa. Kysymys oli yhtälöstä, jossa kukin tekijä toimi toisen edellytyksenä. Onnistuessaan rauhanprosessi olisi turvannut Israelin juutalaisen luonteen ja samalla valtion kuin kansalaistenkin turvallisuuden.

²³⁸ Galtung, 1980, 78

7. JITZHAK RABIN JA KONFLIKTIN TRANSFORMAATIO

Tarkastelen pääministeri Jitzhak Rabinin puheita ja haastatteluita kronologisessa järjestyksessä. Tarkastelun kohteena on Rabinin kannanotot Jerusalemin kysymykseen, palestiinalaisten pakolaisten paluuoikeuteen, Israelin turvallisuuteen ja YK:n päätöslauselmiin nro: 181, 242 ja 338. Pyrin paikantamaan konfliktin mahdollisen transformaation näiden kiinnekohtien avulla ja samalla tarkastelen niitä keinoja, joilla pääministeri Rabin pyrki perustelemaan poliittiset ratkaisunsa. Kuljetan mukana myös sionistisen narratiivin käsitettä, jota tulkitsen politiikkaan rajoittavana ja muovaavana tekijänä.

7.1. Vuodet 1992-1993

Pääministeri Rabinin hallitus astui virkaansa 13.6.1992 ja tuolloin Rabin piti puheen Knessetissä, jossa hän linjasi hallituksensa tulevaa politiikkaa. Rabin mukaan hallituksen tavoitteena oli rauha, jolla taataa Israelin turvallisuus. Pääministeri Rabin totesi seuraavasti ”*This Government is determined to embrace every possible effort, pave every road, and do everything and impossible thing for the sake of national and personal security, for sake of peace and preventing war.*”²³⁹ Rabin otti palestiinalaiset mukaan keskusteluun ilmoittamalla mahdollisuudesta rajoitettuun itsehallintoon. Rabin esitti ehdotuksensa seuraavasti ”*Members of the Knesset, the plan to apply self-government to the Palestinians in Judea, Samaria and Gaza – the autonomy of the Camp David Accords – is an interim settlement for a period of five years.*”²⁴⁰ Israelin tavoitteena oli rauhan saavuttaminen vaiheittain palestiinalaisten kanssa, ja siksi ensimmäinen tavoite oli solmia väliaikainen sopimus.

7.1.1 Jerusalem

Pääministeri Rabin käsitteli Jerusalemin tulevaisuutta 13.6.1993 pitämässään puheessa seuraavasti ”*United Jerusalem has been and will forever be the capital of the Jewish people, under Israeli sovereignty , a focus of dreams and longings of every Jew. The Government is firm in its resolve that Jerusalem will not be open to*

²³⁹ Laqueur & Rubin, 2001, 403

²⁴⁰ Laqueur & Rubin, 2001, 405

negotiation.²⁴¹” Rabinin mukaan siis Jerusalem ei ole neuvottelukysymys, mutta Jerusalemia koskevat määrittelyt ovat mielenkiintoisia. Rabin käyttää Jerusalemia koskevassa määrittelyssään sionistiseen narratiiviin liittyviä merkityksiä. Rabin korosti Jerusalemien merkitystä ja sen aseman muuttumattomuutta myös tulevaisuudessa. Tätä näkemystä edusti myös oppositiossa ollut oikeistopuolue Likud. Jerusalemien aseman tiukka määrittely voidaan tulkita sekä poliittisen näkemyksen ilmaukseksi että keinoksi legitimoida omaa vastusta aiheuttavaa toimintaa. Rabinin kannanotto on mahdollista tulkita innovatiivisen ideologian ajatuksen kautta, koska hänen vastustusta aiheuttavaan toimintaansa (ehdotus autonomiasta palestiinalaisille) oli liitettävissä hyväksytyjä käsitteitä, kuten Jerusalemien säilyminen Israelin suvereenissa hallinnassa. Jerusalemien aseman määrittely ei kuitenkaan jättänyt sijaa konfliktin transformaatiolle.

Saman tiukan kantansa Jerusalemien asemaan pääministeri Rabin toisti Israelin television haastattelussa 15.7.1992²⁴² ja puheessaan 32. sionisti kongressille 30.7.1992²⁴³. Tässä puheessa Rabin käytti erilaista retorista tyyliä ”*For me Jerusalem is the Eternal City. Undivided Jerusalem is the capital of Israel, and always will be. All of the Zionist parties are united in the belief that Jerusalem is not a matter for compromise, not a subject to negotiations. It never was and it never will be.*” Tässä kannanotossa Rabin vetoaa kuulijoihinsa sionismiin tukeutuen ja se laajasti hyväksyttynä ideologian tuli näin liitettyä hänen toimintaansa. Rabin tukeutuu historialliseen argumenttiin (ks. s.15) määrittäessään Jerusalemien aseman ”ikuisena”. Käsitteellä yhdistetty Jerusalem Rabinin voidaan tulkita vetoavan juutalaisten ikivanhojen kaupunkia koskevien oikeuksien palauttamiseen, joka toteutui Kuuden päivän sodassa 1967.

Arabilehti Al-Hayat´n haastattelussa 20.10.1992²⁴⁴ pääministeri Rabin otti jälleen kantaa Jerusalemien asemaan neuvoteltaessa rauhasta palestiinalaisten kanssa. Rabin kommentoi Jerusalemien kysymystä seuraavasti ”*Take only the issue of Jerusalem: if we begin negotiating over the status of Jerusalem, it will result in deadlock.*” Pääministeri Rabinin kanta Jerusalemien kysymykseen pysyi vuoden 1992

²⁴¹ Laqueur & Rubin, 2001, 406

²⁴² Interview with Prime Minister Rabin on Israel Television, 15th July 1992.

²⁴³ Address by Prime Minister Rabin to the 32nd Zionist Congress, 30th July 1992.

muuttumattomana eli Jerusalem ei tulisi olemaan neuvoteltavien asioiden joukossa. Lehtihaastattelussa julkilausuttu näkökanta oli myös viesti palestiinalaisille siitä, että Jerusalemin muuttumaton asema oli myös yksi ennakkoehto sopimukseen aikaan saamiseksi.

Israelin ja palestiinalaisten välisissä salaisissa neuvotteluissa edistyi vuoden 1993 aikana, ja tämä heijastui myös pääministeri Rabinin kannanotoissa Jerusalemin asemaan. Rabin oli ensimmäinen Israelin pääministeri, joka antoi haastattelun Itä-Jerusalemissa ilmestyvälle palestiinalaislehdelle. Al-Quds-lehden haastattelussa 10.6.1993²⁴⁵ pääministeri Rabinin kanta Jerusalemiin oli muuttunut ja tämä tuli esiin Rabinin käsitellessä Jerusalemissa asuvien palestiinalaisten osallistumista neuvotteluihin ja tulevaisuudessa järjestettäviin palestiinalaisten vaaleihin. Rabin totesi Jerusalemissa neuvoteltaessa ”*That Jerusalem, united Jerusalem, will not be discussed in the interim agreement ... this is part of Israel and therefore it will not be discussed as an issue during the interim period.*” Rabin oli aiemmin todennut, ettei Jerusalem ole lainkaan neuvoteltavien asioiden joukossa. Jerusalemin kysymystä ei tulisi käsittelemään neuvoteltaessa väliaikaisesta palestiinalaisille autonomian antavasta sopimuksesta, mutta neuvoteltaessa lopullisesta rauhansopimuksesta Jerusalemin kysymyksen ratkaistaisiin. Tulkitseen tässä tapahtuneen Raimo Väyrysen määrittelemän konfliktin aiheiden transformaation²⁴⁶, jolla tarkoitetaan pyrkimystä vähentää erimielisyyttä aiheuttavien aiheiden suhteellista painoarvoa korostamalla aiheita, joista vallitsee suurempi yksimielisyys. Pääministeri Rabinin pyrkimyksenä oli pitää neuvottelujen agenda avoimena. Käsiteltävien asioiden painoarvoa oli näin mahdollista muuttaa, koska ensivaiheessa keskityttiin kysymyksiin, joista oli helpompi päästä sopimukseen. Jerusalemin kysymys ei kuulunut näiden joukkoon. Pääministeri Rabin pyrki manipuloimaan neuvottelujen agenda siirtämällä Jerusalemin kysymyksen käsittelyn tulevaisuuteen, ja näin varmistaa neuvottelujen jatkuminen. Jerusalemin kysymyksessä oli tapahtunut transformatio, vaikka sen merkityksestä voidaan kiistellä niin kuitenkin Rabinin ehdottomuus kysymykseen oli muuttunut. Neuvottelut Jerusalemin asemasta olivat mahdollisia tulevaisuudessa. Transformatio oli kuitenkin vähäinen, koska

²⁴⁴ Interview with Prime Minister Rabin in Al-Hayat, 20th October 1992.

²⁴⁵ Interview with Prime minister Rabin in Al-Quds, 10th June 1993.

²⁴⁶ Väyrynen, 1991, 5

ainoa asia mihin Israel myöntyi oli Jerusalemin nostaminen neuvoteltavien asioiden joukkoon. Se mistä Jerusalemin kohdalla Israel oli valmis neuvottelemaan ei mainittu.

Pääministeri Rabinin Jerusalemia koskeva retoriikka vaihteli, kuten hänen puheessaan 13.9.1993 Washingtonissa. Rabin korosti tuolloin Jerusalemin merkitystä juutalaisille ”*We have come from Jerusalem, the ancient and eternal capital of Jewish people.*”²⁴⁷ Sama retoriikka on havaittavissa Rabinin 17.5.1993 Jerusalemissa pitämässä puheessa ”*Jerusalem is the common identity card of all Jews, which he always carries with him, throughout his life-time, and wherever he may be, he always remains a part of Jerusalem.*”²⁴⁸ Tulkitsen Rabinin kommentteja sionistisen narratiivin kautta, koska juutalaisten historiallinen oikeus Jerusalemiin ja Israelin ulkopuolella asuvat juutalaisten yhdistyvät näissä kannanotoissa. Rabin asettaa Jerusalemin aseman ikivanhaan menneisyyteen, jossa sen arbitraarisuutta ei voida asettaa kyseenalaiseksi. Kansalliseen tarinaan liittyviä myyttisiä argumentteja on vaikea kyseenalaistaa, koska ne ovat myytin suojaamia.²⁴⁹ Diasporan käsite on Rabinin puheissa myös läsnä, kun hän puhuu Jerusalemin merkityksestä kaikille juutalaisille. Kulttuurisen sionismin ajatus Israelista kaikkien juutalaisten henkisenä keskuksena, johon he voivat samastua, sisältyy pääministeri Rabinin puheisiin.

Päätän Jerusalemin kysymyksen osalta tarkastelun pääministeri Rabinin Knessetissä 21.9.1993 pitämään puheeseen.²⁵⁰ Israelin ja PLO:n periaatejulistus sai Likudin johtamalta oppositiolta runsaasti arvostelua, ja Rabinilla oli tarve puolustaa hallituksensa politiikkaa. Jerusalemin asemasta hän totesi puheestaan ”*This Government, like all of its predecessors, believes there is no disagreement in this House concerning Jerusalem as the eternal capital of Israel. United Jerusalem will not be open to negotiation. It has been and will forever be the capital of Jewish people.*” Rabin käytti Jerusalemin asemaa illokutionäärisenä vaikuttamisen keinona, koska argumenttina se omaa perinteistä voimaa ja samalla hän oli hakemassa hyväksyntää politiikalleen. Rabinin solmima periaatejulistus tarvitsi tietysti

²⁴⁷ Remarks by Prime Minister Rabin Yitzhak Rabin On the Occasion of the Signing of the Israeli-Palestinian Declaration of Principles Washington, 13th September 1993.

²⁴⁸ Address by Prime Minister Rabin to the Conference on Solidarity of the Jewish People with Jerusalem, 17th May 1993.

²⁴⁹ Brennan, 1990, 45

Knessetiltä hyväksynnän tai hylkäämisen. Innovatiivisen ideologin tulee osoittaa hänen ideologisille vastustajilleen, että heidän käsitykseensä hyväksyttävästä asioiden tilasta on mahdollista sisällyttää innovatiivisen ideologin harjoittama toiminta ja arviot.²⁵¹ Rabin pyrki osoittamaan vastustajilleen, että hänen politiikkansa ei muuta Jerusalemin asemaa. Tämän argumentoinnin tarkoitus oli osoittaa, että opposition käsitys asioiden hyväksyttävästä tilasta oli liitettävissä Rabinin hallituksen politiikkaan.

7.1.2 Aluekysymys ja YK:n päätöslauselmat no. 181, 242, 338

Pääministeri Rabin käsitteli aluekysymystä ja YK:n päätöslausemiin kirjattuja periaatteita puheessaan Knessetille 13.6.1992. Rabin asetti rauhalle ehdoksi sen, että arabimaat ja palestiinalaiset tunnustavat Israelin valtion²⁵² ”*We shall do so based on the recognition by Arab countries, and the Palestinians, that Israel is a sovereign state with a right to live in peace and security.*” Samalla hän määritteli hallituksensa kannan aluekysymykseen ”*As a first step toward a permanent solution we shall discuss the institution of autonomy in Judea, Samaria and the Gaza District.*” Itä-Jerusalem ei sisällynyt Rabinin määritelmään ja hän ei myöskään yksilöinyt mihin osiin alueita autonomia oli tarkoitus ulottaa. Päätöslausemiin sisällynyt vaatimus Israelin tunnustamisesta oli myös Rabinin ehto, mutta palestiinalaisilla oli vastaava vaatimus Israelin hallitukselle. Käytännössä palestiinalaiset vaativat Israelin tunnustavat PLO:n heidän lailliseksi edustajakseen. Rabin ei ollut tähän vielä valmis, vaan puhuessaan palestiinalaisille hän viittasi rauhanneuvotteluihin osallistuvaan jordanilais-palestiinalaiseen delegaatioon ”*I wish to invite the Jordanian-Palestinian to an informal talk .*” Lisäksi hän mainitsi erikseen Länsirannalla ja Gazassa asuvat palestiinalaiset ”*to the Palestinians in the territories*”, mutta tällä määrittelyllä hän rajasi neuvotteluiden ulkopuolelle palestiinalaisalueisen ulkopuolella asuvat palestiinalaispakolaiset. Päätöslausemassa 242 vaaditaan pakolaiskysymyksen oikeudenmukaista ratkaisua.

²⁵⁰ Excerpts of Prime Minister Rabin Knesset Speech, Jerusalem, 21st September 1993.

²⁵¹ Skinner, 1988, 112

²⁵² Laqueur & Rubin, 2001, 404

Pääministeri Rabin käyttää miehitetyistä alueista eri terminologiaa puhuessaan raamatullisista Juudeasta ja Samariasta tai vain epämääräisesti alueista. Raamatullinen terminologian käyttö viittaa Israelin oikeuteen kyseisiin alueisiin. Samuel Almog on todennut juutalaisten olleen aina tietoisia raamatullisista esi-isistään, mutta sionismi muunsi ne suoraksi menneisyydestä nykyisyyteen jatkuvaksi sukupolvien linjaksi, ja esittäen modernin ajan juutalaisyhteisön muinaisten juudealaisten perillisiksi.²⁵³ Sionistiseen narratiiviin sisältyvä myyttinen oikeus maahan sisältyy Rabinin retoriikkaan. Ero tulee selvästi esiin Rabinin puhuessa palestiinalaisten yhteydessä vain alueista ja tähän neutraaliin termiin ei liitetä omistusoikeutta.

YK:n päätöslauselmat sisältävät vaatimuksen oikeuksien tunnustamisesta. Tunnustamisen teema liittyy olennaisesti konfliktin transformaatioon. Yksi tapa konfliktin transformaatiolle on *actor transformation*, jolla tarkoitetaan sisäisiä muutoksia konfliktin toimijoissa tai uusien toimijoiden ilmestymistä tai tunnustamista.²⁵⁴ Pääministeri Rabin ei tunnustanut 13.6.1992 palestiinalaisia vielä täysin itsenäisenä toimijana, vaan käsitteli heitä osana jordanialaista delegaatiota tai puhui vain Gazan ja Länsirannan palestiinalaisista.

Puheessaan Knessetille 14.9.1992²⁵⁵ pääministeri Rabin kommentoi YK:n päätöslauselmia 242 ja 338 seuraavasti ”*We proposed peace to Syria on the basis of Resolutions 242 and 338, which we have different interpretations.*” Palestiinalaisille Rabin ei tarjonnut päätöslauselmia 242 ja 338 rauhansopimuksen perusteiksi tässä vaiheessa, mutta kytköksen Jordanian ja palestiinalaisten välillä hän katkaisi seuraavasti ”*The negotiations with the Jordanian-Palestinian delegation is divided into two tracks: a peace treaty with Jordania ... and negotiations with the Palestinian residents from areas of Judea, Samaria and Gaza.*” Osittainen transformaatio konfliktin toimijoissa on paikannettavissa tästä puheesta, jossa Rabin hyväksyy Gazan ja Länsirannan palestiinalaiset itsenäiseksi neuvotteluosapuoleksi.

²⁵³ Almog, 1987, 11

²⁵⁴ Väyrynen, 1991, 5

²⁵⁵ Statement in the Knesset by Prime Minister Rabin, 14th September 1992.

Israelissa on ollut kaksi erilaista periaatetta, joiden pohjalta Lähi-idän rauha olisi mahdollista solmia. Peace for peace-periaatteella tarkoitetaan tilannetta, jossa Israel solmisi rauhansopimukset ilman vetäytymistä vuoden 1967 rajoille. Peace for territory-periaate sisältää taas ajatuksen rauhansopimuksesta, johon liittyy myös territoriaalinen ulottuvuus. Perinteisesti likudin johtama oikeisto on kannattanut peace for peace-periaatetta, kun taas työväenpuolueen johtama vasemmisto on tukenut peace for territory-periaatetta. Israelin ja Egyptin rauhansopimus noudatti peace for territory-periaatetta, vaikka Israelin pääministerinä oli tuolloin likudin johtaja Menachem Begin. Pääministeri Rabin ilmoitti kannattavansa peace for territory periaatetta Maariv-lehden haastattelussa²⁵⁶ 27.9.1992 ”*We said that Resolutions 242 and 338 will be implemented in the negotiations with Syria ... There is, on our part, a willingness to enter a territorial component into the talks.*” Vaikka Rabin kommentoi päätöslauselmien sisältöä Syyrian yhteydessä, niin se merkitsi myös yleisemmällä tasolla tunnustusta sille, että aluekysymyksen ratkaisu perustuu päätöslauselmien sisältämiin periaatteisiin. Kyseinen tulkinta täyttää mielestäni konfliktin sääntöjen transformaation ehdot. Tällaisen transformaation kautta voidaan pyrkiä uudelleen määrittämään normit, joita toimijoiden oletetaan noudattavan keskinäisissä suhteissaan. Aluekysymysten liittäminen osaksi neuvotteluprosessia samalla normitti myös osapuolten välisiä suhteita. Palestiinalaisten kohdalla yhtä selvän määrittelyn vuoro tuli vasta myöhemmin.

Puheessaan Knessetissä 26.10.1992²⁵⁷ pääministeri Rabin viittasi epäsuorasti päätöslauselmaan 181. Hänen viestinsä palestiinalaisille oli ”*Do not come to us with charges that you did not understand, that you did not think that it would be this way, that you did not estimate accordingly. We are telling you: For 44 years, you have attempted to ignore reality.*” Rabinin näkemys palestiinalaisista tilaisuutensa menettäneenä toimijana kuuluu Israelin perinteiseen tulkintaan vuosien 1948-49 tapahtumista. Israelin mukaan päätöslauselma 181 antoi palestiinalaisille mahdollisuuden perustaa oma valtionsa, mutta palestiinalaiset hylkäsivät YK:n ehdotukset. Palestiinalaiset saavat siis Rabinin mukaan syyttää valtiottomuudesta vain itseään. Näkemys on osittain paradoksaalinen, koska Lähi-idän rauhanprosessin tarkoitus oli pääasiassa ratkaista vuonna 1967 syntynyt tilanne Lähi-idässä.

²⁵⁶ Interview with Prime Minister Rabin in Maariv, 27th September 1992.

²⁵⁷ Statement in the Knesset by Prime Minister Rabin, 26th October 1992.

Pääministeri Rabinin viesti PLO:lle 18.11.1992 Tel Avivin yliopistossa pitämässään puheessa²⁵⁸ oli tiukka ”*In the Palestinian sphere the problem is more complex, even if initially it does not involve any territorial concession from us ... The problem of the Palestinians is ostensibly simpler; the Palestinians are in a situation where they have nothing. For fifty years the Palestinian leadership has stated “all or nothing”, and was left with nothing.*” Rabin siirtää vastuun palestiinalaisten kohtalosta heidän johtajilleen, ja tämän retoriikan mukaisesti Israelilla ei ole vastuuta palestiinalaisten tilanteesta. Sionistisen narratiivin mukaan arabivaltiot ja palestiinalaiset ovat uhanneet Israelia, jolla on ollut oikeus puolustaa itseään. Israelin tulkinnan mukaan vastuun sotien seurauksista kantaa hyökkääjä. Tämä näkemys tulee hyvin esiin Rabinin puheesta 12.8.1993²⁵⁹, jossa hän totesi ”*Wars were imposed to us.*”

Pääministeri Rabin kommentoi päätöslauselmien 242 ja 338 merkitystä neuvotteluissa palestiinalaisten kanssa 1.12.1992²⁶⁰ ”*the Interim arrangement is for five years, we will commence negotiations on the final arrangement based on UN Resolutions 242 and 338.*” Israelin kanta oli, että vasta lopullinen sopimus perustuu päätöslauselmien periaatteille. Päätöslauselmat sisältävät vaikeimmat kysymykset kuten Israelin vetäytymisen ja pakolaiskysymyksen ratkaisun ja Rabin ehdotti näiden kysymysten ratkaisun siirtämistä tulevaisuuteen. Konfliktin transformaatio esiintyy tässä osapuolten välisiä suhteita normitettaessa. Rabin esitti selkeän normatiivisen kehikon, jonka mukaan oli mahdollista edetä ja joka määritteli myös osapuolten välisen suhteen sisällön.

Al-Quds-lehden haastattelussa 10.6.1993²⁶¹ pääministeri Rabin toisti kantansa YK:n päätöslauselmien merkityksestä neuvotteluissa palestiinalaisten kanssa ”*negotiations for permanent solution based on 242 and 338 in accordance to the various interpretations.*” Päätöslauselmat eivät siis koskeneet neuvotteluja palestiinalaisten autonomian järjestämiseksi, vaan niiden pohjalta aloitettaisiin vasta myöhemmin. Rabinin kommentti paljastaa myös päätöslauselmista olevat erilaiset tulkinnat. Rabinin kanta ei enää vuoden 1993 aikana muuttunut suhtautumisessa

²⁵⁸ Speech by Prime Minister Rabin at Tel Aviv University, 18th November 1992.

²⁵⁹ Address by Prime Minister Rabin at the National Defense College, 12th August 1993.

²⁶⁰ Statement by Prime Minister Rabin at the Allenby Bridge, 1st December 1992.

päätöslauseelmiin, vaan hän oli kantansa muodostanut. Periaate, että päätöslauseelmiin perustuvasta ratkaisusta neuvotellaan vasta, kun palestiinalaisten autonomiasta on päästy sopimukseen kirjattiin myös Israelin ja PLO:n väliseen periaatejulistukseen. Konfliktin aiheissa tapahtui transformaatiota, koska vaikeimmat asiat siirrettiin myöhemmin käsiteltäviksi ja näin pyrittiin korostamaan aiheita, joista vallitsi suurempi yksimielisyys. Vaiheittaista etenemistä pääministeri Rabinin osalta selittää myös neuvottelujen saama vastustus Israelissa.

Samassa Al-Quds-lehden haastattelussa pääministeri Rabin otti kantaa mahdolliseen aluejakoon palestiinalaisten kanssa ”*I as a Jew, I believe in the right of the Jewish people over all the land of Israel, but I have to be realistic. I don’t want to annex, not territory, but 1.8 million Palestinians who reside in the territories ... Therefore I am not a supporter of the whole land of Israel. At the same time I don’t accept that in the context of a permanent solution we have to withdraw to the pre-Six-day War lines.*” Rabinin kannanotossa on ilmaistuna monta keskeistä asiaa. Samanaikaisesti hän viittaa sionistisen narratiivin mukaiseen näkemykseen juutalaisten historiallisesta oikeudesta koko historialliseen Israeliin, mutta realismilla perustellen hän irtisanoutuu *Eretz Yisrael*-aatteesta. Rabin kuitenkin torjuu ajatuksen vetäytymisestä kaikista osista Länsirantaa ja Gazaa. Pääministeri Rabin yhdisti sionismin kahden kilpailevan suunnan revisionismin ja työväensionismin ajatuksia keskenään. Revisionistien tavoitteena oli etnisesti homogeenin valtion perustaminen, joka käytännössä tarkoitti puhdasta juutalaisvaltiota.²⁶² Rabin perusteli osittaista vetäytymistä sillä uhalla, jonka suuri palestiinalaisväestö aiheuttaisi Israelille, jos palestiinalaisalueet liitettäisiin Israelin osaksi. Työväensionismin ideologiaan on liittynyt ajatus etnisten vähemmistöjen olemassaolosta Israelissa, joille taattiin myös kansalaisyhteisyydet. Työväenpuolue katsoi kuitenkin, että vallattujen alueiden väestö nosti esille kysymyksen Israelin valtion luonteesta, koska jos palestiinalaiset olisi virallisesti liitetty osaksi Israelia, niin juutalaisvaltion luonne olisi muuttunut rarkaisevasti.²⁶³

²⁶¹ Interview with Prime minister Rabin in Al-Quds, 10th June 1993.

²⁶² Avineri, 1981, 167

²⁶³ Dowty, 1998, 109

Rabin pyrki torjumaan politiikkansa vastustusta manipuloimalla olemassa olevaa sanastoa. Rabin pyrki manipuloimaan niitä kriteerejä, joilla hänen toimintaansa arvioidaan. Tähän hän pyrki keräämällä toiminnalleen perustelujensa kautta uskottavuutta, jottei vastustajat olisi pystyneet kyseenalaistamaan hänen ideologista uskottavuuttaan. Rabinin käyttämä retoriikka mahdollisti myös hänen ideologisten vastustajiensa löytää ideologiansa mukaisia toimia hänen toiminnastaan. Vetäytyminen terminä oli hankala, joten Rabin pyrki yhdistämään siihen positiivisen kriteerin eli Israelin juutalaisvaltiona säilymisen. Innovatiivisen ideologin tarkoitus on vakuuttaa vastustajansa siitä, että he ovat tekemässä virheen kykenemättömyydessään nähdä sitä, että vakiintuneet suosiollisuutta ilmaisevat termit ovat liitettävissä heidän mielestään epäoikeutettuna pitämäänsä ideologin toimintaan.²⁶⁴ Pääministeri Rabin toisti kantansa ja perustelunsa mahdolliseen vetäytymiseen puheessaan 23.6.1993²⁶⁵ ”*Our position is not the whole land of Israel. But I believe that the Jewish people have the right to the whole land of Israel. But I don’t want to annex two million Palestinians and to make the Jewish State a binational state.*” Rabin käytti samaa legitimaatiokaavaa kuin edellä käsitellyssä haastattelussa.

Mielenkiintoinen yksityiskohta liittyy pääministeri Rabinin ja PLO:n puheenjohtajan Jasser Arafatin 9.9.1993 vaihtamiin kirjeisiin²⁶⁶, joilla osapuolet tunnustivat toisensa legitimeiksi osapuoliksi konfliktissa. Puheenjohtaja Arafat ilmoitti kirjeessään pääministeri Rabinille PLO:n hyväksyvän YK:n päätöslauselmat 242 ja 338, mutta Rabinin kirjeessä Arafatille tätä mainintaa ei ole. Israel ei sitoutunut vielä kirjaimellisesti päätöslauselmiin eli hahmottelemani konfliktin transformaation oli vielä ehdollinen. Transformaatio konfliktin toimijoissa kuitenkin tapahtui molemminpuolisen tunnustuksen kautta. Sama asetelma toistui myös pääministeri Rabinin ja puheenjohtaja Arafatin puheissa periaatejulistuksen allekirjoitustilaisuudessa 13.9.1993 Washingtonissa.²⁶⁷ Pääministeri Rabin ei maininnut päätöslausemia 242 ja 338 puheessaan kertaakaan, mutta puheenjohtaja Arafat totesi päätöslausemista seuraavasti ”*Enforcing the agreement and moving toward the final settlement, after two years, to implement all the aspects of UN*

²⁶⁴ Skinner, 1988, 115

²⁶⁵ Address by Prime Minister Rabin to Keren Haysesod Conference, 23rd June 1993.

²⁶⁶ Lagueur & Rubin, 2001, 424 – 425

resolutions 242 and 338, in all of their aspects, and resolve the issues of Jerusalem, the settlements, the refugees and the boundaries.” Päätöslauseimat ja niiden sisältämien periaatteiden tunnustaminen oli keskeinen edellytys konfliktin transformaation mahdollisuudelle, mutta kuten totesin Israel oli valmis vasta päätöslausemien ehdolliseen tunnustamiseen vuosina 1992-1993.

7.1.3 Juutalaisvaltio ja sen turvallisuus

Pääministeri Rabin käsitteli puheessaan knessetissä 13.7.1992²⁶⁸ laajasti turvallisuutta, joka oli samalla argumentti rauhanprosessiin osallistumiselle. Pääministeri Rabin totesi *”No longer are we necessarily “a people that dwells alone” and no longer is it true that “the whole world is against us”. We must overcome the sense of isolation that held us in its thrall for almost half a century.”* Pääministeri Rabin viittaa puheessaan eristyksestä Israeliin kohdistuneella uhalla arabimaiden ja palestiinalaisten taholta. Hänen tulkintansa mukaan myös tämä erityis oli mahdollista murtaa rauhanprosessin kautta. Samassa puheessa hän asetti ennakkoehdoksi rauhalle sen, että arabimaat ja palestiinalaiset tunnustavat Israelin oikeuden olemassaoloon ja rauhaan.

Turvallisuuskysymysten keskeisyys tulee esiin Rabinin kommentissa samassa puheessa *”Thus, when it comes to security we will concede nothing. From our standpoint, security takes preference even over peace.”* Konfliktin transformaation näkökulmasta Rabinin kannanotto ei jättänyt tilaa tulkinnoille, vaan turvallisuus oli kysymys josta ei neuvotella. Kiinnostavaa on se, että Rabin ei määritellyt turvallisuuden sisältöä tarkemmin, vaan se jäi tässä vaiheessa määrittelemättömäksi. Rabin liitti turvallisuuden ja rauhan toistensa edellytyksiksi, jonka hän selvästi ilmaisi lausunnossaan 14.9.1992 *”Peace constitutes a very important component as a factor to guarantee the security of the State of Israel, since a peace without a security is meaningless to me.”*²⁶⁹ Mielestäni Rabinin tulkinta rauhasta perustuu

²⁶⁷ Laqueur & Rubin, 2001, 426 – 428

²⁶⁸ Address to the Knesset by Prime Minister Rabin Presenting his Government, 13th July 1992.

²⁶⁹ Statement by Prime Minister Rabin, 14th September 1992.

sionistisen narratiivin mukaiseen tulkintaan Lähi-idän konfliktista, koska kyse on ainoastaan Israelin turvallisuudesta. Sionistisen narratiivin mukaan ainoastaan Israelia on uhattu, joten sillä on ollut oikeus puolustautua aggressiota vastaan ja palestiinalaistenkin turvallisuuskin vahvistuu jos he suostuvat rauhaan. Israelin turvallisuuden puute johtui siis siihen kohdistetusta uhasta, mutta Israel ei Rabinin mukaan uhannut muiden turvallisuutta.

Mielenkiintoinen on pääministeri Rabinin kannanotto palestiinalaisten ja arabimaiden motiiveista osallistua rauhanprosessiin ”*I have always believed that the precondition for an Arab ruler agreeing to enter into negotiations has been the recognition that military force will achieve nothing.*”²⁷⁰ Kannanotto kuvaa Israelin asennetta hyvin turvallisuuskysymyksiin rauhanprosessin aikana. Rabinin kommenttia on mahdollista tulkita Johan Galtungin²⁷¹ argumenttien luokittelua mukailleen. Kyseessä on viittaus ylemmyyden argumenttiin (superiority argument) ja tässä tilanteessa tarkoitettiin Israelin sotilaallista ylemmyyttä. Konfliktin transformaation perusedellytyksenä pidetään toisen osapuolen tunnustamista tasa-arvoiseksi, mutta pääministeri Rabin ei tunnustanut palestiinalaisten tarvetta turvallisuuteen. Lisäksi Rabin korosti Israelin motiiveja rauhanneuvotteluissa yli toisen osapuolen.

Pääministeri Rabin toisti sotilaallisen ylivoiman merkityksen turvallisuuden takaajana ja samalla rauhan mahdollistajana 15.3.1993 lehdistötilaisuudessa²⁷² presidentti Bill Clintonin kanssa ”*Mr. President, that we will not be able to win this battle for peace without a qualitative edge.*” Hän viittasi puheellaan laadullisesta edusta nimenomaisesti sotilaalliseen etuun verrattuna palestiinalaisiin ja arabimaihin. Rabinin kannanotto voidaan tulkita myös viestiksi hänen politiikkansa vastustajille, koska hän ilmaisi samalla sen, ettei hän tule heikentämään Israelia sotilaallisesti rauhankaan vallitessa. Argumentointi sotilaallisesta voimasta rauhan takeena oli tarkoitettu toiminnan legitimoinniksi. Israelin erottaminen palestiinalaisalueista oli pääministeri Rabinin mukaan yksi keino lisätä Israelin turvallisuutta ja tämän hän

²⁷⁰ Interview with Prime Minister Rabin in Maariv, 27 September 1992.

²⁷¹ Galtung, 1980, 77

²⁷² Joint Press Conference with President Clinton and Prime Minister Rabin, Washington 15th March 1993.

ilmaisi haastattelussaan 30.3.1993²⁷³ ”*My purpose is to achieve a gradual reduction, as fast as possible, in number of Palestinians from the territories who work within Israeli territory.*” Myöhemmin Rabin perusteli vielä selvemmin tavoitteensa erottaa palestiinalaiset ja israelilaiset toisistaan. Pääministeri Rabinin kannanotoissa yhdistyvät usein monet eri tekijät. Perusteluna mahdolliselle vetäytymiselle palestiinalaisalueilta oli turvallisuuden lisääntyminen Israelissa ja samalla tämän turvallisuuden saavuttaminen vaati kansojen erottamista toisistaan. Tämän tilanteen saavuttamisen osaltaan turvasi Israelin sotilaallinen ylivoima suhteessa konfliktin muihin osapuoliin. Näitä samoja seikkoja Rabin käytti perustellessaan politiikkaansa. Konfliktin transformaation näkökulmasta Rabinin turvallisuuteen liittyvät käsitykset vuonna 1992 eivät juurikaan muuttuneet.

Vuoden 1993 alussa voimistuivat väitteet Israelin ja PLO:n salaisista neuvotteluista. Nämä tiedot osaltaan saivat pääministeri Rabinin selkiyttämään kantaansa turvallisuuskysymysten sisällön suhteen. Rabin korosti samanaikaisesti sekä taistelua islamilaisia palestiinalaisjärjestöjä vastaan että neuvotteluja maltillisen palestiinalaisosapuolen kanssa. Tämä yhtälö olisi mahdollistanut Rabinin mukaan rauhan. Pääministeri Rabin totesi 28.3.1993²⁷⁴ seuraavasti ”*We have not placed any conditions to the continuation of the peace talks, just we shall not accept any conditions regarding our war against terror, in order to ensure security within the sovereign territory of Israel.*” Turvallisuus ulottuisi siis Israelin alueelle eli alueelle, joka oli sen hallussa ennen vuotta 1967 ja lisäksi Jerusalemiin ja palestiinalaisalueilla asuviin israelilaisiin. Israelin määrittäminen turvallisuuden saavuttamiseksi sai sisällökseen siis neuvottelut yhdistettyinä sotilaallisiin toimiin islamisteja, etenkin Hamasia ja Jihadia, vastaan. Rabin asetti näin väkivallan yhdeksi keskeiseksi keinoksi tavoitteidensa saavuttamiseksi. Samassa puheessa hän vielä korosti sotilaallisen voiman merkitystä hyvän neuvotteluaseman saavuttamiseksi ”*Military might and the ability to fight terror despite the difficulties are the conditions to bring Arab states and the Palestinians to the realisation that we shall not be driven to a situation, in which we despair of chance to attain peace, and conclude that the only way to proceed is by means of war.*” Rabin julkilausui von Clausewitzin periaatteen, että poliittista toimintaa oltiin valmiit jatkamaan tarvittaessa sotilaallisin keinoin. Rabinin

²⁷³ Interview with Prime Minister Rabin on Israel Television, 30th March 1993.

²⁷⁴ Address by Prime Minister Rabin at a Meeting of the Labour Party Central Committee, 28th March 1993.

käsitys turvallisuudesta on jakomaton, koska se ei huomioi vastapuolta. Näkemys on mielestäni sionistisen narratiivin mukainen, koska sen mukaan ainoastaan Israelin turvallisuutta oli uhattu. Lisäksi konfliktin transformaatiolle on tunnusomaista pyrkimys muuttaa konfliktin rakennetta ja tämän tapahtuu tehokkaimmin väkivallattomasti ja ilman sen uhkaa.

Usein mainitsemani konfliktin transformaation edellytys on osapuolten keskinäinen tunnustaminen ja tasa-arvoisuus, mutta turvallisuuskysymyksissä tämä ei toteutunut. Pääministeri Rabin totesi haastattelussa 31.5.1993²⁷⁵ ”*Israel’s problems in defence and peace are quite problematic because we live in an area which there are no democracies. So even though we determined to try reach peace ... we risk changes in those governments.*” Tulkitsen tämän lausuman olevan osoitus ylemmyys argumentin käytöstä, koska hallituksenvaihdos arabimaissa on uhka rauhalle mutta ei Israelissa. Samassa haastattelussa Rabin torjui kansainväliset järjestelyt, kuten YK:n rauhanturvajoukot, turvallisuuden takaamiseksi Lähi-idässä. Pääministeri Rabinin mukaan turvallisuusjärjestelyt oli toteutettava kahdenvälisin sopimuksin. Ilmeisesti hän arvioi Israelin neuvotteluaseman paremmaksi suorissa kahdenvälisissä neuvotteluissa.

Neuvottelujen edistyttyä Israelin ja PLO:n välillä Rabin kommentoi 23.6.1993²⁷⁶ turvallisuuskysymystä ja Israelin juutalaista luonnetta. Rabin näki kasvavan palestiinalaisväestön uhaksi Israelille juutalaisvaltiona, mutta rauhan kautta uhka olisi ollut ratkaistavissa. Pääministeri Rabin totesi kysymyksestä seuraavasti ”*I believe that Jewish people have the right to whole land of Israel. But I don’t want to annex two million Palestinians and to make the Jewish state a binational state.*” Samaa kysymystä sivuava kommentti löytyy Rabinin puheesta 12.8.1993²⁷⁷, jossa hän esittää näkemyksensä Israelin valtion luonteesta ”*We want a state of Jews, a Zionist state, a democratic and progressive state, a strong state.*” Näissä kannanotoista käy selvästi ilmi turvallisuuden ja Israelin juutalaisen luonteen yhteys. Pääministeri Rabin käytti tätä yhteyttä argumentoinnissaan vakuuttaakseen vastustajansa poliittisen linjansa legitimitetistä. Tulkintani mukaan Rabin pyrki

²⁷⁵ Interview with Prime Minister Rabin in Defence News, 31st May 1993.

²⁷⁶ Address by Prime Minister Rabin to Keren Hayesod, 23rd June 1993.

²⁷⁷ Address by Prime Minister Rabin at the National Defence College, 12th August 1993.

innovatiivisen ideologin tavoin vakuuttamaan vastustajansa, koska hän liitti vastustusta aiheuttavaan toimintaansa positiivisen merkityksen omaavia käsitteitä kuten juutalaisuuden, sionismin, demokratian, edistyksen ja voiman. Hän pyrki osoittamaan vastustajilleen, että hän toimintansa kautta nämä asiat toteutuvat ja säilyvät.

Israelin ja PLO:n välisen periaatejulistuksen julkaisemisen jälkeen pääministeri Rabinin kananotoissa tapahtui liikahdus. Hän ilmaisi puhuessaan turvallisuudesta 10.9.1993²⁷⁸ myös palestiinalaiset ”*I believe it starts a new era, era in which we will do our best to achieve peace and security to Israel, and at the same time to give Palestinians the right, in the context of agreement about interim period, to run their affairs.*” Rabinin mukaan molemmat osapuolet saavuttivat turvallisuuden kautta tavoitteitaan. Turvallisuuden käsite muuttui jakamattomasta ainakin osittain jaetuksi, jolloin sen merkitystäkin tuli tarkastella sekä Israelin että palestiinalaisten kannalta. Epätasapaino ilmeni kuitenkin edelleen Israelin ja PLO:n välisissä tunnustuskirjeissä²⁷⁹, joissa PLO sitoutui Israelin tunnustamisen lisäksi omalta osaltaan takaamaan Israelin turvallisuuden ja irtisanoutui aseellisesta taistelusta. Israel puolestaan sitoutui ainoastaan tunnustamaan PLO:n palestiinalaisten ainoaksi lailliseksi edustajaksi. Sitoumusten merkitystä voi tulkita siten, että PLO lupautui ottamaan vastuuta Israelin turvallisuudesta, mutta vastaavasti Israelille ei joutunut osallistumaan palestiinalaisten turvallisuuden takaamiseen.

7.2 Vuodet 1994-1995

Toimintaympäristössä oli tapahtunut muutoksia vuosien 1992-1993 aikana. Israel ja PLO olivat tunnustaneet toisensa legitiimeiksi toimijoiksi ja sen seurauksena oli annettu yhteinen periaatejulistus ja sovittu periaatteista palestiinalaisten itsehallinnon järjestämisestä Länsirannalla ja Gazassa. Näiden periaatteiden mukaisesti solmittiin vuosien 1994-1995 aikana Oslo I- ja Oslo II-sopimukset, joilla säädettiin yksityiskohtaisesti palestiinalaisten itsehallinnon toimialasta ja hallintoelimistä. Tämä merkitsi Palestinian Authority'n eli PA:n perustamista. Käytännössä PA

²⁷⁸ Israel-PLO Signing Ceremony by Prime Minister of Israel Yitzhak Rabin, 10th September 1993.

²⁷⁹ Laqueur & Rubin, 424-425

muodostui PLO:sta. Tämä merkitsi myös pääministeri Rabinin vastaisen opposition asenteiden jyrkentymistä.

Vuosien 1994-95 kontekstia voi tulkita Heikki Patomäen käsittelemän politiikan ja väkivallan suhdetta tarkastelevan instrumentaalisen diskurssin käsitteen kautta.²⁸⁰ Oletan Israelissa vallinneen diskurssin, jossa politiikan ja väkivallan suhteesta ja etenkin väkivallan käyttämisestä keinona päämäärien saavuttamiseksi oli ainakin kaksi erilaista tulkintaa. Kategorisesti tulkiten pääministeri Rabinin linja perustui sekä rauhanomaiselle politiikalle että sotilaallisille keinoille, ja etenkin Israelin oikeistossa kannatettiin jyrkempiä sotilaalliseen voimaan perustuvia ratkaisukeinoja. Rabin tarjosi palestiinalaisille ainakin osittaista emansipaatiota, koska Oslon sopimukset takasivat palestiinalaisille mahdollisuuden hoitaa siviiliasioita ja rajoitetusti vastata myös turvallisuuskysymyksistä. Sopimuksilla saatiin aikaan myös säännöt sotilaallisen voiman käytölle ja näin pyrittiin luomaan uusi poliittinen tila, jossa rauhanomaisella politiikalla on mahdollisuus. Tällöin olisi mahdollisuus tehdä toisin eli rauhanomaisella politiikalla olisi mahdollisuus.

Vuosien 1992-1993 aikana alkanut ja vuosien 1994-1995 aikana syntynyt konfliktin rakenteellinen transformaatio²⁸¹ syveni. Tämän transformaation ehtoina ovat syvälliset muutokset toimijoiden välisissä suhteissa, konfliktin sisällössä tai konfliktin säännöissä. Tämä voi tapahtua joko osapuolten välisen valtasuhteen muutoksena, kommunikaation määrän/laadun muutoksena tai suhteen laadullisena muutoksena. Mielestäni nämä kaikki ovat löydettävissä. Keskinäinen tunnustaminen merkitsi muutosta sekä toimijoiden välisissä suhteissa että kommunikaation määrässä. Ainoa ongelmallisempi kysymys on mahdollinen muutos valtasuhteessa, joka oli edelleen epätasapainoinen. Oslon sopimukset takasivat Israelille enemmän oikeuksia turvallisuuskysymyksissä kuin velvollisuuksia, mutta PA oli taas sidottu takaamaan turvallisuus itsehallintoalueilla niin, ettei se aiheuta turvallisuusriskejä Israelille. Tavallaan PA joutui vastaamaan osaltaan Israelin turvallisuudesta ja epäonnistuessaan tässä Israelilla oli oikeus toimia oman turvallisuutensa takaamiseksi. Rabin oli valmis tunnustamaan palestiinalaisille ehdollisen emansipaation.

²⁸⁰ Patomäki, 1998, 18

²⁸¹ Väyrynen, 1991, 6

Pääministeri Rabinin toiminta aiheutti ongelmia sionistiselle narratiiville, jossa palestiinalaiset eivät olleet läsnä legitiiminä toimijana. Rabin perusteli toimintaansa turvallisuuden lisäämisellä ja sionistinen narratiivia piti myös tuottaa uudelleen. Rabin perusteli Israelin ja palestiinalaisten erottamista toisistaan Israelin juutalaisen identiteetin säilyttämisellä, joka on olennainen osa sionismia. Rabinin mukaan valtio, johon kuuluisivat miehitettyjen alueiden palestiinalaiset ei olisi enää olemukseltaan juutalainen. Israelin juutalainen luonne ja sen säilyttäminen on keskeistä sionismissa ja Rabin vakuutti, että hänen politiikkansa turvaisi Israelin juutalaisen identiteetin. Rabinin kannanotoissa näkyi myös Työväenpuoleen perinteinen työväensionismista oleva linja, jonka mukaan osasta miehitettyjä alueita voidaan luopua, jos ei valtion turvallisuus siitä vaarantunut.

Vuosina 1994-1995 turvallisuuskysymykset nousivat entistäkin keskeisempään asemaan Oslo I- ja Oslo II-sopimusten solmimisen jälkeen. Sopimusten merkitystä käsiteltiin usein ainoastaan turvallisuuspoliittisista näkökulmista julkisuudessa. Jerusalemin kysymys ja YK:n päätöslauselmien tulkinnat olivat näkyvästi julkisuudessa 1992-1993, mutta jäivät enemmän taka-alalle seuraavina vuosina. Turvallisuuskysymykset sulkivat sisäänsä laajan joukon asioita niin perinteisistä sotilaallisista kysymyksistä Israelin juutalaisen identiteetin säilymiseen kuin aluekysymyksiin. Uutena ulottuvuutena turvallisuuskysymysten joukkoon tuli vuonna 1994 toimintansa aloittanut palestiinalaishallinto PA.

7.2.1 Jerusalem

Pääministeri Rabin käsitteli Jerusalemin kysymystä puheessaan Knessetissä 11.5.1994²⁸² seuraavasti ”*After the Six-Day War, in June 1967, Jerusalem was unified and Israeli law was extended to united Jerusalem the eternal capital of the State of Israel and the very heart of the Jewish People.*” Rabin käytti Jerusalemin muuttumatonta asemaa välineenä hyväksynnän saamiseksi Oslo I-sopimukselle. Jerusalem ei ole vain kaupunki Rabinin retoriikassa, vaan se määräytyy juutalaisten historian kautta ja siten sillä on suuri symbolinen painoarvo israelilaisessa

²⁸² Policy statement presented by Prime Minister Yitzhak Rabin to the Knesset on the Gaza-Jericho Agreement 11th May 1994.

puhunnassa. Jerusalemin asema sionistisessa narratiivissa symboli juutalaisten kansallista heräämistä ja samalla se kansallisen heräämisen symbolinen keskus.²⁸³ Rabinin oli poliittisesti mahdotonta millään tavoin kyseenalaistaa Jerusalemin asemaa.

Tilanne oli ristiriitainen, koska Jerusalem oli hyväksytty Oslo I-sopimuksessa tulevaisuudessa neuvoteltavien kysymysten joukkoon. Rabinin kannanotto on tulkittavissa kuitenkin selkeäksi ilmaukseksi siitä, että Jerusalemin kysymys ei ole neuvottelukysymys. Pääministeri Rabin toisti sen, että Jerusalem ei ole neuvottelukysymys ennen lopullista rauhansopimusta 11.6.1994²⁸⁴ ”*One, that for interim period the issue of Jerusalem will not be brought up ... no one is committed more than me that Jerusalem will remain united under Israel’s sovereignty and our capital forever.*” Jerusalemin kohdalla konfliktin transformaatio rajoittui aiheiden tranformaatioon²⁸⁵, koska itse kysymyksessä kaupungin asemasta ei tapahtunut muutosta. Siirtämällä Jerusalemita neuvottelua oli mahdollista pitää konfliktin poliittinen agenda avoimena, ja samalla pyrkiä neuvottelemaan kysymyksistä joista vallitsee suurempi yksimielisyys. Rabin otti kuitenkin kantaa Jerusalemin asemaan lopullisessa rauhansopimuksessa 19.10.1994²⁸⁶ ”*The permanent solution, from my standpoint, and that of Labour party ... we insist a united Jerusalem.*” Tämä kannanotto jätti monta kysymystä avoimeksi, mutta se merkitsi kuitenkin sitä, että palestiinalaisten vaatimus Itä-Jerusalemita heidän tulevan valtionsa pääkaupunkina ei ollut Rabinin hyväksyttävissä.

Tutkimusajankohtani viimeisimpiä kannanottoja Jerusalemin asemaan oli pääministeri Rabinin puhe 28.5.1995²⁸⁷ ”*In 1980 the Knesset passed the Jerusalem Law. All governments of Israel, including the present government, have been fully confident that what was determined in 1967, what was legislated in 1980 transforming Jerusalem into a unified city under Israeli sovereignty, the capital of Israel, the heart of the Jewish people – these are the facts that will endure for eternity.*” Jerusalemin kysymys oli mielestäni näin sinetöity eli ainoastaan joistakin

²⁸³ Karmi, 1997, 47

²⁸⁴ Address to Keren Hayesod Conference by Prime Minister Rabin, 22nd June 1994.

²⁸⁵ Väyrynen, 1991, 5

²⁸⁶ Remarks by Prime Minister Rabin on Israel Television Following an Attack on a Bus in Tel Aviv, 19th October 1994.

kysymyksistä oli mahdollisuus neuvotella tulevaisuudessa. Näitä kysymyksiä olisi voinut olla Itä-Jerusalemossa asuvien palestiinalaisten status, mutta siitäkin kysymyksestä oli saavutettu jo alustava päätös Oslo I- ja Oslo II-sopimuksissa. Niiden mukaan Itä-Jerusalemiin palestiinalaiset saivat ääni- ja vaalioikeuden palestiinalaisten itsehallintoelinten vaaleissa, mutta palestiinalaishallinnolla ei ollut minkäänlaista hallintovaltaa Jerusalemin suhteen. Jerusalemin kohdalla tapahtunut konfliktin transformaatio oli hyvin lievä. Ainoa tapahtunut muutos oli se, että vastoin alkuperäistä kantaansa Rabin suostui siihen myönnytykseen, että Jerusalemissa voidaan yleensä jossakin suhteessa neuvotella. Vielä vuonna 1992 pääministeri Rabin oli todennut, ettei Jerusalemissa neuvotella.

7.2.2 Juutalaisvaltio ja sen turvallisuus

Kuten olen aikaisemmin maininnut, niin turvallisuuskysymykset nousivat vuosina 1994-1995 keskeiseen asemaan. Kyseisenä ajanjaksona solmittiin Israelin ja palestiinalaisten välillä Oslo I- ja Oslo II-sopimukset ja pääministeri Rabin tarvitsi Knessetin hyväksynnän neuvotelluille sopimuksille. Tässä kontekstissa Israelin turvallisuuden vahvistaminen ja turvaaminen nousi keskeiseksi legitimointikaavaksi.

Rabin perusteli osittaista vetäytymistä Gazasta puheessaan 18.4.1994²⁸⁷ ”*I am waiting the moment when I feel comfortable, as Defence Minister, not sending the IDF soldiers to patrol in metropolitan Gaza city – which contains 250 000 Palestinians.*” Rabin pyrki vakuuttamaan Knessetin vetäytymisen oikeellisuudesta sillä, että israelilaisten sotilaiden turvallisuus paranee. Samalla Rabin pyrki vakuuttamaan, ettei Gazan kaupungin hallinta palvele Israelin turvallisuustarpeita vaan päinvastoin. Rabin toteaa samassa puheessa palestiinalaisista ja heidän asemastaan ja oikeuksistaan seuraavaa ”*I want to tell the truth. For twenty-seven years, we have controlled another people that does not want our rule ... For six and half years, we have witnessed a popular Palestinian uprising against our rule – the Intifada.*” Tämä on osoitus palestiinalaisten emansipaatiosta konfliktin osapuolena ja selkeä merkki konfliktin rakenteellisesta transformaatiosta. Lisäksi palestiinalaiset

²⁸⁷ Remarks to the Cabinet by Prime Minister Rabin on Jerusalem, 28th May 1995.

²⁸⁸ Statement by prime Minister Rabin at the Opening of the Knesset’s Summer Session, 18th April 1994.

omana erityisenä kansanaan saa tunnustuksensa ja samoin heidän kansannousunsa. Tämä korostaa intifadan merkitystä Israelin ja palestiinalaisten välisen neuvotteluprosessin yhtenä alkuunpanijana. Rabin käyttää turvallisuutta perusteluna rauhalle vielä samassa puheessa *”To try and eternalize the rule of another people, to continue on a course of never ending violence and terrorism, will bring anything but a political impasse.”* Pääministeri Rabinin kannanotosta on tulkittavissa myös viittaus moraalisen velvollisuuteen olla hallitsematta toista kansaa vastoin sen tahtoa. Rabin näki myös turvallisuustilanteen muuttamisen välineeksi muuttaa poliittisia käytäntöjä, joihin oleellisesti oli kuulunut väkivallan käyttö päämäärien saavuttamiseksi. Tulkitsen Rabinin pyrkineen siihen, että rauhanomaisesta politiikasta olisi tullut vaihtoehto, jolla konfliktin ratkaiseminen ja muuttaminen olisi ollut mahdollista. Olisi ollut mahdollisuus tehdä toisin.

Rabin todisteli samassa puheessaan poliittisen ratkaisun oikeellisuutta sillä, että myös entinen pääministeri Menachem Begin (Likud) olisi suostunut rauhaan Egyptin kanssa ja samalla suostunut luovuttamaan Siinain niemimaan takaisin Egyptille. Näin hän vetosi vastustajiinsa, että hänen toimintaansa on liitettävissä uskottavuutta, jota on tavallaan jo historiassa koeteltu. Rauha oli vallinnut Israelin ja Egyptin välillä jo vuodesta 1978 asti, ja Israelin turvallisuus ei ollut vaarantunut alueluovutuksista. Rabin pyrki hankkimaan toiminnalleen näin uskottavuutta todistelulla, että myös aikaisemmin oli toimittu samoin. Lisäksi aikaisemmin samankaltaista ratkaisua oli tukenut Likud puolue, joka nyt vastusti samantapaista ratkaisua palestiinalaisten kanssa kuin oli tehty Egyptin kanssa.

Pääministeri Rabin puolusti Oslo I-sopimusta ja siihen liittyvää armeijan vetäytymistä turvallisuuden lisääntymisellä puheessaan 11.5.1994²⁸⁹ *”It is in coincidence that the territories were not annexed, even when the country ... were led by supporters of the Greater Israel Policy. Likud and Labour ... knew then, and now today, that the annexation of 1 800 000 Palestinians would cause the State of Israel to lose its Jewish and democratic character.”* Rabin oikeuttaa toimintansa jälleen turvallisuuden lisääntymisellä ja viittaamalla siihen, ettei Likudin johtamatkaan hallitukset ole liittäneet palestiinalaisalueita virallisesti osaksi Israelia. Israel

²⁸⁹ Policy Statement presented by Prime Minister Yitzhak Rabin to the Knesset, 11th May 1994.

juutalaisvaltiona ja turvallisuus olivat Rabinille erottamattomat osat yhtälöä, jolla rauha oli mahdollista saavuttaa. Samalla tämä yhtälö teki hänen vastustajilleen vaikeaksi osoittaa hänen toimintansa vääryys. Mielenkiintoista on Rabinin tulkinta palestiinalaisväestön demokratialle aiheuttavasta uhasta, jos palestiinalaisalueet olisi liitetty osaksi Israelia. Rabinin retoriikka muistuttaa revisionistisen sionismin johtohahmon Vladimir Jabotinskyn toteamusta juutalaisvaltion olemuksesta ”*Jewish state ... means Jewish majority.*”²⁹⁰ Vielä varmistaakseen sanomaansa samassa puheessa Rabin totesi sopimukseen kirjatuista turvallisuusjärjestelyistä ”*We have achieved the most possible in all matters relating to security.*” Samalla hän toisti palestiinalasten sitoutuneen osaltaan vastaamaan Israelin turvallisuudesta ”*The Palestinians have obligated themselves to act to prevent terror against Israelis, obviously in the areas under their control.*” Tämän perustelun vakuuttavuus toiminnan legitimoijana on kiistanalainen, koska sionismin mukaan kukaan muu kuin Israel itse ei voi vastata kansalaistensa turvallisuudesta. Tämä näkyi käytännössä Israelin kielteisessä suhtautumisessa myös konfliktin ulkopuolisiin sovittelijoihin. Yhdysvallat oli pääministeri Rabinin mukaan ainoa uskottava ulkopuolinen sovittelija.

Samassa puheessa yhdistyvät myös kysymykset palestiinalaispakolaisista, turvallisuudesta ja Israelin identiteetistä. Rabin totesi seuraavaa ”*Please note – there is no reference here to 1948 refugees; only to those displaced in 1967.*” Rabin oli saanut kirjattua sopimukseen sionistisen narratiivin mukaisen määritelmän eli tavallaan ei ole olemassa pakolaiskysymystä, vaan on kyse poissaolevista. Tämä kannanotto ei aiheuttanut ongelmia sionistiselle narratiiville ja sen mukaiselle historian tulkinnalle. Narratiivin kannalta ongelmallisiin vuoden 1948 pakolaisiin ei tarvinnut ottaa kantaa. Tämä antoi Rabinille jälleen mahdollisuuden liittää toimintaansa myönteisesti ymmärrettyjä asioita, kuten ns. pakolaiskysymyksen ratkaisun. Lisäksi pakolaiskysymystä tarkastelemaan perustetusta komiteasta ja sen toiminnasta Rabin totesi ”*The paragraph determines that all decisions in the this sphere must be made unanimously by all members of the committee.*” Konfliktin transformaation näkökulmasta tällaiset ehdolliset myönnytykset ovat ongelmallisia, koska transformaation edellytyksenä on tasa-arvoinen tunnustaminen ja

²⁹⁰ Finkelstein, 1997, 8

kommunikaatio. Käytännössä Rabin ilmaisi Israelilla olevan käytännössä veto-oikeuden suhteessa pakolaiskysymykseen. Tämä lisäsi myös Israelin turvallisuutta ja sionistinen tulkinta Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin kehityksestä ja syistä ei joutunut kohtaamaan ongelmallisia kysymyksiä.

Aluekysymykset kytkeytyivät toisiinsa ja Rabinin kanta 22.6.1994²⁹¹ miehitykseen oli mielenkiintoinen ”*I don’t want to be the ruler of a different and strange people. And the Palestinians are the ones we today occupy. We don’t occupy the territories, we occupy people.*” Rabinin kanta on ristiriitainen, koska hän on toisaalta valmis myöntämään miehityksen olemassa olon ja toisaalta taas kieltää sen.

Konfliktin transformaation kannalta kannanottoa voi tulkita konfliktin rakenteissa tapahtuvaksi transformaatioksi, koska Rabin tunnustaa epäsuorasti palestiinalaisten oikeuden itsemääräämiseen. Oikeusomistus maahan ja oikeus siihen on ristiriitainen, koska miehitys koskee aina aluetta ja siellä asuvia ihmisiä. Ne on mahdoton erottaa toisistaan.

Mielenkiintoinen on Rabinin kanta Israelissa työskentelevistä palestiinalaisista ”*An Israeli readiness to be satisfied with Israeli labour and not be dependent upon labour from residents from the territories.*” Rabin näki palestiinalaistyöntekijät turvallisuusongelmaksi, joka saattoi edesauttaa terrori-iskujen suorittamista Israelin alueella. Taustalla saattaa olla myös vanha työväensionismiin liittyvä ideologinen kysymys. Vanhastaan työväensionismi oli pitänyt ongelmana juutalaisen työväenluokan puuttumista ja sen alkuperäisenä tavoitteena oli työväenluokan luominen Palestiinaan.²⁹² Rabin halusi ehkä myös vähentää Israelin riippuvuutta palestiinalaisesta työvoimasta ja korvata heidät israelilaisilla työntekijöillä.

Pääministeri Rabin otti kantaa ongelmiin, joita osapuolien välillä on 19.1.1995²⁹³ ”*There are difficulties. The Israelis are bothered by terrorism, the Palestinians by settlement and land.*” Tämä on hyvä esimerkki siitä miten konflikti oli kehittynyt Rabinin hallituksen kaudella. Rabin tunnusti myös palestiinalaisten ongelmiksi

²⁹¹ Address to Keren Hayesod Conference by Prime Minister Rabin, 22nd June 1994.

²⁹² Avineri, 1981, 201

²⁹³ Statement by Prime Minister Rabin following his meeting with PA Chairman Arafat, 19th January 1995.

kokemat asiat ja oli halukas neuvottelemaan niiden ratkaisemiseksi. Vielä vuonna 1992 Israel tuomitsi PLO:n virallisesti osalliseksi terrorismiin ja kieltäytyi neuvotteluista sen kanssa. Konfliktissa oli tapahtunut merkittävä transformaatio, joka koski nimenomaisesti konfliktin osapuolten välisen suhteen laatua. Aikaisempina vuosikymmeninä osapuolet olivat kiistäneet toisiltaan legitimitetin, mutta nyt osapuolet olivat valmiit käsittelemään niitä kysymyksiä, jotka toinen osapuoli koki ongelmiksi. Aikaisemmin osapuolten kannanotot eivät jättäneet tilaa kompromisseille.

Turvallisuuskysymysten käsittely jatkui myös vuonna 1995. Pääministeri Rabin toisti sanomaansa Israelin ja palestiinalaisalueiden erottamiseksi toisistaan turvallisuuden parantamiseksi. Rabin kommentoi aiheitta tv-puheessaan 23.1.1995 ”*The Palestinians in the territories are entity different from us religiously, politically, nationally. This path must lead to separation, though not according to borders prior to 1967: Jerusalem will remain united forever. The Security border of the State of Israel will be situated on Jordan River ... in the short and long terms, we will achieve separation between you and us, though not according to the borders which existed prior to the Six Day War.*” Rabin tunnusti tavallaan jälleen palestiinalaisten itsemääräämisoikeuden, mutta Rabin asetti sille useita ehtoja. Palestiinalaisten tuli myöntyä Israelin vaatimukseen turvallisista rajoista ja Jerusalemin asemaan Israelin pääkaupunkina. Konfliktin transformaation kannalta tällaiset hyvin ehdolliset kannanotot ovat ongelmallisia, koska yksipuoliset määrittelyt yleisesti pitkittävät konfliktin rauhanomaista ratkaisua, eivätkä edistä sitä. Samanaikaisesti Rabinin retoriikka vaati hänen vastustajiltaan hyväksynnän tai hylkäämisen ilmaisun hänen ilmaiseksiinsa arvioihin. Tässä mielessä Rabin turvautui illokutionääristen vaikutusten tuottamiseen.

Hän vastustajilleen oli vaikeata vastustaa Jordanjokea Israelin tulevanakin itärajana ja Jerusalemin aseman muuttumattomuutta. Rabin toimi innovatiivisen ideologin tavoin, koska hänen toimintansa uskottavuuden kyseenalaistaminen oli vaikeata, koska hänen tavoitteensa olivat kuitenkin yleisesti hyväksytyjä. Jerusalemin aseman säilyttämistä, valtion turvallisuuden lisäämistä ja juutalaisen identiteetin säilyttämistä ei kukaan vastustajakaan uskaltanut asettaa kyseenalaiseksi. Käyttämällään retoriikalla Rabin ehkä pyrki tilanteeseen, ettei hän joutuisi kamppailemaan

toimintansa päämäärien oikeellisuudesta, vaan keskustelu olisi koskenut vain käytettyjä keinoja päämäärien saavuttamiseksi. Tässä onnistuminen olisi antanut Rabinille keinot hallita poliittista keskustelua.

Vuoden 1995 loppua kohden palestiinalaisten pommi-iskut lisääntyivät Israelissa, ja samalla pääministeri Rabinin toimintaan kohdistuva arvostelu voimistui. Rabinilla oli viesti palestiinalaishallinnon johtajalle Jasser Arafatille Oslo II-sopimuksen allekirjoitustilaisuudessa pitämässään puheessa. Hän totesi seuraavaa 28.9.1995²⁹⁴ ”*I want to say to you, Chairman Arafat: Do not let the land flowing with milk and honey become land flowing with blood and tears. Don't let it happen. If all the partners of peace-making do not unite against the evil angels of death by terrorism, all that will remain of this ceremony are color snapshots, empty mementos.*” Rabin siirsi vastuun turvallisuustilanteen heikkenemisestä palestiinalaishallinnolle, ja ilmaisi samalla solmittujen sopimusten olevan tavallaan Israelin turvallisuuteen nähden alisteisessa asemassa. Mielestäni pääministeri Rabinin kannanotosta tulee selvästi esiin rauhanomaisen politiikan heikkous konfliktin transformaation edistäjänä sellaisessa kontekstissa, jossa väkivalta on ollut legitiimi toimintamalli omien päämäärien saavuttamiseksi. Mielestäni Rabinin kanta tässä tilanteessa oli ristiriitainen, koska hän oli aina korostanut sionistisen narratiivin mukaista käsitystä Israelin turvallisuudesta eli Israel vastaa turvallisuudestaan itse kaikissa tilanteissa. Nyt kuitenkin hän oli valmis siirtämään osan vastuusta palestiinalaishallinnolle, vaikka Oslo II-sopimuksessa korostetaan Israelin kokonaisvastuuta turvallisuudesta.

Pääministeri Rabin esitti huomioitaan Oslo II-sopimuksesta Knessetissä 5.10.1995.²⁹⁵ Rabin käyttää puheessaan useita sionistiseen narratiiviin liittyviä piirteitä, joilla hän pyrki vakuuttamaan Knessetin ratifioimaan sopimuksen. Rabin totesi seuraavasti ”*We have, with our own eyes, been privileged to see the return to Zion, the return of the children to their borders.*” Tämä on hyvä esimerkki siitä, kuinka termi Siion on irrotettu maantieteellisestä yhteydestään, ja Rabin määrittelee sen juutalaisten historian kautta ja samalla viitaten paluun käsitteeseen vastakohtana diasporalle. Siion on täten ideaali, jonka Rabin määritteli juutalaisten diasporan käsitteen kautta. Tällaista retoriikka on ongelmallista tutkia, koska se viittaa

²⁹⁴ Adresses at signing ceremony of the Israel-Palestinian Interim Agreement, Washington, 28th September 1995.

²⁹⁵ Prime Minister Yitzhak Rabin: Ratification of the Israel-Palestinian Interim Agreement, 5th October 1995.

ikivanhaan myyttiseen menneeseen, josta keskustelu asia-argumentein on vaikeata ellei mahdotonta. Kuitenkin sionisti Max Nordau määritteli sionismin seuraavasti ”*Zionism rejects all mysticism, does not believe in a Return to Zion through miracles and wonderous happenings.*”²⁹⁶,

Erittäin tärkeä on pääministeri Rabinin seuraava kannanotto palestiinalaisten emansipaation kannalta. Rabin totesi samassa puheessa seuraavasti ”*However, we did not return to an empty land.*” Hän kumosi sionistiseen narratiiviin kuuluneen tyhjän maan myytin, ja tämä kumoaminen avasi osaltaan mahdollisuuden palestiinalaisten emansipaatiolle konfliktin osapuolena, jolla oli itsemääräämisoikeus. Kyseinen lausuma on osoitus konfliktissa tapahtuneesta rakenteellisesta transformaatiosta,

Turvallisuus toimii jälleen pragmaattisena perusteluna solmitulle sopimukselle, kun Rabin yhdisti jälleen juutalaisvaltion identiteetin turvaamisen, Israelin turvallisuuden ja palestiinalaisalueiden erottamisen Israelista toisiinsa. Ne toimivat jälleen toistensa edellytyksinä. Hän totesi niiden yhteydestä samassa puheessa seuraavasti ”*That we preferred a Jewish state, even if not in every part of the Land of Israel, to a binational state, which would emerge with the annexation of 2.2 million Palestinian residents of the Gaza strip and the West Bank.*” Samalla Rabin irtisanoutui selkeästi Suur-Israel aatteesta. Samalla hän korostaa toimintansa aikaan saamaa muutosta konfliktissa seuraavasti ”*We re-emphasize that the Palestinians were not in the past, and are not today, a threat to the existence of the State of Israel.*” Lopuksi hän vielä vakuuttaa sopimuksen takaavan Israelille mahdollisuuden huolehtia riittävästi omasta turvallisuudestaan ”*The responsibility for external security along the borders with Egypt and Jordan, as well as control over airspace above all of the territories and Gaza strip maritime zone, remains our hands.*”

Pääministeri Rabin piti viimeisen julkisen puheensa Tel Avivin rauhanjuhlassa 4.11.1995.²⁹⁷ Hän korosti puheessaan väkivallattoman politiikan merkitystä konfliktin ratkaisussa, ja ilmaisi myös seurauksista, jos uudenlaisen poliittisen tilan luomisessa epäonnistuttaisiin. Hän totesi tilanteen uhasta Israelille ”*Violence erodes the basis of Israeli democracy.*” Rabin oli valmis antamaan tunnustusta myös PLO:n

²⁹⁶ Avineri, 1981, 107

²⁹⁷ Remarks by Late Prime Minister Rabin at Tel Aviv Peace Rally, 4th November 1995.

osuudelle rauhanprosessissa ”*I want to say bluntly, that we have found a partner for peace among the Palestinians as well: the PLO, which was an enemy, and has ceased to engage in terrorism. Without partners for peace, there can be no peace.*”

Rabin korosti myös Israelin ja palestiinalaisten välisen konfliktin ratkaisua avaimena koko Lähi-idän konfliktin ratkaisussa ”*In order to solve the most complicated, prolonged and emotionally charged aspect of the Israeli-Arab conflict: the Palestinian-Israeli conflict.*” Rabin lopetti puheensa seuraavasti “*This rally must send a message to the Israeli people, to the Jewish people around the world, to many people in the Arab world, and indeed to the entire world, that the Israeli people want peace, support peace. For this I thank you.*” Poistuessaan tilaisuudesta Tel Avivissa 4.11.1995 pääministeri Jitzhak Rabin joutui salamurhan uhriksi.

8. PÄÄTÄNTÖ

Olen pyrkinyt tarkastelemaan tutkielmassani Israelin ja palestiinalaisten välistä rahnaprosessia vuosina 1992-1995. Olen pyrkinyt jäljittämään tässä prosessissa tapahtuneita transformaatioita pääministeri Jitzhak Rabinin puheiden ja haastatteluiden avulla, ja lisäksi olen tarkastellut prosessin tuloksena syntyneitä sopimuksia. Näiden lisäksi olen kiinnittänyt huomiota pääministeri Rabinin politiikan takana olevaan ideologiaan työväensioismiin, ja sen vaikutuksiin hänen toimintaansa. Keskeisenä työkaluna olen käyttänyt konfliktin transformaaion käsitettä, jolla tarkoitetaan pyrkimystä/yritystä vähentää väkivallan osuutta konfliktien ratkaisemisessa ja näin antaa rauhanomaiselle politiikalle tilaa. Olen kiinnittänyt myös huomiota niihin keinoihin, joilla pääministeri Rabin pyrki hakemaan oikeutusta toiminnalleen. Lopuksi pyrin kokomaan yhteen havaintojani.

Jerusalemien aseman kohdalla konfliktissa tapahtui vain vähäistä transformoitumista. Pääministeri Rabin oli ollut vielä 1992 valmis neuvottelemaan lainkaan kaupungin asemasta, mutta 1993 solmitussa Israelin ja PLO:n välisessä periaatejulistuksessa sovittiin, että Jerusalemien kysymys siirretään sovittavaksi neuvoteltaessa lopullisesta rauhansopimuksesta. Pääministeri Rabin hyväksyi lopulta vain sen periaatteen, että kaupungin asemasta neuvotellaan. Mielestäni tämä täyttää Raimo Väyrösen typologiassa olleen konfliktin aiheiden transformaaion, jolla avulla pyritään korostamaan niitä seikkoja joista konfliktin osapuolten välillä vallitsee suurempi yksimielisyys. Käytännössä vaikeimpien asioiden käsittelyä siirretään myöhempään ajankohtaan, ja jos onnistutaan ensin sopimaan helpommista kysymyksistä, niin on mahdollista saada aikaan tila, jossa myös neuvottelut vaikeammista kysymyksistä on mahdollista. Tulkitsen pääministeri Rabinin pyrkineen pitämään konfliktin poliittisen agendan avoimena, ja usein tässä onnistuminen edellyttää agendan manipulointia. Tässä tapauksessa se tarkoitti Jerusalemien kysymyksen ratkaisun siirtämistä tulevaisuuteen.

Aluekysymyksissä ja YK:n päätöslauselmien suhteen konfliktin transformaaion oli monisyisempi. YK:n päätöslauselmiin kirjattu keskeinen periaate oli osapuolten keskinäinen tunnustus. Tämä toteutuikin periaatejulistuksen yhteydessä julkaistuilla Rabinin ja PLO:n puheenjohtajan Jasser Arafatin kirjeillä, joissa osapuolet tunnustavat

toisensa legitimeiksi neuvotteluosapuoliksi. Osapuolten keskinäinen tunnustaminen on yleinen perusedellytys konfliktin transformaatiolle ja erityisesti konfliktin rakenteelliselle transformaatiolle. Tunnustuksen teeman kautta konfliktissa tapahtui tulkintani mukaan toimijoiden-, konfliktin sääntöjen- ja konfliktin rakenteellinen transformatio. Toimijoiden transformatian todentuminen on perusteltua, koska Israelin näkökulmasta PLO:n status konfliktin osapuolena muuttui. PLO ei ilmestynyt uutena toimijana, mutta osapuolten kommunikaatiossa ja suhteissa tapahtui samanaikaisesti niin laadullinen kuin määrällinenkin muutos. Nämä toimivat perusteluna myös konfliktissa tapahtuneelle rakenteelliselle transformaatiolle. Julkiset kannanotot YK:n päätöslauselmiin merkitsivät yhdessä solmittujen sopimusten kanssa konfliktin säännöissä tapahtunutta transformatiota. Sääntöjen/normien muuttumisella osaltaan pyrittiin uudelleen määrittelemään myös uudelleen väkivallan ja rauhanomaisen politiikan suhde keinona omien päämäärien saavuttamisessa.

YK:n päätöslauselmiin ja aluekysymyksiin liittyi myös se, että osa kysymyksistä siirrettiin lopullisesti ratkaistaviksi tulevaisuudessa. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat no. 242 ja 338 hyväksyttiin periaatteiksi, joiden mukaan lopullinen rauhansopimus olisi tullut solmia. Aluekysymyksissä edistystä tapahtui kuitenkin aina vuoteen 1995 asti, jolloin solmittiin Oslo II-sopimus, jolla laajennettiin palestiinalaisten itsehallintoaluetta Länsirannalla. Se, että pääministeri Rabin oli valmis tunnustamaan päätöslauselmien sisältämät periaatteet merkitsi myös muutosta suhteessa aluekysymykseen. Rabin oli valmis ainakin osittaiseen vetäytymiseen, ja koska konfliktissa on kyse oleellisesti maa-alueiden hallinnasta, niin transformatio tässä kysymyksessä oli tärkeätä.

Toisaalta pääministeri Rabin asetti useita ehtoja, jotka palestiinalaisten tuli täyttää aina ennen seuraavaa edistysaskelta neuvotteluissa, joten on osittain perusteltua puhua myös ns. ehdollisesta kumppanuudesta, koska kaikissa asiakirjoissa ”todistustaakka” on suurimmalta osalta palestiinalaisilla. Keskeistä oli Rabinin tunnustus palestiinalaisista omana erityisenä muista arabikansoista erovana kokonaisuutena, jolla on oikeus itsemääräämisoikeuteen, mutta oikeutta oman valtion muodostamiseen hän ei ollut valmis palestiinalaisille tunnustamaan.

Pääministeri Rabin korosti vuodesta 1994 yhä voimakkaammin rauhanomaisen politiikan merkitystä konfliktin ratkaisemiseksi ja samalla Israelin turvallisuuden parantamiseksi. Kaiken kaikkiaan Rabinin toiminnan kautta oli mahdollisuus uudelle kontekstille, jossa rauhanomaiselle politiikalle jäi tilaa. Oli mahdollisuus tehdä toisin ja nähdä konfliktin historia ja etenkin konflikti avoimena eikä determinoituna kehityksenä.

Mielenkiintoinen asetelma liittyy emansipaatioon ja sionistiseen narratiiviin, koska sionistisen narratiivi kuvaa juutalaisten kamppailua omien legitiimien kansallisten oikeuksiensa saavuttamiseksi ja sen jälkeen niiden turvaamisesta. Pääministeri Rabin joutui ottamaan kantaa palestiinalaisten kansalliseen narratiiviin ja nationalismiin, jonka tavoitteet eivät juurikaan eronneet sionismin tavoitteista. Palestiinalaiset tavoittelivat itsemääräämisoikeutta ja omaa valtiota. Rabin oli valmis myöntymään edelliseen mutta rajoitettuna. Konfliktissa oli kyse myös kahden kansallisen narratiivin välisestä kamppailusta, joissa on kuitenkin tavoitteiden osalta tiettyjä samankaltaisuuksia.

Sionistinen narratiivi toimi myös ideologiana joka ohjasi/rajasi taustalla Rabinin toimintaa. Rabinin työväensionistinen tausta näkyi hänen irrottautumisessaan Suur-Israel aatteesta ja ns. tyhjän maan myytistä. Sionistinen narratiivi tarjosi Rabinille myös hänen tarvitsemiaan retorisia keinoja, joilla hän pyrki legitimoimaan vastustusta aiheuttavaa toimintaansa. Sionismiin nojautuen hän käytti turvallisuuden, Israelin juutalaisen identiteetin turvaamisen ja Israelin palestiinalaisalueiden erottamista toisistaan yhtälönä, joiden osien välillä keskinäinen riippuvuus. Tätä yhtälöä Rabin käytti toistuvasti toimintansa oikeuttamiseen. Tällä retoriikalla hän myös edisti konfliktissa tapahtunutta transformaatiota.

LÄHTEET:

- Almog, Shmuel (1987): Zionism and History. The Rise of a New Jewish Consciousness. New York: St. Martin's Press.
- Austin, John L. (1975): How to Do Things with Words. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Avineri, Shlomo (1981): The Making of Modern Zionism. The Intellectual Origins of the Jewish State. New York: Basic Books Publishers.
- Bickerton, Ian J. & Pearson M. N. (1995): The Arab-Israeli Conflict. A History. Melbourne: Longman.
- Blumberg, Arnold (1998): The History of Israel. Westport, Connecticut: Greenwood Press.
- Brand, Laurie A. (1988): Palestinians in the Arab World. Institution Building and the Search for State. New York: Columbia University Press.
- Breger, Marshal J. (1996): Religion and Politics in Jerusalem. Journal of International Affairs, Vol. 50, ss. 90–107.
- Brennan, Timothy (1990): The National longing for form. Teoksessa: Bhabha Homi K.: Nation and Narration, ss. 44–70. London: Routledge.
- Cheshin, Amir (1999): Separate and Unequal. The Inside Story of Israeli Rule in East Jerusalem. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

- Clausewitz, Carl von (1998): Sodankäynnistä. Suom. Heikki Eskelinen. Helsinki: Art House.
- Dowty, Allan (1998): The Jewish State. A Century Later. London: University of California Press Ltd
- .
- Farsoun, Samih K. & Zacharia, Christina E. (1997): Palestine and the Palestinians. Oxford: Westview Press.
- Galtung, Johan (1980): Peace Problems. Some Case Studies. Essays in Peace Research. Volume Five. Copenhagen.
- Gerner, Deborah J. (1994): One Land, Two Peoples. The Conflict over Palestine. Boulder, Colorado. Westview Press.
- Finkelstein, Norman (1997): Image and Reality of the Israel-Palestine Conflict. London: Verso.
- Hall, Stuart (1997): Representation. Cultural Representations and Signifying Practicies. London: Sage.
- Halpern, Ben (1961): The Idea of the Jewish State. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Herzl, Theodor (1970): The Jewish State. New York: Herzl Press.
- .
- Hunter, F. Robert (1991): The Palestinian Uprising. A War by Other Means. London: Tauris.
- Ingrams, Doreen (1973): Palestine papers 1917-1922. Seeds of Conflict. New York: George Braziller, Inc.

- Jamal, Amal (2000): The Palestinians in the Israeli Peace Discourse: a Conditional Partnership. *Journal of Palestine Studies*, Vol. 30, ss. 36-50.
- Kanaaneh, Moslih (1995): *Left Behind. Palestinians in the Jewish State*. Bergen: The University of Bergen.
- Karmi, Ghada (1997): *Jerusalem today. What future for the Peace Process?* Berkshire: Garnet Publishing Limited.
- Kimmerling, Baruch & Migdal, Joe S. (1993): *Palestinians. The Making of a People*. New York: Free Press.
- Kirisci, Kemal (1986): *The PLO and World Politics. A Study of the Mobilization of Support for the Palestinian Case*. London: Frances Printer Publishers.
- Klein, Menachem (2001): *Jerusalem. The Contested City*. London: Hurst & Company.
- Koivunen, Kristiina (2002): Voiko sotaa tutkia objektiivisesti ?. *Kosmopolis*, Vol. 32, ss. 77–82.
- Laquer, Walter & Rubin, Barry (2001): *The Israel – Arab Reader. A Documentary History of the Middle East Conflict*. New York: Penguin Books.
- Lesch, Ann Mosely & Tessler; Mark (1989): *Israel, Egypt and the Palestinians. From Camp David to Intifada*. Bloomington: Indiana University Press.

- Lindholm-Schulz, Helena (1996): *Between Revolution and Statehood. Reconstruction of Palestinian Nationalism.* Göteborg: Padrigu Papers.
- Lukacs, Yehuda (1984): *Documents of the Israeli – Palestinian Conflict 1967–1983.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Massad, Joseph (2000): *Palestinians and Jewish history: Recognition or submission?* *Journal of Palestine Studies*, Vol. 30, ss. 52–62.
- McDowall, David (1994): *The Palestinians. The Road to Nationhood.* London: Minority Rights Publications.
- Morris, Benny (1990): *1948 and after. Israel and the Palestinians.* Oxford: Clarendon Press.
- Orr, Akira (1994): *Israel: Politics, Myths and Identity Crises.* London: Pluto Press.
- Patomäki, Heikki (1995): *Peaceful Changes in World Politics.* Tampere Peace Research Institute Research Report No. 71. Tampere: Jäljennepalvelu.
- Patomäki, Heikki (1998): *Kriittisen teorian haaste: rauhantutkimus kohti uutta vuosisataa.* *Kosmopolis*, Vol. 28, ss. 7-26.
- Peri, Yoram (2000): *The Assassination of Yitzhak Rabin.* Stanford: Stanford University Press.

- Pitkänen, Pasi (1994): Lähi-idän pitkällinen sosiaalinen konflikti ja palestiinalaiset. Teoksessa: Melasuo Tuomo (toim.), Vieras Välimeri. Kulttuurin ja politiikan kohtauspaikka, ss. 163–207 Tampereen Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus Tutkimuksia No. 59. Tampere: Jäljennepalvelu.
- Quigley, John (1990): Palestine and Israel. A Challenge to Justice. Durham: Duke University Press.
- Reinharz, Jehuda & Shapira, Anita (1996): Essential Papers of Zionism. New York: New York University Press.
- Rubin, Barry (1994): Revolution until Victory ? The Politics and History of the PLO. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Rubinstein, Danny (1995): The Mystery of Arafat. Vermont: Steelforth Press.
- Said, Edward W. (1994): Culture and Imperialism. London: Vintage.
- Sa'di, Ahmad H. (1997): Modernisation as an explanatory discourse of Zionist – Palestinian relations. British Journal of Middle Eastern Studies, Vol. 24, ss. 25–43.
- Saukkonen, Pasi (2002): Konfliktin keskellä. Kosmopolis, Vol. 32, ss. 3–10.
- Schultz, Michael (1996): Israel Between Conflict and Accommodation: The Transformation of Collective Identities. Göteborg: Göteborg University.

- Skinner, Quentin (1988): Some problems in the analysis of political thought and action. Teoksessa: Tully, James (ed.): Meaning & Context. Quentin Skinner and his Critics. ss. 97–118. Cambridge: Polity Press.
- Smith, Charles D. (1996): Palestine and the Arab – Israeli Conflict. New York: St. Martin's Press.
- Väyrynen, Raimo (1991): New Directions in Conflict Theory. Conflict Resolution and Conflict Transformation. London: Sage.
- www-lähteet:
- Address to Knesset by Prime Minister Rabin presenting his Government, 13th July 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFA0je40](http://www.israel.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFA0je40)
- Jitzhak Rabinin biografia. (viitattu 4.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.rabincenter.org.il/english/bio_1.html](http://www.rabincenter.org.il/english/bio_1.html)
- Interview with Prime Minister Rabin on Israel Television, 15th July 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jef0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jef0)
- Address by Prime Minister Rabin to the 32nd Zionist Congress, 30th July 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jeb0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jeb0)

Interview with Prime Minister Rabin in Al-Hayat, 20th October 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jey0](http://www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jey0)

Interview with Prime Minister Rabin in Al-Quds, 10th June 1993. (viitattu 4.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jgh0](http://www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jgh0)

Remarks by Prime Minister Yitzhak Rabin on the Occasion of the Signing of the Israeli-Palestinian Declaration of Principles Washington, 13th September 1993. (viitattu 1.2.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0by50](http://www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0by50)

Address by Prime Minister Rabin to the Conference on Solidarity of the Jewish People with Jerusalem, 17th May 1993. (viitattu 4.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jfl0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jfl0)

Excerpts of Prime Minister Rabin Knesset Speech, 21st September 1993. (viitattu 1.2.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0cab0](http://www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0cab0)

Statement in the Knesset by Prime minister Rabin, 14th September 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0je00](http://www.mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0je00)

Interview with Prime Minister Rabin in Maariv, 27th September 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jdu0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jdu0)

Statement in the Knesset by Prime Minister Rabin, 26th October 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jex0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jex0)

Speech by Prime Minister Rabin at Tel Aviv University, 18th November 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jes0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jes0)

Address by Prime Minister Rabin at the National Defence College, 12th August 1993. (viitattu 4.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jgt0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jgt0)

Statement by Prime Minister Rabin at the Allenby Bridge, 1st December 1992. (viitattu 27.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jen0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jen0)

Adress by Prime Minister to Keren Hayesod Conference, 23rd June 1993. (viitattu 4.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jge0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jge0)

Joint Press Conference with President Clinton and Prime minister Rabin, Washington 15th March 1993. (viitattu 4.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jgh0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jgh0)

[URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jg30](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jg30)

Interview with Prime Minister Rabin on Israeli Television, 30th March 1993. (viitattu 4.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jfx0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jfx0)

Address by Prime Minister Rabin at a Meeting of the Labour Party Central Committee, 28th March 1993. (viitattu 4.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jfy0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jfy0)

Interview with Prime Minister Rabin in Defence News, 31st May 1993. (viitattu 4.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jgk0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jgk0)

Israel-PLO Signing Ceremony by Prime Minister of Israel Yitzhak Rabin, 10th September 1993. (viitattu 1.2.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0caw0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0caw0)

Policy statement presented by Prime Minister Yitzhak Rabin to the Knesset on the Gaza-Jericho Agreement, 11th May 1994. (viitattu 1.2.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0c7f0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0c7f0)

Adress to Keren Hayesod Conference by Prime Minister Rabin, 22nd June 1994. (viitattu 7.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jkn0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jkn0)

Remarks by Prime Minister Rabin on Israel Television following an Attack on a Bus in Tel Aviv, 19th October 1994. (viitattu 7.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jmf0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jmf0)

Remarks to the Cabinet by Prime Minister Rabin on Jerusalem, 28th May 1995. (viitattu 7.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0ljm0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0ljm0)

Statement by Prime Minister Rabin at the Opening of the Knesset Summer Session, 18th April 1994. (viitattu 7.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jk00](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0jk00)

Policy Statement presented by Prime Minister Yitzhak Rabin to the Knesset, 11th May 1994. (viitattu 5.3.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.rabincenter.org.il/english/s...=39&curr=2&categoryId=3&subCategoryId=2](http://www.rabincenter.org.il/english/s...=39&curr=2&categoryId=3&subCategoryId=2)

Statement by Prime Minister Rabin following his meeting with PA Chairman Arafat, 19th January 1995. (viitattu 7.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0lk60](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0lk60)

Addresses at the Signing Cerenony of the Israeli-Palestinian Interim Agreement, Washington 28th September 1995. (viitattu 7.4.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0lkj0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH0lkj0)

Prime Minister Yitzhak Rabin: Ratification on the Israeli-Palestinian Interim Agreement, 5th October 1995. (viitattu 1.2.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH00te0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH00te0)

Remarks by Late Prime Minister Rabin at Tel Aviv Peace Rally, 4th November 1995. (viitattu 1.2.2001). Saatavilla [www-muodossa: URL:http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH00tc0](http://www.israel-mfa.gov.il/mfa/go.asp?MFAH00tc0)